Sud

Revistă editată de
„Asociația pentru Cultură și
Tradiție Istorică Bolintineanu“

5-6

NR. 5-6 SERIE NOUĂ (150-151) • ANUL XVI • Iulie - Octombrie 2013
apare din anul 1996

Publicație editată cu sprijinul Primăriei orașului Bolintin Vale, județul Giurgiu
www.revistasud.ro

Aurel Cojan - ***Natură statică cu flori***

Editorial Romanesca

Vasile GRIGORESCU

„Un lucru pe care Eliade a căutat să-l urmărească, a fost chestiunea transformării limbilor, chestiune de care s'au ocupat alții mult mai competenți, iar nu ca Eliade, un simplu amator care a dat soluțiile ce-i conveniau lui mai bine și care sânt destul de curioase; așa după Eliade limbile se tranformă din următoarele cauze: climatul, ignoranța poporului, barbaria în care trăește el și lipsa de gust. Foarte interesante sânt exemplele pe care caută să le aducă Eliade ca să justifice teoria sa; este ferm convins, că după latitudine și longitudine, după schimbările de temperatură se produc și schimbări în limba unui popor. Unde e frig, urmează după Eliade, că limba e mai aspră; unde e cald, limba se îndulcește..."

„Dacă filologia s'ar face așa ușor, am avea mai mulți filologi în țara noastră; dacă ar ajunge prin transformarea temperaturii să se transforme labialele în guturale, atunci n'ar mai fi nevoie de filologie și de linguistică și ar ajunge un Institut de meteorologie..."

„Lui Eliade i s-a reproșat mult, că și el a căutat să strice limba noastră, italienizând-o. Cu toate acestea trebue să observăm un lucru: ceea ce a făcut Eliade, a frapat prin faptul că cuvintele pe care le-a introdus erau italienești; dacă cumva Eliade ar fi căutat să introducă mai multe franțuzisme decât existau pe atunci în limbă, lucrul n-ar fi părut atât de extraordinar; dar pentru că nu erau deprinși cu limba italiană și pentru că cuvinte ca trumba, resbumbare, nu puteau să lovească plăcut urechea noastră nedeprinsă cu limba italiană, de aceea tendința aceasta a părut așa de extravagantă; dacă Eliade ar fi aplicat la reforma limbii române mai mult ideea de a introduce cuvinte franțuzești, poate că aceia care l-au condamnat, ar fi găsit lucrul natural..."

Ne-am ocupat până de curând de editarea volumului de critică literară al Virginiei Pilat, având onoarea de a beneficia de un *Cuvânt înainte* din partea profesorului Mihai Zamfir. Fragmentul de început este din această lucrare pe care o recomandăm, dincolo de orice, cititorilor ce au aplecare asupra începutului de veac XX, asupra nostalgicelor vremuri ale României lui Carol I.

Prin lucrul la această carte s-au zgândărit niște preocupări mai vechi, legate de fondul intim al românismului și asupra formei în care se decantează expresia sa cea mai pregnantă: limba. Una, ar fi că limba nu este o constantă și că nu definește un grup, mai ales în relație cu trecerea timpului.

Având în față manuscrisul doamnei Pilat, paginile profesorului Zamfir și propriile însemnări, mi-a fost evident că sunt trei forme distincte de redare a limbii. Neputând afirma că vreuna ar fi greșită, am rămas întrebându-mă de ce s-a născut această situație, aparent neverosimilă, în răstimp de numai un secol, după trecerea a numai trei generații ?

Din însemnările Virginiei Pilat se desprinde un interes deosebit pentru limbă și pentru intervențiile făcute asupra formei de transpunere și fondului ei. La fiecare dintre autorii studiați introduce aprecieri asupra acestor aspecte, neglijate astăzi din programa studiilor medii. Ba chiar se ocupă de un autor minor precum Săulescu numai din această pricină. Pricepem din observațiile dumneaei că am asistat la un fenomen profund uman. Dincolo de necesitate, transformarea limbii a ținut de

(continuare în pag. 2)

Sfârșit de toamnă

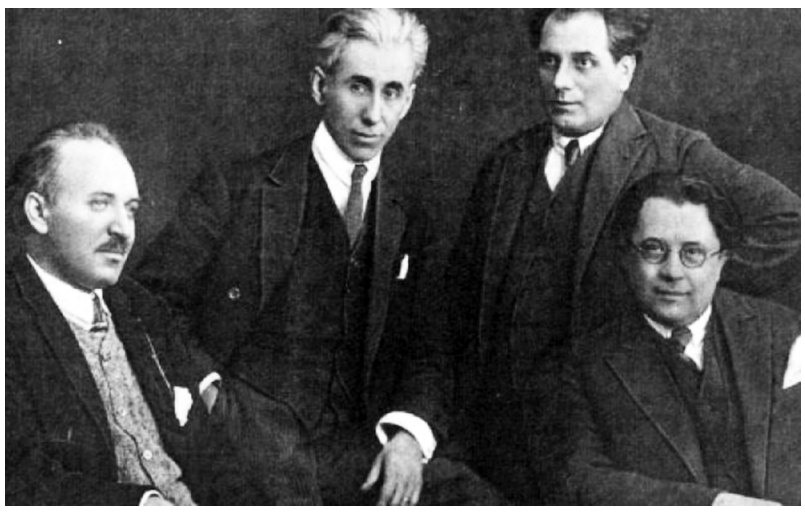
de Ion Pillat

Nu mai vorbi, nu râde, nu te gândi, nu plânge,
Nu mai visa zadarnic: e prea târziu acum.
Nu vezi ce toamnă tristă ? Cu pete mari de sânge
Se irosește frunza pornită-n zbor pe drum.
Prin codrul de cărbune plutește-al iernii fum –
Nu mai vorbi, nu râde, nu te gândi, nu plânge.

Cu fața ei asemeni iubirii ce-a trecut,
Pe tâmpla din Văratic, din vremuri legendare,
O sfântă-i zugrăvită de un necunoscut.
Icoana tăinuită ce farmec straniu are !
Tăcut o șterge veacul, dar tot mai blândă pare
Cu fața ei asemeni iubirii ce-a trecut.

(din *Casa amintirii*)

Oameni de lângă noi

OSCAR HAN și REYMONDE

pag. 14-15

Am citit despre...

Odiseea plăcilor memoriale

Florentin POPESCU

Dacă nu cumva mă înșeală memoria, în urmă cu vreo câțiva ani inimosul meu prieten, prozatorul și poetul Ion Lazu a început să dea viață unui proiect pe care l-a conceput în colaborare cu Uniunea Scriitorilor: montarea unor plăci memoriale pe zidurile și în locurile în care au trăit oameni de cultură și cu deosebire cei care au slujit cu devoțiune și dăruire arta cuvântului.

La vremea respectivă proiectul s-a bucurat de apreciere din partea tuturor: cititori, iubitori de literatură, cărturari și – firește – urmași și prieteni ai celor cărora li se grava în marmură numele pentru eternitate. Astfel se făcea într-un fel dreptate unor scriitori – fie ei de notorietate, sau, dimpotrivă, mai puțin cunoscuți și popularizați prin mijloacele mass-media.

Este aproape de prisos să mai spun că între destul de multele „tare" ale noastre, ale românilor, o avem și pe aceea care se cheamă simplu „uitare". Noi avem, din păcate darul, dacă se poate numi așa, de a-i uita repede pe cei care, după puterea talentului și chemarea inimii, au făcut ceva pentru țară. În zgomotoasa și deloc așezata societate de după 1989, din motive pe care n-are rost să le evoc aci, au intrat într-un con de umbră, de-a valma, mai mari ori mai mici, mai importanți ori de „raftul doi", scriitori clasici și contemporani (mai ales !), ca și cum am avea o cultură atât de vastă și de mare încât ne putem permite, la o adică, să-i lăsăm deoparte pe mulți dintre cei care au contribuit la sporirea tezaurului cultural național. Este, de pildă (ca să mă opresc la un singur exemplu !) de-a dreptul dureros și revoltător totodată să afli că Goga și Coșbuc sunt studiați în școală „la alegere", iar alții nici măcar nu sunt amintiți. Și ne mai mirăm când televiziunile ne prezintă cazuri în care elevi ajunși la bacalaureat habar n-au ce a scris Eminescu

(continuare în pag. 2)

Geo Călugăru
Din zori până în amurg pag. 5

Vasile Grigorescu
Mănăstirea cu hramul Sf. Nicolae de la Găiseni pag. 6-7

Interviu cu scriitorul Șerban Tomșa pag. 10-11

Ștefan Crudu
Mersul târgului pag. 15

Romanesca

(urmare din pagina 1)

subiectivismul unei pături sociale. Excluzându-i pe „latiniștii" transilvani, majoritatea „intelectuală" din afara arcului carpatic, a celor cei putem denumi „pașoptiști", avea studii aproximative. Impregnându-se de limba franceză ajung să o perceapă mai nimerită, mai comodă, mai la îndemână, pentru comunicare. Inconștient, poate, pierduseră uzul și emoția limbii materne. Căci, afundându-te într-o mare de limbă străină ți-o pierzi, chiar și având flotoare puternice, pe a ta. Cei care pot înota pe lângă țărmuri nu se socotesc; ei nu s-au contaminat. Scufundătorii, da, și s-a văzut și am văzut eu însumi. Fenomenul este similar, deși de altă anvergură, primei „neologizări" a limbii, din veacul al XVII-lea, când Grecenii (traducătorii *Bibliei*), Cantacuzinii, „Cronicarii", Cantemir, Brâncoveanu însuși, erau impregnați de o cultură străină.

Nu spunem nici că a fost rău, nici că a fost bine, spunem numai că a fost efectul slabelor puteri ale culturii și învățământului românesc. Aceasta a fost cutuma până acum 150 de ani. Mințile mai „luminate" erau obligate să se afunde în culturi străine până în străfunduri, fără a avea elemente de contrapondere. De aici și o explicație pentru frumoasa limbă românească din actele și scrisorile micilor negustori. Parcurgeți-le pe cele din veacul al XVIII-lea ale unor mărunte familii precum Fusea, Voinescu, Bolintineanu și vă veți minuna de felul în care știau să-și aștearnă gândurile și emoțiile femeile și bărbații acelor vremi.

„Francizarea" românei a fost efectul imersiunii în limba franceză a păturii politic-active a societății românești. Dacă Italia ar fi fost pe atunci un stat pe măsura Franței, atunci româna s-ar fi „italienizat", iar Heliade n-ar mai fi fost perceput ca un „ciudat". Desigur, faptul că transilvănenii nu contau din punct de vedere politic a dus la pierderea partidei de către „curentul latinist". De ce a fost franceza mai bună decât italiana sau latina s-a povestit atunci.

În vremea Virginiei Pilat, cu țara așezată, limba redevenise o preocupare. Pe când dumneaei își așternea gândurile „pe curat", în 1906, studenții manifestau „pentru drepturile limbii românești în România". S-a explicat, ulterior, că era o reacție exagerată, sub influența *Sămănătorului*, o moștenire a Junimii. Că pe atunci limba constituia un subiect pasional, transpare în tot locul în cartea doamnei Pilat.

Noi rămânem cu întrebarea, ce înțeles va da, peste generații, un istoric, filolog sau lingvist, transformărilor pomenite mai sus și celor de acum. Va gândi oare că a fost un proces natural, sau rezultatul unei implicări subiective, omenești, a unor personaje ce au dorit să „facă ceva" în sensul dinescian al problemei ? Considerăm că rostul personajelor mai înainte evocate ar fi fost să o păstreze cât mai nealterată, pentru a putea servi drept vehicul între generații, pentru ca Eminescu, de exemplu, să fie înțeles cu aceeași emoție și de nepoții nepoților mei. Sau, altfel, zic, ar trebui să se codeze corect intervențiile „îngrijitorilor de limbă" pentru a fi lămuritoare și acestor urmași ai mei. Informaticienii au avut acestă inspirație și ne îndrumă (iar, spre exemplu) cu *Office Word 2003*, *Office Word 2007*, *2010*...

Propun, tot așa cum primii români nu aveau pretenția că vorbesc latina și cum „înoitorii" României veacului al XIX-lea au avut precauția de a ne spune că s-a întâmplat ceva în spațiul acesta cultural, „redenumind" seculara „limbă rumânească" cu neologismul *limba română*, să ne numim idiomul acesta ce stă să se nască, ***limba romanescă***. Or, de ce nu, *Româna 2013*, urmată de consecutivele variante, pentru că nu cred că ne vom opri aici.

N-am auzit pe nicăieri voci care să ceară învățarea, obligatorie, din primii ani de școală, a slovelor, a vechilor chirilice. Nu a vreunei limbi, ci pentru a ne putea împărtăși din vastitatea Culturii române. Pentru că, ne place sau nu, grosul ei stă în chirilice, literele ce azi folosim sunt încă tinere la noi și nu redau toate produsele spiritului creator de la poalele Carpaților. Ar oferi necesare judecăți de valoare generațiilor viitoare și poate i-ar ajuta să ierte greșelile noastre, că au fost făcute fără de știință.

Odiseea plăcilor memoriale

(urmare din pagina 1)

sau cine este autorul poeziei *Umbra lui Mircea la Cozia*. Păcat.

Toate aceste gânduri mi-au fost stârnite de două fapte, în egală măsură revoltătoare: întâi că proiectul scriitorului Ion Lazu, amintit mai devreme, a fost abandonat (zice-se ca din cauza lipsei de fonduri, ca și cum ar fi fost vorba de miliarde ce ar fi golit, vezi Doamne, bugetul țării, buget care – nu-i așa ? ! – are alte priorități), apoi de ceea ce mi-a fost dat să aflu în comuna Ogrezeni, din Giurgiu, o localitate mare și prosperă, aflată la doar câțiva kilometri de Bolintinul celui care ne-a dat *Legendele istorice* și *Florile Bosforului*.

Așadar am fost invitat în amintita comună la comemorarea a cinci ani de la trecerea în eternitate a lui Ștefan Pârvu, poet și prozator pe care l-am cunoscut și căruia i-am scris prefața la ultimul lui volum antum. Pentru cine nu știe, trebuie să fac precizarea că în 1977, când acest scriitor publica volumul de proză *Valea lui Policarp* (după ce debutase cu o carte de versuri, *Chip de aproape*, 1976) critica literară era entuziasmată de originalitatea și promisiunile literare ale noului venit în literatură. Au urmat alte cărți. Bunăoară, Laurențiu Ulici îl situa pe Ștefan Pârvu în imediata vecinătate a lui Fănuș Neagu și a lui Nicolae Velea – ceea ce însemna/ înseamnă mult. Și atunci și azi.

Dar înainte și înainte de a fi citit ca scriitor, acest om era (și a rămas toata viața lui) cunoscut ca un pios și de ispravă preot în parohia Ogrezeni, pe ai cărui enoriași îi păstorea cu dăruire, bucurie și pasiune.

Odată sfârșită aceasta mică introducere, revin la vizita mea în comuna mai sus menționată, cu prilejul de care am vorbit.

Ceremonia (dacă poate fi numită așa ? !) s-a desfășurat în sala de consiliu a Primăriei localității după un tipic obișnuit: au vorbit cei care l-au cunoscut pe scriitor, au vorbit pe rând, unul din fii celui comemorat, primarul, unul din preoții comunei și, bineînțeles, în contextul dat, mi-am depănat și eu câteva gânduri legate de omul și scriitorul Ștefan Pârvu, cel cu care am avut ocazia să convorbesc de mai multe ori.

Părintele Pârvu a locuit ani în șir într-o odăiță din curtea bisericii, într-un fel de chilie, nu mai mare decât o gheretă de portar de la o firmă oarecare. Am fost curios s-o văd și eu, iar după ceremonie gazdele m-au dus acolo. Printr-o ferestruică am privit înlăuntru și din câte am putut vedea prin semiîntunericul încăperii, am putut distinge o sobă, alături de care erau îngrămădite lemne și diverse obiecte, probabil nefolositoare, ale bisericii. N-am putut intra fiindcă un lacăt mare închidea modesta ușă prin care se putea pătrunde în interior, iar gazdele mi-au spus că cheia se afla la preot, care preot nu numai că se opune montării unei plăci memoriale pe zidul minusculei construcții, ci, mai mult, vrea s-o demoleze, deși, la drept vorbind nu văd pe cine ar putea deranja de vreme ce nu stă în calea nimănui și a fost ridicată la o margine a curții bisericii.

Am rămas consternat. Cum adică să se demoleze ? Și de ce să nu fie pusă acolo placa memorială pe care am văzut-o, adusă de organizatorii manifestării, la ceremonie ? Montarea ei ar reprezenta o simbolică și necesară cinstire a fostului preot și scriitor.

În alte țări (am văzut-o cu ochii mei, în Elveția, de exemplu), care n-au bogății culturale ca ale noastre, cel mai mic loc care poate spune ceva călătorului e pus numaidecât în valoare. De ce, oare, la ei se poate și la noi nu ? Păi să aibe elveției, nemții, francezii (ca să nu mai spun de americani) o bojdeucă precum cea de la Ogrezeni numaidecât ar amenaja acolo un mic muzeu spre a dovedi lumii că și din asemenea mici căsuțe se pot naște opere literare. Opere care, până la urmă ar fi și ele o mărturie vie a virtuților poporului nostru. Că s-ar putea face și la Ogrezeni așa ceva au demonstrat-o – chiar și la noi ! – autoritățile ieșene când au transformat bojdeuca lui Creangă în muzeu de interes național.

Placa memorială respectivă există de mai multă vreme, ne-a fost prezentată și nouă, cum am spus, la amintita ceremonie. Ea n-a fost / nu poate fi montată din cauza opoziției parohului. Nu-i cunosc motivele, însă vreau să cred că nu sunt atât de puternice și de serioase încât să nu renunțe la ele. Însuși episcopul de Giurgiu, participa, acum cinci ani, la înmormântarea lui Ștefan Pârvu și-i aprecia acestuia calitățile de preot și de scriitor. Să se fi uitat asta, oare ? Nu-mi vine să cred...

BOLINTIN - Istorie în imagini

Nuntă în Bolintin Vale, 1946

Nași, Ilie și Paulina Dodiță, anii 40, la Bolintin

Bolintin Vale, anii 50, plimbatul socrilor

Adela și Ionel Pelcaru (aviator), 1933

Mireasă Oprița, 19 ianuarie 1954, salon Necșuțu Stanciu, Str. Republicii

Maria Manolache, perioada interbelică

Ginere, preotul Vasile Radu

(continuare în pag. 9)

OAMENI ȘI COMORI. Cazul Fusea - Voinescu

Marian GRIGORE

Comoara, *La Comori*, *Pe Comor*, *Piscul Comorii*, *Colnicul Comorii*, *Drumul Comorii*, *Lacul Comorii*, *Furciturile Comorului* etc, sunt toponime din împrejurimi, culese de prin vechile hărți, pentru că oamenii cei noi le-au uitat. Cândva, toate satele noastre aveau cel puțin o legendă, o întâmplare de povestit privitoare la o comoară și cel puțin un loc despre care se zicea că ar fi ascunzător de aur și scule prețioase. Le privim azi ca povești de demult, mai mult de ascultat la gura sobei decât ca să te facă să umbli pe coclauri cu detectorul. Și totuși..., există un dar, pentru că zvonuri umblă încă și dacă te apuci să-i zgândărești pe oameni – de oriunde ar fi ei – au să-ți spună multe: despre cutare vecin îmbogățit subit, despre cutare loc pe care joacă focuri și câte și mai câte.

Privindu-le sobru, multe din prezumțiile legate de comori au totuși baze solide, verificabile inclusiv documentar, iar ascunderea lucrurilor de valoare în pământ, temelii sau ziduri era poate cea mai sigură formă de protecție a lor la vreme de restriște. Foarte aproape ne este exemplul fostului conac al Bolintinenilor, de la Bolintinul din Vale, demolat la repezeală în 1977, și în zidurile căruia s-au găsit monede însumând circa un kilogram de aur. Sau al fostei mănăstiri Bunavestire, tot de pe aici, ale cărei odoare, cărți și hrisoave au fost îngropate, nemaifiind găsite, de teama oștilor lui „Batăr Gabor” la începutul celui de al XVII-lea veac. Mai de curând, un cunoscut, mi-a venit cu un pumn de monede, fără prea mare valoare, despre care spunea că le tot găsește prin grădină și pentru care nu are o explicație. De aici s-a legat discuția din care a rezultat că undeva, prin împrejurimile Bolintinului, o rudă a sa ar fi găsit, în vremea comunismului, săpând la porumb, un pumn de galbeni. Afirmație întărită și confirmată când, surprinzător, s-a întors cu o mică monedă din aur, găurită într-o margine, ultima rămasă întreagă, celelalte fiind de mult cercei, brățări și alte podoabe.

D’ale comorilor !

Cazul pe care doresc să vi-l prezint, inspirat de cele mai sus zise, se învârte în jurul unei femei aprige, cum vor fi fost destule în veacul ei – al XVIII-lea. În puținul spațiu de care inerent dispunem, nu putem dezbate întregul complex juridic țesut în jurul lui, însă putem avea o percepție destul de clară asupra mentalităților epocii. Pentru cine se apleacă asupra documentelor timpului, dincolo de o frumusețea apusă a limbii românești, se va arăta surprins de libertatea de acțiune de care se bucurau reprezentantele clasei de mijloc, de faptul că învățaseră buchile, se ocupau de negoț și erau pricepute în a-și administra și spori averile. Căci, îndeobște zestrea, averea femeii, îi aparținea, putând dispune de ea conform voinței și cutumelor.

Documentul de față, pe care l-am ales dintr-o serie mai lungă ce cuprinde daravelile pe mai multe veacuri ale familiilor înrudite Fusea, Voinescu și Bolintineanu, se referă la acțiunile întreprinse de Safta Fusea și sora ei Maria, pentru recuperarea averilor și zestrei surorii lor decedate Marica, care nu avusese copiii și căreia soțul supraviețuitor nu se cădea să-i preia rămasurile. Cele trei mai avuseseră și un frate, Negoiță, însă zestrile erau afacere femeiască, iar fratele nu se putea amesteca aici.

Acestor trei familii boierești-negustorești ale Țării Românești încă nu a reușit nimeni să le descurce fără greșeală încrengăturile genealogice, deși încercări, unele meritorii, au fost. Ele se pot descifra destul de bine începând de la sfârșitul secolului al XVI-lea, când le găsim înrudite cu marele logofăt Ivan Norocea, ginerele lui Mircea Ciobanul, ori cu voivodul Radu Șerban. Azi sunt aproape cu desăvârșire uitate, deși au scris o pagină importantă a istoriei noastre, cu bunele și cu relele. Amintind numai personalități precum Ioan Voinescu, Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, Dimitrie Bolintineanu sau Grigore Alexandrescu, la care putem adăuga zecile (! ! !) de ctitorii bisericești, conace și instituții fundate de aceste neamuri, răspândite în întreaga țară și mai ales prin județele Vlașca, Ilfov și Dâmbovița, avem un tablou mai complet asupra a ceea ce a însemnat un Fusea, un Voinescu sau un Bolintineanu.

Așadar, Safta, fiica lui Șerban Fusea și soția lui Cârstică Voinescu din Târgoviște, purcede în căutarea și recuperarea averilor rămase în urma Maricăi. Procesul se întinde pe ani de zile, cu jalbe la Domn și la ispravnici, cu aducere de probe și martori, cu cărți de blestem de la mitropolit sau patriarh. Unul din documentele aportate, o declarație a mai multor martori, datat după 2 decembrie 1776, vorbește despre cum se puneau spre păstrare odoarele în gropnițe bine ascunse și despre cum se recuperau la nevoie:

În cele cât au mărturisit pentru bani înaintea dumnealui biv vtori logofăt Costandin, prin carte de blestem, care acuma sânt supt stăpânirea lui Ștefan polcovnic și ale răposatii pungi ce s-au dovedit să le dea.

Radul vătaf de plai marturisește, prin carte de blestem, că i-au dat Radul ceaușu, față fiind și Marica, un cocoloș învălit ca un cap de copil. Și zice că era grea și întrebat ca câți bani va fi, zice ca la 7 pungi de bani. Aceasta când au trecut boerii la Rucăr și i-au ținut la casa lui la Pietroșița, pân la anu când am mersu cu toți la Moeci și însuși el i-au dat în Moeci, la casa Radului Bu[...], fiind raposații acolo în gazdă, față fiind amândoi.

I deosebit iar Radu vătaf, tot pân carte de blestem, când au dat stupii aici la Târgoviște, fiind răposații în Stelea și viind și el la Târgoviște, l-au chemat sara răposata Marica de au dezgropat amândoi după lângă zidu Stelii doă pungi cu bani și i le-au dat de le-au dus la casa lui, la Pietroșița și primăvara, fiind în Pietroșița i-au cerut și i-au dat, amândoi fiind atunci răposați.

Dumitru Mătăsaru, fiind cam rudă Marichii, l-au chemat și pân carte de blestem într-acest chip au mărturisit înaintea dumnealui biv vtori logofăt Costandin: cum că i-au dat un buriu ca de 5 oca să-l pue bine tot în vreamea [stu...]; întrebând cu ce ie, au zis că este cu scule; și l-au luat, cum zice, d-abia l-au dus și l-au îngropat și au stătut la dânsu mai bine de trei ani și după ce-au venit din Brașov, i-au cerut și dezgropând au fost putrezit cercurile și s-au văzut tot caragroși pentre dește, de câte talere 2 și 2 farfurii de sticlă și în desagi i-au adus și i-au dat în mâna ceaușului.

Paraschiva și Stan, omenii casii, când era să plece la Pietroșița și pân carte de blestem mărturisesc că i-au mânat stăpânii lor, Radu ceaușu i Marica, în Pietroșiță, spuindu-le locu au dezgropat o pungă cu bani, care pungă putrezise și i-au pus banii în poala mea și au mersu amândoi în casă și i-au dat la stăpâni și apoi au plecat în sus, la Pietroșița.

Proteasa Ancuța, bătrână, fiind mătușă Marichii și fiind în casă încă de mai înainte de ce luase pe ceaușu, auzind de carte de blestem singură au venit înaintea dumnealui vtori logofăt Costandin și au mărturisit temându-se de blestem, cum că i-au dat răposata singură când st[...] de au îngropat doă pungi cu bani, una mare și una mică, pe care spune că au băgat-o într-un me[...]. Dintr-acestea, când au plecat sus, una au luat, iar alta i-au dat-o după ce au eșit din Brașov, iar în mâna Marichii, neștiind ceaușu. Aceștea zice că i-au avut îngropați numita protească în pimnița lui [...].

Tănase și Cojoacă, mărturisesc că fiind răposații în Moeci în zilele lui [...] Vodă, vânzând niște miere de tovărășie ce au avut cu jupân Cârstea și vânzând-o numitul Tănase, partea de banii jupânului Cârstea i-au dat în mâna jupânului Dinul bogasier de i-au dus la Moeci, în mâna Radului ceaușu.

Așa au mărturisit, fiind carte de blestem, dinaintea vtori logofătului Costandin, acestea mai sus arătate, tot prin carte de blestem și afară din ce va fi avut slobozi și osebit din banii ce au avut în Brașov, după Saftie, care s-au scos și socotit fiind în Brașov și au luat și de acolo sumă de bani și osebit de datoriea ce au scos Ștefan polcovnic după moartea socru-său, care dintr-însele să știu. (Arhivele Statului București, Fond *Achiziții Noi*, MMDCCLXII/51)

Bună parte din averea Maricăi provenea din zestrea dată de tatăl ei, Șerban Fusea și a cărei foaie ne este cunoscută, impresionând și astăzi prin bogăția și diversitate. Spicuim numai câteva lucruri, care pot ajuta excursului nostru. Așadar, pe lângă ale mesei, ale casei, ale așternutului, blănuri și haine, *cu mila lui Dumnezeu, la anu 1760, mai, 7 dni,* Șerban Fusea întocmea *foița de zestre a fimii, Maricăi*, cuprinzătoare și a: *o păreche paftale de argint; o păreche brățări de aur; două părechi cercei de aur cu rubinuri și cu mărgăritar; 7 șăruri de mărgăritar; o salbă de 47 galbeni ungurești; un inel de aur cu zafir ca vinul; două inele de aur; 13 taleri, bani pe cap; 7 linguri de argint cu una mică; un cazan de rachiu cu două țevi; o vie în Fețile Aninoasii; casile din Târgoviște; o roată de moară; 60 mătci de stupi; două funduri cu zalhana, cu șopronul cu căldarea zalhanalii; 10 boi; 8 vaci; un rădvan cu patru cai; trei țigănci și doi țigani; o cârciumă cu scaune și pivniță de lemn* și, așa cum am mai spus, încă multe altele (Arhivele Statului București, Fond *Achiziții Noi*, MMDCCLXIII/14). Din partea unui mic boier-negustor din Târgoviște care, trebuie să ținem seama, mai avea încă două fiice pe care le înzestrase cam la fel.

Scurtă listă de personaje:

Safta: fiica lui Șerban Fusea și soția lui Cârstică Voinescu. Femeie aprigă, ctitoră de biserică, care-și întocmește testament separat de al soțului, din care rezultă că avea câteva mii de taleri dosiți, fără știința acestuia.

Radu ceaușul: soțul Maricăi, mariaj din care nu au rezultat copii.

Ștefan polcovnic: ginerele lui Radu Ceaușul, soțul fiicei rezultate dintr-o căsătorie anterioară.

Cârstică Voinescu: soțul Saftei Fusea și fratele Stanei Voinescu (soția lui Ștefan Bolinteanu). Nu au avut copiii, ci au înfiat pe Nicolae Voinescu, averile lor fiind moștenite de acesta și de nepoții de la Bolintin.

MĂRTURII ALE TRECUTULUI

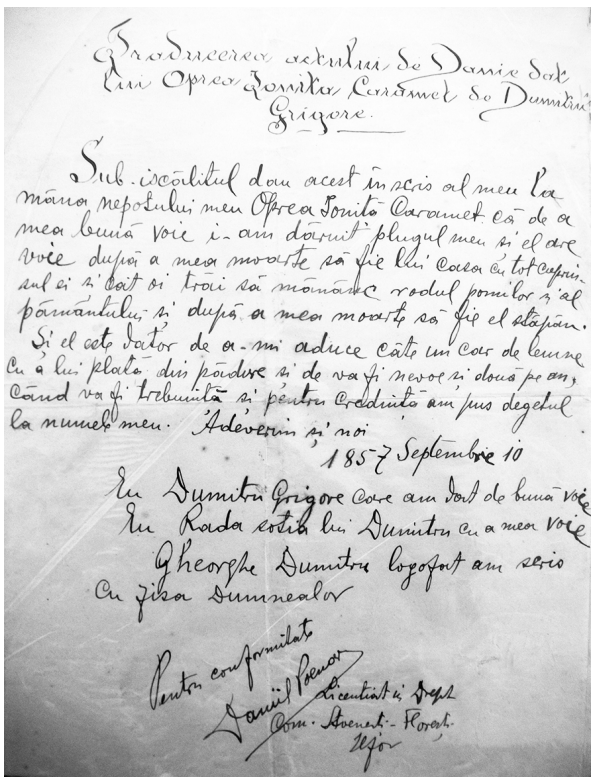
Corneliu STATE

La o primă vedere documentul de față, provenit din arhiva proprie, pare a fi unul banal, fără importanță istorică. Totuși, la o analiza mai atentă el dezvăluie o întreagă lume, de mult apusă, cu un fundament juridic așezat.

Mai întâi se desprinde cu claritate că cei care dăruiau erau la bătrânețe, fără copii și că încercau să suplinească cumva această lipsă. Până nu de mult a avea copii echivala cu a avea pensie, ei fiind cei ce își asumau grijile părinților la vremea neputinței. Era în legea firii și o cutumă păzită cu strictețe de comunitatea tradițională.

O a doua concluzie, de asemenea evidentă, este că semnatarii contractului aparțineau categoriei țăranilor clăcași, fără pământ propriu până la împroprietărirea lui Cuza, până la care mai aveau de așteptat vreo șapte ani. Își dăruiau însă uneltele, care la noi aparțineau lucrătorului și nu proprietarului pământului.

De asemenea, legea scrisă și nescrisă permitea moștenirea și chiar vânzarea stăpânirilor locurești (în fapt a uzufructului): vii, pomet, case, prisăci, îngrădituri, etc., fapt pe care îl constatăm și în documentul de față, cu mențiunea că Dumitru Grigore era sărac, neavând decât casa cu acareturile ei, pentru că grădină nu era în obiceiul țăranului român a pune.

Traducerea actului de Danie dat
Lui Oprea Ioniță Caramet de Dumitru
Grigore.

Sub-iscălitul dau acest înscris al meu la
mâna nepotului meu Oprea Ioniță Caramet că de a
mea bună voie i-am dăruit plugul meu și el are
voie după a mea moarte să fie lui casa cu tot cuprin-
sul ei și cât oi trăi să mănânc rodul pomilor și al
pământului și după a mea moarte să fie el stăpân.
Și el este dator de a-mi aduce câte un car de lemne
cu a lui plată din pădure și de va fi nevoe și două pe an,
când va fi trebuință și pentru credință am pus degetul
la numele meu. Adeverim și noi
1857 Septembrie 10
Eu Dumitru Grigore care am dat de bună voie
Eu Rada soția lui Dumitru cu a mea voie
Gheorghe Dumitru logofăt am scris
cu ziua dumnealor

Pentru conformitate
Daniil Poenaru
Licențiat în Drept
Com. Stoenești-Florești
Ilfov

Traducerea actului de danie dat lui Oprea Ioniță Caramet de Dumitru Grigore.

Sub-iscălitul dau acest înscris al meu la mâna nepotului meu Oprea Ioniță Caramet, că de a mea bună voie i-am dăruit plugul meu și el are voie după a mea moarte să fie lui casa cu tot cuprinsul ei și cât oi trăi să mănânc rodul pomilor și al pământului și după a mea moarte să fie el stăpân.

Și el este dator de a-mi aduce câte un car de lemne cu a lui plată din pădure și de va fi nevoie și două pe an, când va fi trebuință și pentru credință am pus degetul la numele meu.

Adeverim și noi, 1857 septembrie 10.

Eu, Dumitru Grigore care am dat de bună voie.

Eu, Rada, soția lui Dumitru cu a mea voie.

Gheorghe Dumitru logofăt am scris cu zisa dumnealor.

Pentru conformitate, Daniil Poenaru, Licențiat în Drept, comuna Stoenesti-Florești, Ilfov.

Florica Gh. Ceapoiu

Florica Gh. Ceapoiu, absolventă a Institutului Politehnic București, Facultatea de Electronică și Telecomunicații, Secția Electronică Aplicată, promoția 1971, a tipărit până în prezent unsprezece volume de poezii: *Melodii din taina serii*, Editura Tritonic, 2004; *Gând ascuns printre oglinzi*, Editura Perpessicius, 2005; *Dintr-un timp al regăsirii*, Editura Perpessicius, 2007; *Printre crini și albe turnuri*, Editura Arefeana, 2008; *Aur și ivoriu*, Editura Semne, 2009; *La izvorul neuitării*, Editura Semne, 2010; *Muguri de lumină / Muguj drite*, Editura RawexComs, 2011 (ediție bilingvă română-albaneză); *Raza de lună*, Editura RawexComs, 2012; *La ospățul zorilor*, Editura RawexComs, 2012; *Reverberații pe treptele cuvântului*, Editura Arefeana, 2012; *Nestinse candele*, Editura Semne, 2013. Fără să țină să ilustreze toate speciile literare ale genului liric, Florica Gh. Ceapoiu oferă cititorului: ode, pasteluri, elegii, romanțe, meditații, arte poetice, descântece, balade, colinde, poezii religioase, precum și sonete, rondeluri, pantum-uri, triolete, catrene, distihuri, poeme într-un vers, poeme în vers liber, poeme în stil haiku, tanka și tanrenga.

Creația Floricăi Gh. Ceapoiu a avut ecou imediat și a fost întâmpinată generos de personalități importante ale literaturii contemporane, precum: Ion Rotaru, Radu Cârneci, Aureliu Goci, Florentin Popescu, Victoria Milescu, Tudor Opriș, Constanța Buzea, George Șovu, Horia Gârbea, Ion C. Ștefan, Geo Călugăru, Petru Demetru Popescu, Mihai Antonescu etc.

„Doamna Florica Gh. Ceapoiu este, indiscutabil, poetă de stirpe aleasă, așezându-se cu drept deplin în rândul celor mai consecvenți sonetiști din noile generații, contribuind prin creația-i lirică la revigorarea genului, la sublimitatea acestuia, motiv pentru care figurează deja în *Antologia Sonetului Românesc*... Florica Gh. Ceapoiu – alături de colegi din generațiile de după noi – se împlinește cu har și o anume fermitate (necesară) în hotarele creației de bună calitate. Fiind a timpului de față (cu bunele și relele sale !), poeta este slujitoarea pământului și a cerului, a vegetalului și a culorilor, a iubirii cu durerile și bucuriile acesteia. Împlinindu-se în aceste permanențe ale vieții, ea se implică cu dăruire reașezării normale a lirismului românesc în tipare sănătoase, care, de-a lungul timpului s-au îmbogățit cu valori netrecătoare” (***Radu Cârneci***).

SONETE

ÎN VĂLUL NOPȚII

În vălul nopții-nveșmântând idei,
La foc mocnit din vreascuri și surcele,
Pun vorbelor cununi, brățări, inele
Și mană sufletească drept temei.

Pe-un munte străveziu menit să-nșele
Sub galaxia florilor de tei,
Sărbătoresc tăierile de miei
Cu umbre conturate-n roi de stele.

Flămânda clipă de sclipiri atrasă,
Înăbușindu-mi oful și sudalma,
În voia amăgirilor mă lasă –

Când le adapă turmele de-a valma,
Pe la răspântii cu-ntrebări ce-apasă,
Chiar viața-și redeschide magic palma.

NESTINSE CANDELE

Târziu, cuvintele s-au terminat
Și-n arca nopții șuieră iar vântul;
Mă-mpac cu soarta – sfânt e legământul
De care ceasul știu că-i vinovat.

În grai nescris se-aude doar pământul:
Își cântă sevele crucificat
De lupii hibernării, ce-au mușcat
Să-i sfâșie podoaba și veșmântul.

Prin orele desculțe și-amărui,
În semn de rugă și de împăcare,
Voi poposi în sâmburi de gutui –

Nestinse candele în așteptare –
Și orice vis și orice gând haihui
Vor ajuta făpturii să se-nfloare.

ÎN COTLONUL GRI

Visezi, poete, în cotlonul gri,
Când n-ai arginți păstrați în visterie;
Lipsit de zâmbet și de bucurie,
Răstălmăcești cuvântul „a trăi”.

Te minți cântând în noaptea viorie,
Rupându-ți sufletul iar în fâșii,
La poarta destrămărilor târzii,
Pe drumul ce te pierde în pustie.

O liră înstrunată-ntotdeauna
Cu patimă, fior și-nțelepciune
Înduioșază inimi în furtuna

Mărturisită-n ceasurile bune
Și pentru-un scop debil, ce nu te scuză,
Ardent, îți biciuiești suava muză.

PE CALEA FUMULUI

Încet-încet ajung la jumătate –
Spre seară, drumul pare tot mai greu;
Mă rog la cer, mă-nchin lui Dumnezeu,
Neliniștile-mi sunt nemăsurate.

Pe calea fumului gonind mereu,
Trecutul pas învăț a mi-l socoate
Încredere, voință, libertate
Sau ne-mpăcare cu bătrânul Eu.

Sub pânza de păianjen din tavan,
Îmbrac singurătatea-n dalba-i formă –
Tăcerea înșeuată și conformă

Cu lunecarea-n dulcele liman,
Pe care-l țese taina unui nume,
Adăpostind un „sâmbure de lume”.

DEMONIC CEAS

Poemul primăverii de-altădată,
Eu astă seară n-am să ți-l mai scriu;
În rece-ntunecatul meu târziu,
Se frânge-n zbor a versului săgeată.

Un munte de tăceri de-ncerc să fiu,
Toți caii depărtărilor fug roată;
Demonic, ceasul nopții se arată
Și greu înfrunt al orelor pustiu.

Doar un tăciune văd arzând mocnit,
E dorul meu, prea blânda mea dovadă
A vremilor în care ne-am iubit;

Nu-l mai lăsa tristeții dulce pradă
Când timpul meu te-așteaptă-ncremenit
Spre a-ți jertfi a Clipelor Pleiadă.

UN CÂNT STRĂBUN

Albastru, din adânc de zbuciumare,
Mă leagănă al mării cânt străbun –
Miracol înspumat de care spun
Că nu își află clipa de-mpăcare.

Atentă-ascult, mirată mă supun
Acestui amalgam croit din soare,
Confuză simfonie de culoare
La unduita poartă-a lui Neptun.

În graiul vechi, de hăuri verzi știut,
Sub largul zării își deschide zborul:
– Din valuri vin, în aer mă strămut

Ca vieții să-i împrospătez izvorul.
Convins, zenitul, cu-al său glas temut,
Descătușează apelor zăvorul.

ÎN STRAIELE DE GALĂ

Mai cade-o frunză, mai apune-o stea
Când timpul se grăbește-n secundare;
Sub norii răzvrătiți în strămutare,
Viu, cercul toamnei se va destăma.

Brumar cel aspru și-ncruntat, se pare,
Strivește cântecul sub pleoapa sa;
Pustiul clipei ne va-ngenunchea
În ceața-nfrigurării trecătoare.

O crizantemă albă, cu-ndrăzneală,
Depune peste lume sfânt sigiliu,
Iar vremea rece, plină de-ndoială

Ne ține prizonieri la domiciliu;
Înveșmântați în straiele de gală,
Îi revedem pe Dante și Virgiliu.

CÂNTEC ÎN SURDINĂ

Recolta vieі noastre mi-e străină,
Iar vinul tămâios de mult uitat;
Ciorchinii copți pe lujer s-au uscat
Și ceața grea plutește în grădină.

Mă bântuie trecutul ne-ncetat:
Fantastic, al său cântec mă alină;
Mă sprijină o umbra de felină
Ce toarce lângă sobă pe-nserat.

Cum sufletul de toamnă-i vlăguit
Și întinat de patime oculte,
Urcușul pare-n ruguri arcuit,

Capcane la tot locul văd, prea multe.
Veghează-mi, Doamne, mersul poticnit,
Voința să mă-ndemne, să m-asculte !

LA CUMPĂNA TRĂDĂRILOR

Ce galbenă se-aruncă frunza-n gol,
Prin crânguri, prin livezi sau pe câmpie !
În destrămări de tril și bucurie,
Secunda bate-n ornic mai domol.

La moara vremii care va să vie
Se macină cocorii stol cu stol;
Ogarii întristării dau ocol
Agale-n desfrunzirea timpurie.

Se scutură a zărilor lumină
Sub pasul ce foșnește prin pădure,
Iar toamna ruginie și deplină,

Poemul de aramă vrând să-l fure,
Se face șoaptă, zicere divină
La cumpăna trădărilor impure.

ZILE DE PLUMB

Sunt zile reci, de plumb, ca un blestem
Căzut din nori în lumea păcătoasă;
Făuritor de vise stau în casă
Când frunza plânge, iar stejarii gem.

Ascuns de mantia lui pluvioasă,
E scutul toamnei venerat totem –
În poala după-amiezilor mă tem
Că-naltului de muritor nu-i pasă.

Cu sentimentul brumelor căzând
Spre întreita vremilor surpare,
La porțile urgiei bate-un gând

Venit din presupusele hotare:
Mai slabă viața-n seve picurând,
Tămâia sufletului arde tare.

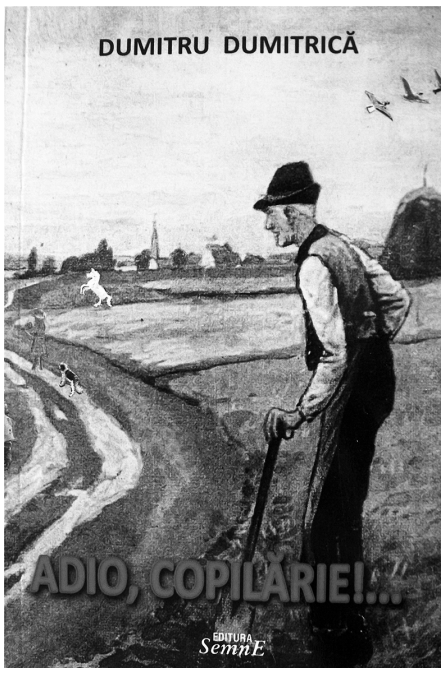
DIN ZORI PÂNĂ ÎN AMURG

Geo Călugăru

O nouă apariție editorială, volumul de poezii *Din zori până-n amurg*, semnat de cunoscutul poet Dumitru Dumitrică, apărut recent la Editura RawexComs, vine, prin bogăția, diversitatea și calitatea artistică a realizării, sa încunune un parcurs scriitoricesc de excepție.

Deosebit de sugestivă, ilustrația de pe prima copertă a cărții ne oferă imaginea vizuală, mai măgulitoare decât o mie de cuvinte a viziunii poetului asupra

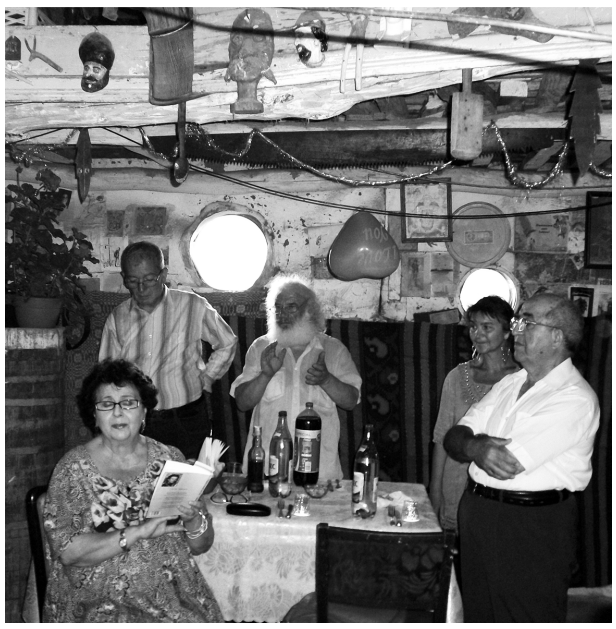

propriului destin, apelând la o comparație oferită de ceea ce iubește el cel mai mult pe lume: răsăritul soarelui, care înseamnă nașterea vieții, aici a propriei ființe și apusul soarelui, semnificând ajungerea la finalul propriei vieți. Între cele două ipostaze ale existenței soarelui – răsărit și apus – sunt așezați la diferite distanțe, unul față de celălalt, patru arbori, sugerând, prin înfățișare, cele patru anotimpuri ale anului dar care pot fi și ale vieții omului. Aici, chiar ale vieții poetului. Ultimul arbore desfrunzit semnifică părăsirea omului de acele seve vitale generatoare de viață, capacitatea de a crea, de a dărui viața. Deasupra, pe culoare albastră, este infinita boltă cerească, într-o divină îmbrățișare cu pământul. Văzut de poet ca un eden al copilăriei proprii, prin puzderia de flori și de culori, germinând dintr-un verde lichid, semnificând însăși matricea vieții.

Este prezentă pe prima copertă și ne încântă prin bogăția de sugestii, o imagine cu lunca Sabarului, des invocată în poezia lui Dumitru Dumitrică, având virtuți tămăduitoare. Dorind parcă să ne dovedească virtuozitatea artistică la care a ajuns, poetul a optat pentru poezia cu formă fixă cea mai pretențioasă: sonetul. Majoritatea creațiilor din acest volum sunt sonete.

Volumul a fost structurat în patru secvențe consistente a căror însumare, într-o logică internă impecabilă, sugerează un traseu creator, un bilanț artistic de excepție al unui artist al cuvântului cu mult har de la Dumnezeu.

Prima secvență a cărții se deschide cu o declarație pe care poetul o adresează soarelui: *început edenic de ziuă*, început de viață, al propriei vieți, a tot ce semnifică viața în Univers. Spre final, poetul exprimă o umbră de tristețe *născută de regretul nerăbdării timpului*, grăbit să-l abandoneze în *veșnicul popas*, de unde făptura sa va continua sa privească minunile creației lui

Dumnezeu.

Regretul despărțirii de viață, bucuriile și împlinirile ce i-au fost dăruite, are accente sfâșietor de dureroase, al căror sunet și culoare își află cuvintele potrivite spre a fi exprimate: *Cu adâncă tristețe pentru vecie vă las / Când voi călători curând către o stea / Cu dor nepotolit etern făptura mea / Vă va privi cu sete din veșnicul popas...* (*Te iubesc soare*, p. 5) Părerile de rău sunt o piedică în a mai trăi cu aceeași profunzime bucuriile de altădată care, devenite amintiri își pierd ceva din intensitatea lor de atunci când erau trăiri: *Multe visterii s-au dus / A sosit vremea restanței...* Atât de mult iubește poetul viața, încât e în stare să-i facă un legământ, chiar dacă nu e sigur că și-l va putea ține: *De-oi pleca voi lua din lume / Tot ce am iubit mai mult: / Visuri, doruri fără nume / Din al zării vast tumult / Și prin amintiri postume / Imnul vieții să-l ascult...* (*Am iubit viața nespus*, p. 18)

Se pare că poetul Dumitru Dumitrică a descoperit în regret un zăcământ de înțelepciune pe care, cu generozitate, îl valorifică împărtășindu-l semenilor: *Ce frumoasă-i frate viața pe pământ / Cuprinde-te de ea cu legământ / Că e o minune atât de trecătoare... / Căci iubirea este țărmul fericirii / Chiar dacă timpul bate din aripă / Prin Ea atingi altarul nemuririi...* (*Ce frumoasă-i viața*, p. 19)

Următoarele trei secvențe consistente sunt expresia unor deschideri cu o unică menire, subsumată îndemnului adresat de Socrate semenilor săi: *Cunoaște-te pe tine însuți !* Este vorba despre *Reîntoarcerea spre noi înșine*, *Lângă fereastră* și În *Edenul amintirilor*.

În *Reîntoarcerea spre noi înșine*, poetul Dumitru Dumitrică face un inventar riguros a tot ceea ce Dumnezeu i-a dăruit de-a lungul vieții, oprindu-se la ceea ce s-a constituit ca suport material și spiritual al întoarcerii spre sine însuși.

Lângă fereastră, al treilea segment liric, sugerează locul cel mai potrivit de unde se poate privi cel mai bine, atât spre lumea exterioară cât și spre cea lăuntrică, pentru o cunoaștere completă, izvor de înțelepciune prin care să depășească momentele de cumpănă ce-i pot ieși în cale: *Vechiul ceasornic numără clipele vieții mele / Până când într-o zi și eu am să tac... // Lângă fereastră m-am întors din drumuri rebele / Îndepărtatele amintiri tainice ronduri își fac / Ce alinare sfântă – cu ele sufletu-mi împac / Și gândurile răvășite, de-o vreme tot mai grele...* (*În târziul nopții*, p. 121)

Ultima secvență, *În Edenul amintirilor*, semnifică expresia lirică a amurgului de vârstă, când tot ce odată era trăire ardentă, bucurie pură, astăzi sunt aduceri aminte, un fel de unguente prin care să poată fi alinata suferința provocată de neputința de a însufleți cu adevărat cele pe care le-ai trăit cândva și te-au bucurat. *Dă-mi încă o filă veche a vieții carte / Cu slove-n care-s prinse părerile de rău / Ah, visuri și speranțe, voi visterii deșarte...* E

timpul menit unor anume trăiri, care-ți dă anumite imbolduri, care urmate atenuează oarecum starea atât de apăsătoare a neputințelor datorate apropierii amurgului vieții: *Iar mi-a pus tristețea mantia pe umăr / În noaptea aceasta cât veacul de lungă / Însingurarea, gândul către trecut m-alungă / Și stoluri de amintiri se-ntorc fără de număr...* (*Visterii deșarte*, p. 125) E o carte a repetării fără răgaz a părerilor de rău – *Suntem azi străini și goi* – adică goliți de acele trăiri care dau sens vieții (*Exilați în trecut*, p. 142). O parte dintre poezii au fost scrise în miez de noapte sau puțin după aceea, trădând un neajuns al senectuții – insomnia – teama de un somn ce-ar putea deveni și altceva.

Ultimele gânduri, din ultima poezie a volumului, aduc ecouri din alte poezii, glăsuind despre iubirea lui Dumnezeu și a părinților, singurul reazăm într-o lume în derivă, despre care nimeni nu știe încotro se îndreaptă: *Chipul tău se-nalță peste povestea vieții / O aurora care străbate prin genuni / Și n-a putut s-o stingă troienele tristeții / Prin zarea străbătută de aprige furtuni / Tot dăinuind deasupra talazurile cetii, / Doar tu icoană sfântă din rătăciri m-aduni...* (*Către trecut*, p. 151).

O tulburătoare expresie lirică a unui destin pe un parcurs poetic, dar nu mai puțin dramatic: *Din zori până-n amurg*.

BÂRLOGUL de Marian Rădulescu sau
Reinventarea povestirii prin amintire

Titi DAMIAN

Cu Marian Rădulescu, lucrurile au mers cam așa: nu eu l-am cunoscut pe el, ci el pe mine. Prima dată m-a căutat acasă (nu l-am întrebat de unde avea adresa mea) cu *Diagonale*, o revistă buzoiană condusă de el, dar avându-l ca redactor-șef pe Radu Voinescu, un nume cunoscut în publicistică. Faptul nu avea decât să mă bucure. Altădată mă sună să-mi spună cât de încântată era fiica sa de primul meu roman, *Fagul*. Cu altă ocazie, întâlnindune la o lansare de carte la Casa Sindicatelor lui Marin Ifrim, mi se adresează familiar cu apelativul „nenea Titi". L-am luat ca un gest de respect. Tot atunci îmi strecoară, cu autograf și o carte aparte, *Istorioare cu miroazne* și am rămas și acum cu „apă-n gură" de pofta provocată de rețetele sale ascunse cu meșteșug în interiorul unor povestiri. Acum vreun an și mai bine apare la ușa locuinței mele din Urziceni cu un manuscris voluminos, cu rugămintea să-l citesc și să mă mai uit și peste ortografie și punctuație. Deși presat cu alte treburi de-ale mele, am făcut-o, furat fiind și de farmecul povestirilor. Aproape că uitam să mai corectez. L-am sfătuit să-și caute un editor de meserie. Acum regret că nu am făcut eu treaba până la capăt...

Un drum făcut împreună tocmai până la Societatea Scriitorilor Târgovișteni la sfârșitul lui iunie, unde a lansat cartea ***Bârlogul***, ed. Editgraph, Buzău, 2012, 226 de pagini, dar mai ales comentariile destul de incitante și competente pe marginea cărții au avut menirea să-mi consolideze opiniile pe care mi le formasem deja despre cartea și autorul ei, apoi să mă apuc de scris...

Cartea cuprinde un număr de 17 povestiri. Interesant este și dozajul acestora în economia volumului. Prima, *Bârlogul* are 58 de pagini, următoarele două, *Frânturi de viață* și *Mani și muntele*, în jur de 25 de pagini, iar celelalte 14 au între 7 și 10 pagini. Este o tehnică deosebită de a stabili și de a menține o relație discretă cu cititorul, ținut conectat, în fiecare povestire printr-o tehnica suspansului, dusă aici la desăvârșire. Formulări de tipul *Fratele meu, cititorule*, apar ori de câte ori naratorul simte nevoia să și-l apropie, luându-l confident, martor sau chiar participant, atunci când vine vorba despre vestitele sale rețete culinare.

Amintirea – ca fundal al tuturor narațiunilor – conține întotdeauna o temă morală (implicită sau explicită) realizând și o inițiere dramatică având un singur actor – naratorul, în ipostazele în care l-am amintit. Plus că multe dintre ele pot fi detașate și prezentate ca niște excepționale povestiri pentru copii, mai ales cele care au protagoniști animale din curtea omului de la țară. De multe ori, cititorul este proiectat în lumea fabuloasă a satului arhaic, tradițional, excepțional surprins în pagini lirice memorabile.

Primele două narațiuni ale volumului se detașează, purtând toate atributele speciei literare numite povestire, apropiindu-l pe scriitor de Voiculescu ori Sadoveanu și, prin ei, de marile nume ale genului din literatura universală (Boccaccio, Chaucer, Turgheniev). Nu cred că autorul a luat contactul cu manuale de teorie literară, dar povestirile, ca specii literare i-au reușit, cred intuitiv, fiind un povestitor înnăscut. Tehnica este cea specifică povestirii. Mai întâi construiește cu grijă rama povestirii (rahmenerzahlung) unde fixează cadrul, adică timpul specific povestirii, undeva între „a fost odată" și „demult", apoi spațiul – satul arhaic, atmosfera (bine impregnată cu mâncăruri cu specific buzoian, și rețetele lor – un alt Canaan sadovenian !). În crearea suspansului este neîntrecut, pe lângă cel din ramă, inventează altul și altul, pe măsură ce povestirile curg într-un torent, întrerupt doar de un dialog savuros, menit să nască alte întâmplări și să întrețină vie curiozitatea cititorului. Stăpânește bine tehnica povestirii în povestire, o tehnică ce dă impresia de autencicitate și spontaneitate, antrenându-l și pe cititor în demersul său ultim, cel moral.

În *Bârlogul* este stăpân miraculosul – ca motiv literar. O fetiță din sat, Ilenușa, dispare. Sătenii o suspectează pe Celestina,

(continuare în pag. 18)

Un monument necunoscut din vremea lui Neagoe Basarab – *Mănăstirea cu hramul Sf. Nicolae de la Găiseni*

Vasile Grigorescu

Apucând stânga Argeşului, în sus de Bucureşti, pe vechiul drum de poştă al Piteştilor, flancat, mai spre răsărit, de încă şi mai vechea Cale a Baiului, aflăm ascuns printre smocuri de verdeaţă, vara şi printre nămeţi, iarna, un mărunt sat de câmpie de a cărui vechime puţini pot da astăzi dovadă. I s-a spus cândva Strâmbul sau Strâmbeni, însă răscolit şi împins de vremuri avea să se mute mai spre rîu, luându-şi numele de Găiseni. Trăinicia acestei noi înjghebări a fost legată de existenţa mănăstirii omonime, purtând hramul Sfântului Nicolae, ctitorită la început de veac XVI, pe moşia lor, de marii boieri Floreşti. Spunem *marii boieri Floreşti*, pentru că acestui neam, fapt excepţional în România de sub munte, pe lângă faptul că a stat la temelia ţării, îi putem urmări spiţa încă mai înainte de Întemeierea urzită de Bolintinul, totuşi, au demonstrat indubitabil unde nu s-ar fi putut afla: pe locul sau în proximitatea locului unde s-a construit, în valea Ilfovăţului, noua mănăstire de la Malu Spart-Bucşani-Bolintin. Pentru promovarea unui oarecare „interes general", adevărul nu a fost intransingent susţinut, astfel încât s-a ajuns în situaţia de a se încerca impunerea, tot mai vehement (*scripta manent*) a soluţiei demonstrate ca fiind greşită.

Biserica Mănăstirii Găiseni

Cazul mănăstirii de la Găiseni este cumva asemănător.

Documentele o arată ca fiind construită în vremea lui Neagoe Basarab, cu întocmire de mănăstire, nu de biserică de sat sau paraclis ca în cazul Căscioarelor din apropiere. Ctitorul ei a fost marele boier Drăghici (cea mai înaltă demnitate ocupată fiind de mare vornic), fiul lui Vintilă Florescu. De aici i s-a mai spus şi Drăghici al lui Vintilă sau Vintilescul. După unii (a se citi Florescu, Stoicescu, Pleşia), mănăstirea ar fi fost înălţată pe moşia primită ca zestre de soţia lui Drăghici, Stanca, fiica lui Stroe Bugheanu.

Despre această construcţie de început de secol XVI, de când, iată, se împlinesc cinci veacuri, ne-au lăsat un excelent studiu Matei Cazacu şi Ştefan Andreescu (*Un monument necunoscut din vremea lui Neagoe Basarab*, în Magazin Istoric, nr. 2, 1972, p. 11-12.), care ar merita cu prisosinţă reamintit, chiar şi fragmentar, prin intermediul revistei noastre:

... Aşezarea de la Strâmbul-Găiseni era cunoscută istoricilor numai datorită documentelor care îi consemnau trecutul multicentenar, precum şi din pricina pietrelor de mormânt cu inscripţii din veacul XVI, acoperind rămăşiţele unor personaje de mâna întâia ale vieţii politice din Ţara Românească [...]. Niciodată însă istoricii de artă nu s-au oprit asupra arhitecturii monumentului, considerându-l în întregime refăcut şi, ca atare, nevrednic de luat în seamă.

O privire mai atentă asupra construcţiei dezvăluie însă unele ciudăţenii, care lasă să se întrevadă posibilitatea păstrării unei mari părţi din biserica de acum patru secole şi jumătate. Ceea ce impresionează din prima clipă este înfăţişarea extremităţii estice a monumentului, care are funcţia de altar. Privit din interior, acesta vădeşte o structură cu totul neobişnuită, având nu mai puţin de trei absede semicirculare. De fapt, după părerea noastră, actualul altar constituie nucleul construcţiei originare, din timpul lui Neagoe Basarab – adică fostul naos şi altar – succesiv completat, în cursul secolelor următoare, cu alte trei încăperi, care au preluat funcţia de naos, pronaos şi pridvor. Tencuiala din exterior, căzută pe alocuri, îngăduie să se observe limpede etapele de adăugiri pe care le-a suferit biserica, confirmând faptul că nu este vorba în nici un caz de o refacere din temelie, aşa cum s-a crezut până astăzi (Virgil Vătăşianu, Istoria artei feudale în ţările române, vol. 1, Bucureşti, 1959, p. 503).

Una din problemele care ne-a preocupat cu precădere în cadrul cercetării preliminare a construcţiei a fost aceea a tipului de pronaos pa care l-a avut în faza iniţială. După cum am arătat, din vechea biserică s-au păstrat numai naosul şi altarul, pronaosul fiind dărâmat şi înlocuit. Un sondaj limitat, pe latura nordică, în zona de îmbinare între nucleul iniţial şi adaosuri, ne-a arătat că a existat un pronaos uşor supralărgit, amintind tipul de pronaos de la mănăstirea Argeşului. Un alt detaliu care face ca lăcaşul de la Strâmbul-Găiseni să fie unic în felul său, este acela că nu a avut turlă pe naos, aşa cum se obişnuia la bisericile de mănăstire din perioada respectivă; boltirea naosului este în formă de calotă, un sistem pentru care nu se cunosc decât exemple mult mai târzii.

Intrarea în Mănăstirea Găiseni

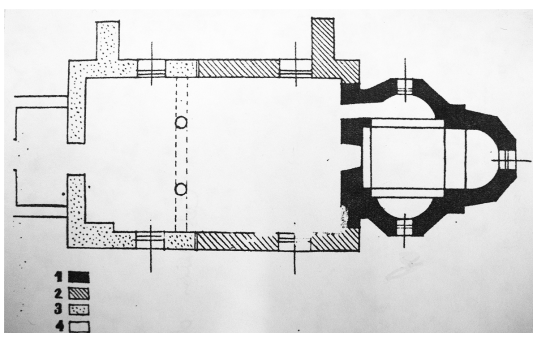
Ctitorul mănăstirii Strâmbul-Găiseni a fost marele vornic Drăghici Vintilescul din Floreşti, cumnat cu Radu, unul din cei patru vestiţi fraţi Craioveşti. (Neagoe Basarab era fiul lui Pârvu Craiovescu, n.n.) *Un document din 15 noiembrie 1605, emanat în cancelaria domnului Radu Şerban, întăreşte, între alte sate ale mănăstirii, stăpânirea asupra satului Onceşti, „pentru că acest sat a fost de moşie şi de strămoşie al jupanului Drăghici fost mare vornic", care „l-a dat şi l-a închinat la mănăstire, când a întemeiat şi a zidit sfânta mănăstire". Această danie a avut loc „încă din zilele răposatului, bătrânului Băsărab voievod", care nu este altul decât Neagoe Basarab. Avem astfel dovada sigură că aşezarea de la Strâmbul-Găiseni a fost întemeiată în răstimpul anilor 1512-1521. De altfel, în interiorul bisericii se păstrează piatra de mormânt a unei jupaniţe Anca, răposată „în zilele binecinstitorului Io Neagoe voievod...".*

Drăghici Vintilescul din Floreşti a fost unul din marii dregători şi cei mai apropiaţi sfetnici ai lui Neagoe Basarab şi ai succesorilor săi în scaunul domnesc al Ţării Româneşti. Mare paharnic din 1512 până în 1523, al devine mare vornic în anul 1525, în sfatul viteazului Radu de la Afumaţi. Va deţine această dregătorie în timpul domniilor lui Vlad Înecatul şi Vlad Vintilă de la Slatina, până la sfârşitul anului 1533. O scurtă perioadă după această dată el este atestat în divanul domnesc ca fost mare vornic, pentru ca apoi să-l întâlnim, după 6 septembrie 1534, ca mare pârcălab al cetăţii Poienari şi prim sfetnic al domnului. Pentru ultima oară el figurează în actele de stat la 28 iunie 1537. Legăturile strânse cu familia Craioveştilor şi cu Neagoe Basarab justifica identificarea lui cu boierul Drăghici, care în anul 1509 se pregătea să fugă în Transilvania de teama lui Mihnea cel Rău [...]. Tot în Transilvania îl aflăm, ca sol domnesc de astă dată, în anul 1535, la apogeul influenţei sale politice în treburile interne şi externe ale ţării. [...]

bătrânul Basarab.

Revenind la aceste locuri, sparte de apa molcomă a Răstoacei şi pe care le-am inclus într-un ipotetic *Areal Bolintinean*, întâlnim aci un sat Floreşti, despre care încă nimeni nu a putut spune hotărât dacă stă la originea numelui acestui neam sau viceversa.

Adică, oare, satul a dat numele Floreştilor, or neamul a dat numele satului ?

În dreapta cu negru, construcţia originară

Părerile sunt încă împărţite în rândurile celor ale căror opinii contează. Puţini ! Oricum, este nevoie de noi informaţii şi cercetări pentru a argumenta definitiv vreuna dintre ipoteze.

Despre istoricul ctitoriei Floreştilor, în vremea din urmă, a început a se scrie destul de mult. Am perceput-o ca pe o apreciere, deoarece, credem noi că fundamentul oricărei forme de respect faţă de valorile lăsate de înaintaşi, faţă de patrimoniul material şi spiritual moştenit de la ei, este cunoaşterea.

Popularizarea acestor cunoştinţe îmbracă, de obicei, trei forme. Cea profesionistă, care aduce noi date sau interpretări argumentate, este cea mai aleasă dovadă de respect. Amatorul, care din pasiune – orgolioasă uneori – îşi împărtăşeşte cunoştinţele într-un grup de amici, prin însăşi penetraţia restrânsă a ideilor emanate este inofensiv, meritând a fi încurajat şi iertat de inerentele scăpări. Lor li se adaugă categoria pseudo-profesioniştilor, care îndeobşte urmărind nişte interese greu de descifrat, construiesc o argumentaţie subiectivă, adeseori voit incompletă, expunând o poveste credibilă, atrăgătoare pentru cei mai mulţi, deşi contrară adevărului. Cei care văd în promovarea culturii şi valorilor proprii singura alternativă la pierderea identităţii ca neam şi indivizi, prin urmare privesc cu bunăvoinţă şi înţelegere fenomenul, i-au considerat inofensivi pe aceşti pseudo-profesionişti şi i-au aşezat în categoria amatorilor bine intenţionaţi. Numai că, de la un moment încolo este foarte greu să mai alegi grâul de neghină.

O discuţie din acelaşi domeniu al fundaţiilor religioase (pentru că, în cele din urmă, este totuşi vorba despre Găiseni), poate sluji ca exemplu, acum, când lăcaşul cu pricina ar fi împlinit 580 de ani de la atestare: locul unde a fiinţat mănăstirea Bolintinului nu se mai ştie. Studiile dedicate au argumentat ca cel mai probabil un spaţiu situat pe stânga Argeşului, pe la Crivina-Mihai Vodă. Iar dacă ele nu au putut indica cu precizie locul în care s-a aflat

Icoana de hram

Despre neamul Floreştilor şi deslusirea încrengăturilor sale genealogice s-a ocupat mai cu seamă istoricul George D. Florescu, urmaş al acestora, dar şi I.C. Filitti, Dan Pleşia etc.

Ei bine, revenind la frământările noastre, cronicarii de azi ai Găisenilor, îndeobşte după restaurarea din urmă a bisericii cu hramul Sf. Nicolae şi cu precădere pe net-ul cel colorat, „construiesc" o nouă identitate lăcaşului, mai „cu ştaif" în aprecierea dumnealor. Mulţi nu acordă importanţă celor vehiculate pe Internet, susţinând că rolul acestuia este de a informa, nu de a spune adevărul. Totuşi, în cazul informaţiilor despre Găiseni deslusim girul unor feţe mai înalte şi mai pricepute, care ar fi trebuit să dovedească un spirit critic mai pronunţat, căci dovezile istorice nu se interpretează la buna-înţelegere şi apreciere ci trebuie să urmeze un neabătut şir logic.

Materialele cu pricina, pe lângă unele calităţi, deşi citarea surselor lasă mult de dorit, atribuirea însuşirii de ctitorie voivodală Găisenilor, în baza unor observaţii iconografice făcute cândva de maiorul Pappasoglu, este absolut inacceptabilă oricărui cercetător dotat cu un minim de bun-simţ. Adică, susţin dumnealor, atâta timp cât mănăstirea de la Găiseni datează din vremea lui Neagoe Basarab, trebuie musai ca însuşi voivodul să-i fie ctitor. Interpretarea apare tendenţioasă pentru cineva iniţiat, cât de cât, în vechiul drept ctitoricesc şi în istoria neamului românesc şi îi rugăm pe emiţătorii opiniei să se aplece măcar asupra studiilor lui Gheorghe Cronţ (*Dreptul de ctitorire în Ţara Românească şi Moldova*, în SMIM, IV, 1960, p. 77-116) şi Voicăi Puşcaşu (*Actul de ctitorire...*, Editura Vremea, Bucureşti, 2001), pentru a vedea cât de greşiţi

(continuare în pag. 7)

Un monument necunoscut din vremea lui Neagoe Basarab - Mănăstirea cu hramul Sf. Nicolae de la Găiseni

(urmare din pag. 6)

sunt. Altfel, bibliografia Găisenilor este atât de bogată încât spațiul ce-l avem la dispoziție este neîncăpător pentru a ne apleca asupră-i. Totuși, nu face să vorbești despre acest lăcaș fără a cita decât

Pomelnicul din 1865

pe Iorga și Pappasoglu, evitând istorici eminenți și de detaliu ca cei de mai înainte, la care am putea adăuga măcar pe Nicolae Stoicescu, Manole Neagoe, Cristina Anton Manea, Carmen Laura Dumitrescu, Cornelia Pillat.

Argumentul dumnealor se înfășoară în jurul unor informații provenite de la maiorul Pappasoglu, rău înțelese și subiectiv interpretate. Conform acestora, în vizita făcută la Găiseni, pe la 1850, pe când încă se păstrau urme de pictură, maiorul ar fi văzut „la proscomidie, doi ctitori având trei copii, care neavând numele lor, îmbrăcămintea dovedește că erau Neagoe Basarab și Despina Doamna". De aici concluzia că „prin observația sa, Dimitrie Papazoglu certifică faptul că Voievodul Neagoe Basarab a fost domnitorul muntean care a zidit sfântul locaș".

Împotriva „sugestiei" că Neagoe Basarab ar fi ctitorul Găisenilor ridicăm (deocamdată) câteva obstacole:

1. Moșia era a Floreștilor și nu se cunoaște în țara asta vreun caz în care un străin să-și fi făcut ctitorie în proprietatea altuia, mai înainte de a o acapara;

2. Voivodul, generic, era un „ctitor de întărire" al tuturor lăcașurilor cărora le dăruia sau întărea danii, aceasta dându-i dreptul de a fi pomenit, neavând însă „calitate procesuală activă" după cum ar spune o recentă cunoștință. Pe această cale, Neagoe Basarab era pomenit și la mănăstirea Bolintinului, fără a însemna că-i era și ctitor fundator;

3. Neagoe Basarab era chiar rudă cu Floreștii, atâta timp cât unchiul său, Radu Craiovescu, o ținea de soție pe fiica lui Vintilă Florescu și soră lui Drăghici de care se face vorbire. Pe lângă aceasta, era la mijloc și o înrudire cu mult mai veche, însă este deja o altă poveste...;

4. Parcurgerea profesionistului studiu dedicat Găisenilor inserat mai sus (Matei Cazacu, Șt. Andreescu) ne edifică asupra transformărilor suferite de biserica mănăstirii și asupra unei relative datări ale portretelor despre care face vorbire Pappasoglu, lucruri de care ar fi trebuit să se țină seamă;

5. Neagoe Basarab, cunoaștem că a avut șase copiii (trei fete și trei băieți) supraviețuindu-i, este adevărat, numai trei: un băiat și două fete. Nu ni se explică de ce s-ar fi pictat numai trei dintre ei, când, spre exemplu, tabloul votiv din biserica m-rii Argeșului îi cuprinde pe toți șase;

6. Drăghici marele vornic din Florești a avut descendență, încheiată o dată tragic prin Stroe Pribeagul, încheiată încă o dată tragic prin Maria cea Bătrână din Florești și fiul ei Radu, și continuată, deși numai prin femei, prin spița boierilor Cornățeni și Cantacuzini. Din cele trei fiice și un fiu care i se atribuie lui Drăghici, Maria cea Bătrână din Florești trăia încă la 1606, ceea ce arată că este posibil să nu fi fost născută la data când tatăl său înălța Găisenii;

7. Portrete voivodale au fost și unele încă se mai păstrează prin bisericile noastre, asta neînsemnând automat că reprezentau pe ctitori. Cazul Căluiu, al boierilor Buzești, este elocvent și suficient pentru speța noastră.

A afirma că Neagoe Basarab este ctitorul fundator al mănăstirii Strâmbul (Găiseni) este un neadevăr și o împietate adusă marelui neam al Floreștilor, precum și la adresa adevărului istoric. Este păcat ca un studiu căruia îi putem atribui destule calități să fie stricat de asemenea scăpări.

Rugăm a se îndrepta.

FAPTUL DIVERS

D-na Maria Th. Riga, casnică, cu autorizația soțului său T. Riga, ambii domiciliați în București, strada Maior Ene, Nr. 2, creditoare pe baza actului de ipotecă autentificat la Nr. 19.066 din 1928, înscris la Nr. 2.081 din 1928 și învestit cu titlul executor

la Nr. 613 din 1930 de Tribunalul Ilfov, secția de notariat, prin care d-l **Marin I. Oprea**, comerciant, domiciliat în comuna **Bolintinul din Vale**, județul Ilfov, este obligat să achite sus numitei creditoare suma de lei 300.000 capital, cu procente de 6 la sută pe an de la 1 iunie 1930 la achitare, plus 80.000 lei onorar de advocat, osebit cheltuieli de urmărire, a cerut acestui tribunal prin petiția înregistrată la Nr. 64.194 din 1931, scoaterea la vânzare cu licitație publică a următoarelor imobile:

1. Imobilul situat în comuna **Bolintinul din Vale**, plasa Bolintin, județul Ilfov, și se compune dintr-un corp de case construcție bună de zid, acoperit cu tablă, din parter și etaj, iar jos cu pivniță, format astfel din trei camere destinate pentru prăvălie, două cu ciment pe jos și una cu dușumele și patru camere de locuit, zugrăvite și cu dușumele. La etaj sunt 7 camere și o sală, zugrăvite și cu dușumele, fără lumină electrică, iar în curte, pentru apă, un puț. În fundul curții două magazii din scânduri și un grajd. Deasupra, în stânga casei, o terasă. Teren de dimensiunea circa 18/57 metri, și se învecinește la vest cu șoseaua București-Titu, la răsărit cu **Oprea Cristescu**, la sud cu Banca Populară Bolintin și la nord cu **preotul Anastasescu**.

2. Al doilea imobil, situat tot în comuna **Bolintinul din Vale**, plasa Bolintin, județul Ilfov, la circa 1 km de sat, pe partea dreaptă a șoselei București-Titu, este un teren cultivabil în suprafață de 3.500 mp circa, neîmprejmuit și cu vecinătățile următoare: la sud cu **Nae Zinca**, la răsărit cu **Dinică** și la capete cu drumurile de planuri.

Asupra acestor imobile există următoarele sarcini și împrejurări până acum cunoscute:

Dosarul Nr. 15.636 din 1928, în chestiune.

Dosarul Nr. 19.135 din 1928, ipotecă de lei 300.000 la A.V. Tocilescu, înscrisă la Nr. 2.738 din 1928.

Dosarul Nr. 12.811 din 1929, vânzare către Stana T. Rizea, transcrisă la Nr. 7.871 din 1929.

Dosarul Nr. 16.254 din 1929, ipotecă de lei 380.000 la Victoria Al. Tocilescu, înscrisă la Nr. 2.803 din 1929.

Dosarul Nr. 7.305 din 1930, vânzare către Rada și M. Dulgheru, transcrisă la Nr. 4365 din 1930.

Dosarul Nr. 5.397 din 1931, vânzare cu habit. și uzufruct către A.G. Bede, transcrisă la Nr. 3.259 din 1931.

Vânzarea și adjudecarea sus menționatelor imobile se vor face în pretoriul Tribunalului Ilfov, secția de notariat, în ziua de 13 ianuarie 1932, ora 13.

Valoarea acestor imobile, arătată de creditoare în comandament, este de lei 300.000 pentru imobilul casă și de lei 3.000 pentru terenul arabil în suprafață de trei sferturi de pogon, ambele situate în comuna Bolintinul din Vale, plasa Bolintin, județul Ilfov, iar licitația va începe de la suma de 225.000 lei pentru primul imobil și de la suma de lei 2.250 pentru al doilea imobil, adică cu 25 la sută din fiecare valoare, conform legii de unificare din 11 iulie 1930.

Sunt somați toți cei cari ar pretinde vreun drept de chirie sau arendă, ipoteca sau privilegiu, ca înaintea adjudecațiunii să arate Tribunalului pretențiunile lor, sub pedeapsă de a nu li se mai ține în seamă.

Nr. 50.378, 1931 septembrie 21. Dosarul Nr. 15.636 din 1928.

(*Monitorul Oficial*, 26 septembrie 1931, p. 4)

Ioan S. RĂDULESCU (tipograf)

Născut în anul 1852, februarie 14. A intrat elev la tipografia Nifon Mitropolitul, în 1862, care apoi a trecut în posesiunea Statului.

Apărând ziarul umoristic *Ciulinul* sub direcțiunea regretatului juristconsult, Ioan Atanasiad, a fost unul dintre cei mai activi colaboratori, în tot timpul aparițiunii sale.

D-l Ioan S. Radulescu

A fost șef al tipografiei *L'Independance Roumaine*, al tipografiei *Eliade* și acum în urmă al marelui stabiliment tipografic *Universul*.

A făcut parte ca membru în mai multe societăți: naționaliste, literare etc.

Este membru al societătei *Presei*, al societătei *Gutenberg* și *Curtea de Argeș*.

În capitală au fost organizate serate teatrale, concerte etc, de diferite comitete formate cu scop de a face un monument poetului Dimitrie Bolintineanu, dar fără a se realiza scopul.

În vara anului 1885, mergând la Bolintin cu colegul său Al. Stamate și observând mormântul marelui poet, starea în care l-a găsit a făcut să fie cuprins de o adâncă indignare. A doua zi chiar, a și publicat un articol în ziarul *Binele Public*, descriind situația mormântului autorului *Florilor Bosforului* și cum el este uitat de toți.

Imediat a întrunit câțiva tineri, s-au erigiat într-un comitet ad-hoc și au decis măsurile necesare pentru ridicarea unui monument și restaurarea mormântului poetului din Bolintin.

Din numărul celor cari compuneau acel comitet, rămânând numai cu repausatul Atanasiad, lansară liste de subscripțiuni, al căror rezultat a fost slab.

Prin intervenirea unei doamne din înalta societate, asociindu-se și Majestatea Sa Regina, s-a organizat un concert sub patronagiul Său, în sala vechiului Ateneu, de la care s-a încasat suma de 3.700 lei. Pe lângă însemnatul concurs dat, Majestatea Sa Regina a contribuit și cu suma de 1.000 lei trimiși lui Ioan S. Rădulescu prin adjutantul M.S. Regelui, repausatul general Greceanu.

Cu suma rezultată din concert, cu ceea ce s-a putut încasa din listele de subscripție, s-a putut ajunge la definitiva terminare a monumentului și restaurării mormântului, inaugurându-se, printr-o frumoasă și neuitată serbare, desvelirea monumentului, operă a distinsului sculptor Carol Stork, luând parte sătenii din satele învecinate, societatea macedo-română, ziariști, tipografi, profesori etc.

După aceasta a intervenit pe lângă prefectura de Ilfov de a se răscumpăra locul unde s-a născut Dimitrie Bolintineanu, pe care era situat un stabiliment de băuturi spirtoase, clădindu-se o școală mixtă. (*Almanach Tipografic*, editat de George Filip, anul V, 1902, București, p. 91-94)

I. C. ȘTEFAN, *un autor cu vocație și perspectivă*

Scriitorul Ionel Bădără-Brăileanu intră cu succes în rândurile profesioniștilor; e drept că mai târziu, dar alții nu intră niciodată, deși se străduiesc mult. Cheia succesului e talentul real al autorului: o vocație naturală și convingătoare, apoi stăruința, pe care el a cultivator prin lecturi diverse, de bună calitate și, mai ales, printr-o bogată experiență de viață: a fost inspector de biologie la Inspectoratele școlare Ilfov și apoi Giurgiu, director general în Corpul de control al Ministerului Învățământului.

Când ai trăit atâtea evenimente importante, când poți să separi cu discernământ binele de rău și – mai ales – să selectezi evenimentele esențiale pentru cititorii tăi de mai târziu, ai deschis drumul spre un viitor victorios.

Autor a două volume de proză: *Scrâșnetul saboților* și *Salonul 4* și a trei cărți de teatru: *Același vals*, și *Teatru*, la care se adaugă recenta apariție: *Parodii și scheciuri*, un fel de față întoarsă a volumului anterior, cu tematică istorică și socială, Ionel Bădără, care își alătură cu mândrie lângă nume și determinantul Brăileanu, în semn de admirație pentru localitatea sa natală, intră deplin în rândurile scriitorilor demni de luat în seamă de marele public, mai ales prin operele sale dramatice – în această perioadă de criză, când în literatura română se scriu atât de puține piese bune.

Ultimul său volum tipărit, *Parodii și scheciuri*, apărut la Editura Arefeana, la numai câteva luni după celălalt, ca dovadă că autorul avea mai demult elaborate aceste materiale, este o demonstrație a unei vocații deosebite, a unei viziuni scenice aparte și edificatoare. În capitolul „Parodii", include trei texte: *Noua brânză*, *Sperietorile* și *Mumiile*, cu tematică din imediata actualitate, înrudite, uneori, cu teatrul lui I. L. Caragiale.

Partea a doua, „Scheciuri", include zece texte scurte, asemănătoare cânticelor comice ale lui Vasile Alecsandri, între care se remarcă *Negustorul de gânduri* și *Servicii interactive*, dovedind modernitatea de abordare de către autor.

Mă simt onorat de prietenia unui astfel de om !

Cred în talentul lui și în posibilitățile viitoare de evoluție !

Știri culturale

Concursul Național de Poezie *Avangarda XXII, ediția a XII-a*

Sâmbătă, 28 septembrie 2013, la Sala „Ateneu" a Filarmonicii „Mihail Jora" din Bacău, juriul celei **de-a XII-a ediții a Festivalului - Concurs Național de Poezie *Avangarda XXII***, alcătuit din scriitorii Adrian Dinu Rachieru - președinte, Paul Aretzu, Simona-Grazia Dima, Sabina Fînaru și Victor Munteanu - membri, a acordat următoarele distincții:

Pentru scriitorii consacrați:

Premiul de excelență pentru cartea de poezie a anului 2012: Anca Mizumschi, *În moalele cerului*, Ed. Brumar, Timișoara, 2012.

Premiul de excelență pentru cartea de proză a anului 2012: Ion Lupu, *Dureri neostoite*, Ed. Vicovia, Bacău, 2012.

Premiul de excelență pentru cartea de eseu a anului 2012: Gheorghe Iorga, *Rândunica din nasul lui buddha,* Ed. Universitas XXI, Iași, 2012.

Pentru scriitorii care nu au debutat editorial și nu au depășit 35 de ani:

Poezie: Premiile I, II și III nu s-au acordat.

Mențiune și Premiul revistei *Spații culturale* din Râmnicu-Sărat: Adrian-Nicolae Popescu, din Rădăuți, jud. Suceava.

Critică literară: Premiile I - II nu s-au acordat.

Premiul III și Premiul revistei *Ramuri* din Craiova: Bogdan-Ioan Anistoroaei, din Iași.

Teatru: Premiile I - II nu s-au acordat.

Premiul III și Premiul revistei *Oglinda literară* din Focșani: Laura-Edith Negulici, din București.

De asemenea, juriul constituit pentru acordarea **Premiilor anuale ale Fundației Culturale „Georgeta și Mircea Cancicov" pentru Literatură și Arte**, alcătuit din Dumitru Brăneanu, Daniel Nicolescu, Vasile-Crăiță Mândră, Claudia Vasilache și Victor Munteanu - președinte, a acordat următoarele premii:

Premiul de excelență pentru cartea de proză a anului 2012: Ion Timaru, *În numele Legii*, Ed. Vicovia, 2012

Premiul de excelență pentru solistul de muzică populară al anului 2012: Anton Achiței.

Premiul de excelență pentru ansamblul folcloric al anului 2012: Ansamblul Folcloric „Plaiuri Băcăuane", instructor-coregraf: prof. Robert Costrovanu.

Premiul de excelență pentru pictorul naiv al anului 2012: Catinca Popescu.

Premiul de excelență pentru cel mai mediatizat pictor naiv al anului 2012: Ion Măric.

Festivitatea de decernare a premiilor a fost precedată de un program de o înaltă ținută artistică realizat de Florin Țuțuianu, de cunoscuții soliști de muzică populară Anton Achiței și Maria Tătaru-Bodea, precum și de ansamblurile folclorice „Plaiuri Băcăuane" (instructor: Robert Costrovanu) și „Privighetorile Zeletinului" din Podu Turcului (dirijor: Nicolae Popa).

PROFESORUL

G. NEGUȚ-JIRNOVEANU

Era într-o margine de vară, când gherghinele și măceșele se străduiau să tivească în roșu lizierele pădurii mari numită *Codrul Vlăsiei*, iar noi ne adunasem la internatul din Poarta Luncii. În serile cu lună ascultam murmurul Argeșului curgând domol la o aruncătură de băț de curtea internatului.

Timpul acela a fost numit de poeți „obsedantul deceniu". Pe atunci nu era bine să vorbești în câmp să te audă vântul. Părinții, sleiți de război, de reparații de război, de secete repetate, de inflație și de cote obligatorii, ne spuneau să nu ducem mai departe ce auzeam în familie, pentru că paharul este plin și nu-i trebuie mult să se verse. Asemenea restricții ne afectau deopotrivă pe noi – elevii – cât și pe dascălii noștri.

Și totuși, în acele vremuri grele, am avut dascăli care pentru generația noastră au fost modele de urmat, pentru care păstrăm o afectuoasă și recunoscătoare amintire. Despre unul din aceștia doresc să înalț câteva rânduri sub imboldul unor nevoi sufletești și mentale adânci, care sunt bucurie morală, respect și omagiu. De aș fi fost sculptor i-aș fi cioplit o statuie. Dar așa încerc să-i compun chipul din cuvinte cu speranța că voi reuși să-l aduc în amintirea generațiilor care l-au cunoscut.

Când am început liceul la Bolintinul din Vale, m-am întâlnit cu orele de limba română ale profesorului Ion Carbarău. În prima oră, după ce ne-a informat asupra materiei din acel an, ne-a pus să citim, la prima vedere, texte din culegerea destinată istoriei literaturii.

Eu am citit din *Alexandru Lăpușneanu*. După ce a ascultat câteva minute, m-a oprit și m-a întrebat de la ce școală vin. Pentru că înainte citiseră și alți foști colegi, a conchis: *Bravo, văd că la școala voastră se învață carte !*

Noi, cei din bănci, constituiam a doua promoție a școlii bolintinene în acea formă, adică după înființarea ei urmare a strădaniei cadrelor didactice locale și reformei învățământului din anul 1948.

Profesorul Carbarău înalt nu era, dar robust. Era în pragul vârstei de cincizeci de ani. Părul puternic grizonat, bogat și pieptănat pe spate; îmbrăcat totdeauna îngrijit, cu o eleganță discretă. Ochii căprui sclipeau inteligenți și împrăștiau o privire blajină. Fruntea înaltă și bombată îi dădea aerul unui gânditor. După ce-l auzeai vorbind credeai că a coborât dintr-o frescă sadoveniană. Profesorul participase la întregul război mondial ca ofițer în rezervă combatant; cu alte cuvinte era unul dintre făuritorii de istorie recentă.

Preda – mai bine zis *oficia* – lecțiile, povestindu-ne molcom, dar apăsat, cuprinsul lor. După atâta vreme, îl mai aud încă: vorbea măsurat, cu vocea-i gravă dar caldă, cu un ușor accent dinspre Moldova, cu suișuri și coborâșuri, care dădeau discursului său farmecul basmelor ascultate în copilărie. Găsea, totdeauna, cuvinte potrivite lecțiilor care evoluau de la *Scrisoarea Neacșului ot Câmpulung*, până la marii romantici din secolul XIX. Ritualul lecției era totdeauna motiv de încântare pentru elevi în al căror cuget tânăr inducea admirație și respect. Era înzestrat cu inteligență, cu talent pedagogic superior, cu pasiune și dragoste pentru materia predată și pentru învățăcei. Calitățile acestea erau susținute și ridicate până la măiestrie prin pregătirea profesioanală temeinică și o consistentă experiență la catedră.

În afara lecțiilor din programă, ne antrena să citim cărți din literatura autohtonă și din cea străină, prin cercul literar *Ion Creangă*, care se întrunea lunar la internatul din Poarta Luncii. Aici ascultam recenzii asupra cărților citite și participam la discuții colocviale pe marginea unor idei de tehnologie didactică (cum citim o carte, cum să facem o fișă, o recenzie, etc.). De aceea lecțiile sale erau ascultate cu fascinația vârstei de atunci, când și noi ne străduiam „*să gândim în basme și să vorbim în poezii*".

Ne examina cu o exigență pe care nu o afișa, dar pe care o simțeam. Perseverent în evaluarea noastră, ne cunoștea bine pe toți. Ne verifica până ce era convins că poate să încheie evaluarea cu notele meritate. Avea toate „notele de dat", pe care le împărțea cu înțelegere calmă și înțelepciune binevoitoare.

Când nu era mulțumit de nivelul cunoștințelor noastre, dojenea toată clasa cu umor, dar și cu severitate: *Părinții voștri muncesc din greu ca să vă țină la școală, iar voi nu învățați. Să vă fie rușine !*

După fiecare vacanță făcea o verificare sub genericul anunțat jovial: *Trecu și prăpastia asta. Ia să vedem, ce a mai rămas în capetele voastre ? !*

Nu ridica tonul niciodată, chiar atunci când era obligat să facă observații mai dure. Doar se încrunta puțin, iar vocabularul său concentra mai multe picături de acid. A lăsat un singur coleg corigent, după ce acesta a învederat că nu pate merge mai departe.

Am credința că profesorul a cunoscut satisfacția datoriei împlinite când a aflat că un număr important din elevii acelei serii au urmat studii superioare și cu o proporție însemnată de *oameni de școală*. Am aflat că seriile următoare au confirmat această tendință.

Eu am o meserie dură, care m-a purtat departe de țară și nu am apucat să-l vizitez pe profesorul de altădată. Învățasem numai două clase la liceul bolintinean; totuși imaginea și vorba sa m-au însoțit pe toate șantierele marilor monumente unde am meșterit, simțindu-i permanent exigența-i părintească. Doream să-l mai aud povestind, în cuvinte și tonuri blânde, iar eu, descătușat de grija concursului pentru note, să-mi astâmpăr setea la izvorul nesecat al măiestrici sale.

Cei care am trecut prin acea școală îi păstrăm amintirea cu recunoștință și pietate.

Concursul *Limba română este patria mea*

La încheierea manifestărilor, reprezentantul Guvernului României pentru Republica Moldova a mulțumit tuturor participanților la prima ediție a concursului de creație literară *Limba română este patria mea*, desfășurat în perioada 20-31 august 2013, pentru promptitudinea și spiritul creator de care au dat dovadă.

Urmare a clasificării creațiilor literare primite, felicită pe câștigătorii concursului:

Premiul I: Cătălin Răcilă, *Colind pentru poporul român*; Adrian Nicolae Popescu, *Alergând după cuvinte*.

Premiul II: Maria Ceauș, *Exerciții de limbă română veche*; Gelu Dragoș, *Corăbii de cuvinte*; Anastasia Dumitru, *Sărbătoarea limbii române*.

Premiul III: Doina Postolachi, *Poeme*; Radmila Popovici Paraschiv, *Leg Litere*; Nina Neculce, *Suflet plin de frumusețea limbii române*; Angela Beregoi, *În aceeași limbă*.

Diplome de excelență: Vlad Pohilă, Victoria Milescu, Zina Izbaș, Ion Roșioru, Maria Augustina-Hâncu, Ion Scorobete, Victoriţa Duțu, Mihai Miron, Adriana Rosetti.

Diplome speciale: Marina Cuzminschi, Mihai Caba, Valeria Mihai Ștefan, Virgil Răzescu, Andreea Petronela Condrea, Ciprian Nedelcu, Cristina Straton, Maria Eșanu.

Lucrările premianților menționați urmează a fi publicate în prima ediție a volumului *Limba română este patria mea*. Premianții vor fi invitați de onoare la Zilele Municipiului București, în perioada 18-22 septembrie a.c.

Trecătoarea vorbă a lumii

NICU CANCEA sau *Despre locul câinelui în societate*

Ștefan CRUDU

A fost o vreme în care spaima tuturor câinilor din Bolintin se numea Nicu Cancea.

De fel era localnic, din Poarta Luncii, mărunțel și puțin negricios. Umbla cu o cotigă pe care era montată o *cursă* din plasă de sârmă în care arunca câinii vii, prinși cu un clește cu mânere lungi. Cotiga era trasă de un măgar, Mișu, sau o măgăreață (cu același nume, pentru că nea Nicu nu ținea la formalități), pe care o zgândărea cu coada biciului între buci, de ajunsese să-i facă rană. Bietul animal, abia atins, lua imediat viteză.

Ziua avea talanga care alarma toți câinii satului. Știa astfel cum era câinele: liber sau în lanț și eventual distanța de la gard până la coteț.

Noaptea, fără talangă, trecea și arunca stricnină.

Dimineața venea și aduna prada. Când avea și vii și morți, pe aceștia din urmă îi arunca în coșul din spatele cotigii. După adunarea dulăilor se îndrepta spre casă, apucând-o pe un drum ocolit, prin spatele curților și intrând pe poarta din fundul grădinii, unde se ocupa cu jupuitul.

Despre procedura de jupuire, pe cine întrebi îți va spune că a văzut cu ochii lui, deși este mai degrabă numai din auzite: ținea cuțitul între dinți și îi trăgea pielea ca la miel. Puțini l-ar fi putut cu adevărat vedea – erau pomi, glugi de coceni, grămezi de cracă, iar între grădină și curte avea alt gard. De lesuri scăpa încărcându-le cu furca în cotigă și aruncându-le de pe mal, la carieră. Când treceam vara, spre Argeș, la scăldat, mirosul îți muta nasul. La întoarcere, ocoleam de scârbă.

Soția lui (verișoară cu bunicul meu, Nae Crudu), era la fel de măruntă, puțin adusă și scârbită de „meseria soțului”. Făcea de mâncare separat pentru el, în oala lui.

Pielea astfel obținută era dusă la D.C.A. (primitor Marin Cristea, zis Bălan) și plătită la bucată. Cu banii luați pe mizerabila îndeletnicire, trecea pe la bătrânul Drugaru, unde bea țuică pe săturate, să-și mai uite de cele făcute. În rai, deși nu deținem date certe, nu credem că a ajuns.

Ceea ce era remarcabilă, era eficiența sa. Cine-și iubea câinii îi ținea legați noaptea în grădină, cât mai departe de uliță. Sigur că nu era iubit, dar nici detestat nu era. Nimeni nu s-a atins de el. Poate a fost huiduit sau blestemat, dar nu înjurat. Își făcea meseria, iar oamenii acceptau resemnați, pentru că îndeplinea un rol în societate. El nu a stârpit câinii, ci le-a ținut numărul sub control într-un stil personal. Astăzi hingherii sunt mulți și dispun de mijloace costisitoare însă nu au eficiența lui Nicu Canciu și nici nu obțin vreun profit material de pe urma muncii.

Sigur că erau și câini pe care chiar stăpânii îi „donau” de bună voie lui Nicu Canciu pentru că ori se înrăiseră de lanțul perpetuu de care erau legați, ori mușcaseră pe cineva din familie, ori se nărăviseră la orătăniile din curte.

Odată un vecin a organizat o vânătoare a unor dihori ascunși într-o glugă de coceni. Au fost prinși (cu furca), doar doi și îngropați. Seara, informat nu se știe de cine, apare Nicu Canciu la poartă și cere voie să-i dezgroape pentru a-i jupui. Tot cu cuțitul între dinți !

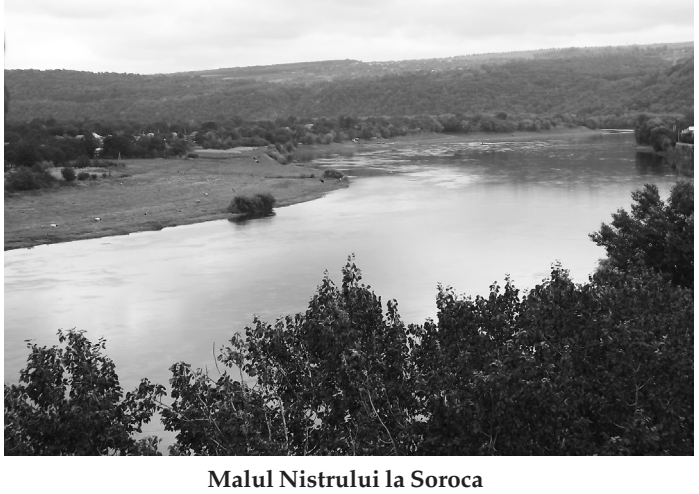
Mai înainte, pe când aveam vreo șapte ani, am călcat din greșală pe Țiganu, câinele uriaș al lui tata-mare (care evident, era negru), ce sărea gardul cu ușurință. De durere m-a mușcat și eu m-am speriat. Atunci, tata-mare l-a chemat pe nea Nicu care l-a luat bucuros (avea piele clasa întâi). Nu am înțeles nici acum gestul lui. Greșeala fusese a mea. E adevărat că era bătrân (câinele) și avea o gâlmă într-o parte, dar și tata-mare era bătrân și avea o gâlmă în creștetul capului.

Și atunci de ce ?

Povestire memorialistică

Durere de Nistru

Luminița CORNEA

Malul Nistrului la Soroca

Nistru – râu cu apă indiferentă. Indiferentă la sentimentele oamenilor. Oare ?

Șoseaua este întreruptă... nu putem înainta cu autocarul. Oprim, cu vreo 200 de metri, departe de linia frontului. Da, front lângă apa Nistrului ! Coborâm și înaintăm pe șoseaua liberă, nicio mașină. Ajungem la barieră. De dincolo de barieră, din imediata ei apropiere, ne privește tancul rusesc cu țeava îndreptată spre noi. În preajma tancului, trei soldați severi la chip. Ni se permite să mergem până la Nistru. Ni se permite, destul de ușor, nouă, celor din România, participanți la o activitate culturală a ASTREI, să mergem **să privim Nistru**. Nu ne sperie țeava tancului. Oare de ce ? Pentru că nu știm ce înseamnă teama de a avea permanent o... țeavă de tun îndreptată spre noi, o țeavă de tun care ne amenință permanent. Câtorva dintre însoțitoarele noastre moldovence le-a fost teamă să meargă spre Nistru. Le-a

(continuare în pag. 16)

Bolintin - Istorie în imagini

(urmare din pagina 2)

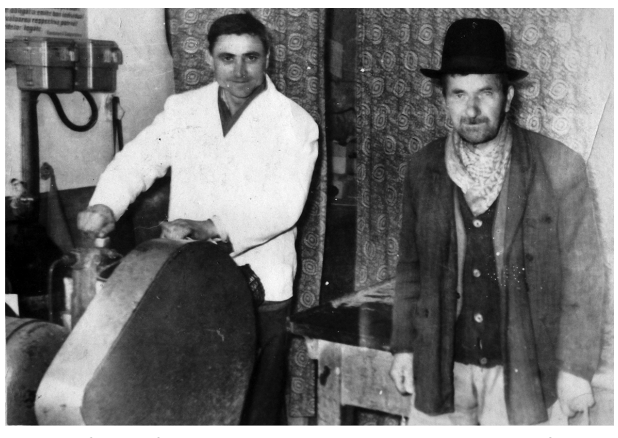
Ginere Vasile Dodiță, naș Vasile Manolache

Nuntă la Bolintin înainte de război, Niță Ștefan cel cu căciulă din stânga, moare pe front

Mireasă, Mara lui *Grecu*

Nuntă fără sifon nu s-a mai văzut, 1968, Marin *Sifonaru* și Marin *Gogoașă*

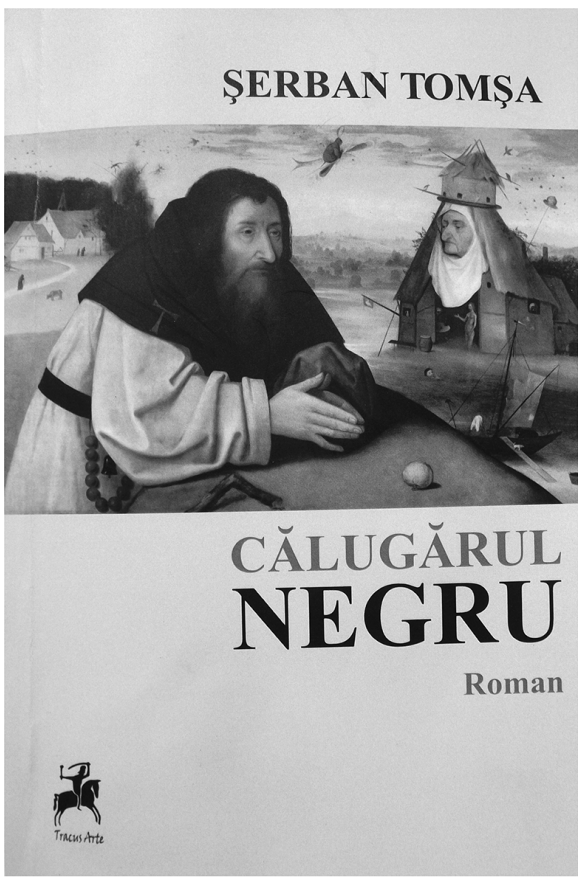
În sfârșit, petrecerea...

Interviu cu scriitorul *Șerban Tomșa*

Interviu realizat de Constantin Bărbuță

Profesorul și scriitorul Șerban Tomșa face parte din categoria intelectualilor de rasă, *rara avis*, caracterizați prin dăruire, talent, iubire și atașament față de cărți și de meseria de dascăl. El este apreciat de elevi, respectat de părinți și colegi de breaslă, deopotrivă pentru activitatea sa și pentru rezultatele obținute, cât și pentru comportamentul în comunitate. Recent, Șerban Tomșa a publicat un nou roman – ***Călugărul negru***, Editura Tracus Arte, 2013 – al patrulea în ultimul deceniu, la fel de bine primit de cititori și de obștea scriitoricească al cărei membru este. Este un prilej pentru redacția revistei ***Sud*** de a-i lua un interviu menit a înlesni mai buna cunoaștere a unei personalități autentice, discrete, care trăiește, muncește și creează acolo unde a făcut primii pași în viață, în comuna Gratia, județul Teleorman, foarte aproape de Silištea *Moromeților*.

Constantin Bărbuță: Mărturisesc, stimate Șerban Tomșa, că acest interviu, pe care mi-l acordați cu amabilitate sub umbrarul din curtea casei, are, între altele, o motivare mai veche. Vă cunosc de când erați elev al Liceului din Bolintin Vale, acum mai bine de

patru decenii. Vă rog să împărtășiți, pentru cititorii revistei ***Sud***, reperele puțin cunoscute ale biografiei dumneavoastră, neuitând să vă referiți la debutul literar.

Șerban Tomșa: *Sigur, sigur, domnule Constantin Bărbuță. Ați fost profesorul meu de istorie în liceu, dascălul meu favorit, dacă pot spune așa. Țin minte că lecțiile dumneavoastră îmi plăceau cel mai mult, alături de orele de română ținute de neuitata mea dirigintă, doamna Ani Șerban. Aveați un entuziasm intelectual, o generozitate spirituală care ni s-a transmis și nouă elevilor. Se pare că aprecierea era reciprocă. La lucrări scrie îmi puneați nu **10**, ci **F.F. Bine** ! Pe urmă ați fost directorul meu. Țin minte că atunci când publicam poeme în **Luceafărul**, cumpărați revista, citeați producțiile mele, apoi mă chemați în cabinetul dumneavoastră, la discuții. Eram tare mândru de statutul meu, de poet al liceului. Ne-ar lua prea mult spațiu să luăm în discuție toate reperele importante ale biografiei mele. Poate când îmi voi scrie memoriile... Să ne limităm la ideea de formare și la apropierea de cărți. În satul meu citeam cărțile în spații privilegiate: prin luminișurile lizierelor de salcâmi, culcat printre flori de lavandă pe care se puneau fluturi și albine și prin cimitirul care era năpădit de tufe de liliac și de stânjenei violeți. Devii cititor pasionat numai dacă ai norocul să găsești încă din copilărie o carte care să-ți dezvăluie magia literaturii. O poartă de intrare. Pentru mine, o asemenea operă a fost **Aventurile lui Tom Sawyer** de Mark Twain. Pe atunci nu terminat o carte dacă nu găseam alta cel puțin la fel de interesantă. Îmi era teamă de realitate și preferam spațiul ocrotitor al*

*capodoperelor. În Bolintin am descoperit biblioteca locală, gestionată atunci de doamna profesoară Ioana Șandru. Acolo i-am descoperit pe Faulkner, Hemingway, Dostoievski, Cehov. Stăteam în gazdă la un bătrân din centru – Ghiță Cristea se numea – în spatele Ceasornicăriei, într-o cameră care dădea direct afară. Nu prea aveam ce să mănânc – drumul la cantina liceului îmi lua prea mult timp – iar în diminețile de iarnă spărgeam gheața din găleata cu apă pentru a mă putea spăla pe ochi. Bolintinul era un loc special și așa va rămâne toată viața în inima mea. Când ploua, mă desfătau grozav tunetele și pot spune și acum că **Bolintinul este orașul cu cel mai sonor cer din lume**. Lângă biserică, în partea dinspre Școala Gimnazială, era un chioșc de ziare de unde cumpăram **România literară** și **Luceafărul**. Vânzătoare era o doamnă brunetă, drăguță, zâmbitoare. Erau colegii, era fata de care mă îndrăgostisem – se numea Mariana Ungureanu – și căreia nu am îndrăznit niciodată să-i adresez cuvântul. (Abia acum i-am descoperit pe copiii ei, pe Facebook.) Eram prieten cu Alexandru Borțan (ajuns căpitan de vas), Pavel Staicu, Mihaela și Nadia Dumitriu, pe atunci eleve de gimnaziu. (Astăzi, Mihaela este profesoară la liceul din localitate.)Erau profesorii, intelectuali veritabili, care citeau și se documentau temeinic în legătură cu ceea ce predau la clasă. La Cenaclu i-am cunoscut pe soții Ioana și Neculai Șandru, oameni de o rară căldură sufletească, altruiști cu adolescenții, profesori cu vocație de mentori.*

*Atunci, în 1974, am debutat în **Luceafăru**l, cu poezia **Eu iubesc trandafirii**. Semnam George Vlăsceanu. Și tot în Bolintin, în același an, pe scena căminului cultural, mi s-a înmânat **Marele Premiu al Festivalului Național de Poezie „Dimitrie Bolintineanu”**. Președintele juriului a fost poetul Florin Mugur care a declarat că nu va semna nimic dacă nu voi fi premiat.Ulterior m-a îndemnat să-l caut și să scriu un roman, pentru a-l tipări la Cartea Românească. A fost un tren pe care l-am pierdut.*

C.B.: După absolvirea liceului – secția umană – și a Facultății de filologie, Universitatea din București, ați revenit ca profesor de limba și literatura română în satul natal, unde vă aflați și în prezent. Sunteți pe deplin îndreptățit să faceți o retrospectivă și o paralelă, cu „lumini și umbre”, asupra evoluției procesului de educație, înainte și după evenimentele din 1989, cu referire la mediul rural.

Ș.T.: *Mai întâi, vreau să fac o precizare. **Educația se face acasă, în proporție de peste 90%.** La școală, copilul este inițiat în diferite domenii, iar comportamentul său suferă o cizelare benefică. Cine nu are, din familie, un minimum de deprinderi ținând de o conduită civilizată merge degeaba la școală. Să revenim... Înainte de ‘89 a fost o vreme întunecată din toate punctele de vedere. Știți foarte bine cât de greu o duceam. Dar nici atunci intelectualii nu erau târâți în mocirlă și condamnați la o foame crâncenă, cum sunt acum. Știutorul de carte era respectat de toată lumea, cu excepția celor care aveau funcții de răspundere pe linie de partid. Aveam elevi buni, obțineam premii la olimpiadele școlare și mă bucuram de recunoștința oamenilor care erau mândri că odraslele lor mă au profesor. Îmi consumau însă mult timp ședințele dese, nesfârșite. Unele durau peste cinci ore și plecam acasă aproape de miezul nopții, când curentul electric era deja luat. Erau activități pionerești, create artificial, festivități, serbări, Cântarea României, învățământ politico-ideologic (instructorii de atunci sunt directori și azi !), pregătire pentru apărarea patriei, schimburi de experiență, practică productivă etc, care ne consumau restul de energie rămasă. Elevii erau însă interesați de carte și obțineam performanțe extraordinare. Singurul neajuns era constrângerea simțită tot mai mult ca un act exterior procesului didactic. Părinții aveau și ei o atitudine pozitivă față de școală și rezultatele nu întârziau să apară. Totuși, nu era deloc bine. După 1989, vrând să facem reformă, miniștrii noștri au aruncat și copilul, odată cu apa din copaie. S-a dus de râpă și ceea ce era bun. Elevii nu mai au nicio motivație să învețe, părinții aleargă înnebuniți după o bucată de pâine, pentru a supraviețui, nemaiavând timp pentru copii. Cei mici își manipulează „babacii”, prin informații distorsionate, ba chiar și unii dascăli au luat-o pe arătură. Cu câțiva ani în urmă, când îi arătam unui prieten că am cele mai bune rezultate și că ar trebui să primesc salariu de merit, omul mi-a dat o replică năucitoare: „Să știi că astăzi, în școală, nu se mai pune accentul pe învățătură !„ Profesorii nu mai sunt nici ei motivați, fiindcă nu sunt plătiți. Știți cât primește un profesor care a publicat mai multe cărți în specialitate ? Un punct ! Din fericire, de câțiva ani am o directoare tânără, competentă, civilizată, un caracter deosebit, lucru atât de rar în zilele noastre. E și ăsta un noroc.*

C.B.: În primele două decenii după debutul la catedră, ați avut o prezență sporadică și simbolică în plan literar, cu eseuri, articole critice, colaborări la reviste de cultură. În 2003 ați „explodat” cu romanul ***Biblioteca lui Noe***, urmat de de alte trei romane, din trei în trei ani. Cărțile v-au adus notorietate și, într-un anumit fel, o nouă identitate: Șerban Tomșa. Ce reprezintă, așadar, deceniul 2003-2013 pentru creația scriitorului deja consacrat și, nu în ultimul rând, de ce ați publicat atât de târziu ?

Ș.T.: *Întrebările dumneavoastră solicită răspunsuri ample. S-o luăm cu răbdare, încercând să fim cât mai la obiect. Am debutat, cum spuneam, în 1984, la optsprezece ani. În facultate i-am cunoscut pe Ion Stratan, Alexandru Mușina, Bogdan Ghiu, Călin Mihăilescu, Romulus Bucur, Doru Mareș, Bogdan Ghiu, Liviu Papadima, Mircea Vasilescu. Începusem să public prin revistele studențești poeme și eseuri, îmi făceam mâna, mă împrietenisem cu Ion Stratan, care avea darul de a crea emulație în jurul său, frecventam **Cenaclul de Luni** (îl admiram foarte mult pe Nicolae Manolescu, în care vedeam un Sartre autohton), mă pregăteam să explodez, cum spuneți dumneavoastră, când mi s-a întâmplat un lucru ciudat. Am fost avertizat de secretara facultății că sunt urmărit de Securitate pentru relații cu străinii. Ce făceam, de fapt ? Jucam fotbal cu niște cubanezi și urmăream meciurile de fotbal la un televizor Sport al unor unguri. Femeia, foarte îngrijorată, a vrut să mă prevină. Deja simțisem că se întâmplă ceva straniu în jurul meu. Noaptea mă urmăreau, prin oraș, niște mașini negre, iar într-un rând una a urcat pe trotuar după mine, speriindu-l rău pe un amic care nu s-a mai oprit din fugă până la cămin. Într-o berărie, la Kogălniceanu, un ins dubios, beat mort, voia să-mi zică ceva, dar era prea băut și nu știa cum să procedeze. Eram mai naiv decât Fabricio del Dongo, dar la fel de curajos ca și eroul lui Stendhal. Cealaltă secretară, turnătoare, a reclamat-o pe prima că previne studenții etc., fără să știe că doamna binevoitoare avea spate puternic. Urmarea ? Turnătoarea a intrat în pușcărie, fiindcă își însușise niște burse și semnase în locul studenților, iar eu mi-am simțit capul dintr-o dată gol și străbătut de fulgere de durere. Mi s-au inflamat încheieturile craniului, aveam temperatură și timp de nouă luni nu prea am știut ce e cu mine. Medicii de la Spitalul Studențesc dădeau din umeri și îmi prescriau Ampicilină – cred că am luat o tonă – și îmi făceau Penicilină injectabilă. Mă făcuseră ciur. Am stat vreo opt luni în spital și am dat două sesiuni năuc. Nici azi nu știu ce mi s-a întâmplat. Noroc că un student, internat și el cu mine, mi-a dat ideea de a folosi Propolis de albine. Am mestecat, o vară întreagă, vreo trei kilograme de Propolis brut (pe atunci era ieftin și se găsea la piață) și mi-am revenit puțin, însă am rămas cu sechele. E inutil să spun că renunțasem la scris și că m-am dedicat ulterior meseriei de dascăl. Ca profesor, făceam între patru și șase ore, săptămânal, neplătite, aveam program de pregătire suplimentară cu toate clasele și suportam mizeriile făcute de un director care se gândea numai la scaunul și la buzunarul său. Abia când am descoperit primele romane ale lui Radu Aldulescu – cu care mai târziu m-am împrietenit – mi-am dat seama că literatura noastră se poate înnoi. Romanul ajunsese la o anemiere epică fără precedent, iar **Radu Aldulescu a reușit performanța de a întoarce această specie literară, de unul singur, la sursele sale originare**: viața adevărată, cu resorturi psihologice și sociale. (Să nu uit: meritul criticii literare este că a omologat acțiunea culturală a lui Radu Aldulescu.) Și m-am reapucat de scris. Dar nu mi-a fost ușor. Dacă nu-ți întinde mâna cineva și nu te iau în serios oamenii de valoare ești*

(continuare în pag. 11)

Interviu cu scriitorul Șerban Tomșa

(urmare din pagina 10)

pierdut. Ei, bine, eu am avut o șansă bună. După depresia violentă din 2006, care m-a dus până în pragul morții, Tudor Cristea mi-a oferit o rubrică în revista ***Litere****. Mădălina Ghiu m-a publicat la* ***Cartea Românească****, Radu Aldulescu m-a comparat cu Kafka („un Kafka autohton” m-a numit romancierul, dar, din nefericire, cronica sa, din* ***Luceafărul****, a fost înjumătățit de redactorul-șef), iar Horia Gârbea mi-a acordat un sprijin decisiv pentru primirea în Uniunea Scriitorilor. Al. Cistelecan a cris o cronică superprofesionistă la* ***Biblioteca lui Noe****. Tudor Cristea, Valeria Manta Tăicuțu și Ana Dobre au scris despre toate cărțile mele. În* ***România literară*** *a mai scris un tânăr misterios, Emil Măgură, o recenzie impresionantă prin inteligență și competență. Ce s-o fi ales de el ? Va fi fost psedonimul vreunui cunosct critic de azi ? Nu-l uit nici pe George Geacăr, care s-a pronunțat cu multă simpatie despre primul meu op. Cred că a fost prima cronică apărută despre mine. Până să moară în condiții mai mult decât suspecte, Ion Stratan mi-a fost cel mai bun prieten, oferindu-mi sprijin moral, chiar dacă locuiam departe unul de celălat și vorbeam numai la telefon. De asemenea, Stan V. Cristea, teleormăneanul meu emblematic, mare cărturar și mare caracter, mă ajută și îmi este mereu alături, ocrotind-mă și veghind asupra mea. Am avut norocul ca primul roman,* ***Biblioteca lui Noe****, 2003, să beneficieze de trei recenzii în* ***România literară****. Două dintre acestea îi aparțineau lui Constantin Țoiu. În 2006, mi-a apărut al doilea op, dar am trecut prin momente de coșmar, datorită depresiei. În fine,* ***Ghețaru****l, Editura Cartea Românească, 2009, mi-a adus consacrarea și a fost un argument decisiv pentru intrarea în USR. Ultimul roman,* ***Călugărul negru****, tocmai a apărut la Tracus Arte, unde am avut bucuria de a colabora cu strălucitul poet Teodor Dună. Deceniul 2013-2013 a reprezentat revenirea la prima mea dragoste, literatura și dobândirea statutului de scriitor.*

C.B.: Iubitorii de literatură vor fi încântați să afle, din sursă directă, multe indicii definitorii privind stilul, zona de inspirație, personajele cu nume ciudate, hazlii – prin asocieri cu figuri celebre sau prin referiri la evenimente istorice cunoscute – care să-i conducă la timpul și spațiul lumii evocate în romanele dumneavoatră.

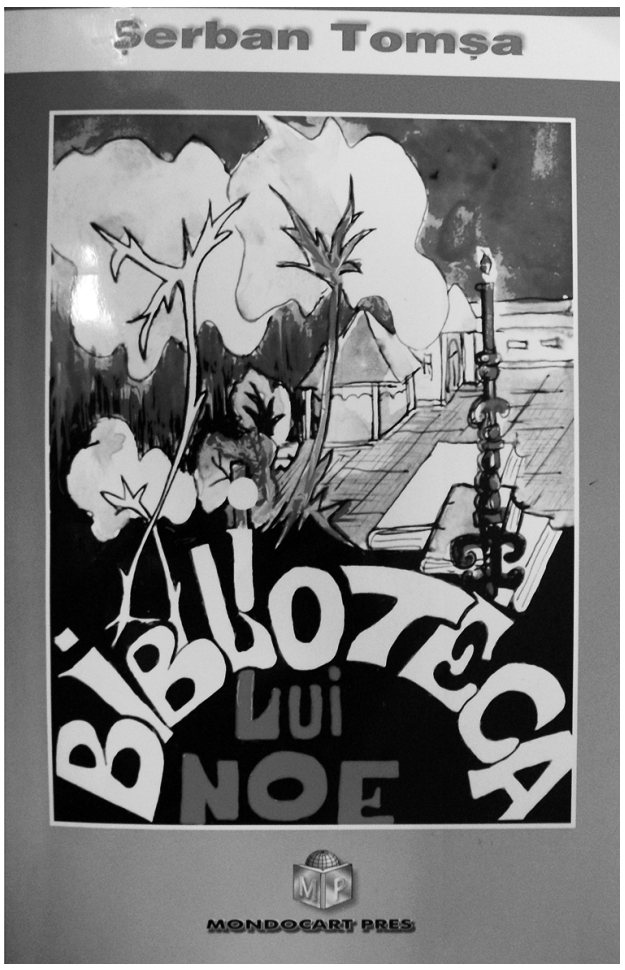
Ș.T.: *Cu mai mulți ani în urmă, Gabriel Gafița a publicat un roman cu cheie,* ***Iarna e o altă țară****. S-au recunoscut în text o mulțime de oameni de litere și profesori universitari. Cel mai tăvălit a ieșit un asistent universitar pe care l-am avut în facultate, căruia i se descria, în carte, nunta cu o fostă studentă a lui. Era mereu întrebat: „Cum e, dom' profesor, cu romanul ăla ?”, „Ce să fie, dragă ? Nu-i nimic. Realitatea e una, ficțiunea e alta. Nu se încurcă între ele.” Răspunsul profesorului era inteligent și de bun-simț. Marin Preda și Sorin Stoica au avut însă mari necazuri cu consătenii pe care i-au „prins” în povestirile și în romanele lor. Am pățit-o și eu. Niște foști prieteni – mi-e jenă să vă spun ce profesie au ! – au umblat din casă în casă cu cărțile mele în mână, arătându-le cetățenilor: „Aici râde de tine, aici îl ponegrește pe Gheorghe că bea, dincolo își bate joc de Ilie, că umblă după femei și fură.” Zadarnic le-am explicat că literatura nu râde de nimeni și nu „critică” defectele oamenilor. Au încercat din răsputeri să-mi facă dușmani, să mă discrediteze, să mă izoleze, dar pe termen lung demersul lor s-a dovedit a fi comic.*

Să vă dau un exemplu. Într-unul dintre romanele mele există un personaj episodic, Cabinetu Unu. Patru cititori onești, proveniți din medii sociale și zone geografice variate, au identificat, în el, persoane diferite: un președinte de cooperație, un secretar de partid, un primar și un inspector financiar. Fiecare cetățean recunoscut în volum este dușmanul celui care l-a semnalat. S-au găsit binevoitori care i-au înștiințat pe oameni că i-am încondeiat în cartea mea. Două presupuse modele s-au bucurat că i-am băgat în poveste, unul s-a prefăcut indiferent, iar ultimul s-a supărat rău. Personajul meu ține de pură închipuire, dar unii citesc ficțiunile ca pe ziare. Cea mai uimitoare confuzie a făcut-o un prieten care mă cunoaște bine. Și atunci mă întreb cui îi mai servesc proiectele estetice.

Lumea ficțională unui romancier începe să se constituie cu anumite scene trăite în copilărie. Aceea este ușa de acces către propria identitate. *Apoi vine restul. Eu am pus situația politică de la noi într-un context absurd, urmărind nu să satirizez pe cineva sau ceva, ci să obțin efecte estetice. Gazetăria are menirea să îndrepte lucrurile în societate – deși văd că, prin etalarea prostiei agresive, mai mult le strică – iar opera literară este sortită să încânte prin umor și prin frumusețe. Deși mulți se recunosc în romanele mele, personajele mele sunt imaginare în proporție de 99%. Numele lor sunt, de asemenea, inventate. În ceea ce privește stilul, lucrurile sunt ceva mai complicate.* ***Sunt de părere că fiecare scriitor trebuie să aibă o amprentă stilistică a lui, o viziune proprie, ușor de recunoscut.*** *Un scriitor din provincie mi-a mărturisit că a fost șocat de* ***Maimuțe în haremul nopții*** *(2006). Mi-a zis că va da cartea și soției sale să o citească, dar că va fi nevoie să o pregătească sufletește. O împrumutase și unui critic, care s-a interesat cum arăt, cum mă comport și... dacă sunt sănătos la cap. Eu, după reacțiile astea, am presupus că sunt destul de original și m-am bucurat foarte mult.*

C.B.: Veți menține consecvența de a publica un roman la fiecare trei ani ? Dacă da, întrezărim că al cincilea roman semnat de Șerban Tomșa va apărea în anul 2016, când autorul va împlini 60 de ani. V-ați gândit la titlu și cui va fi dedicat ?

Ș.T.: *Peste trei ani voi împlini... ? Glumiți ! Simt că nu m-am schimbat cu nimic încă de pe vremea studenției. Vorbind serios, aici, unde trăiesc, departe de viața literară, nu am suficient timp pentru scris și citit. O fac printre picături. Dacă nu m-aș duce la școală zilnic, pe un salariu de nimic, dacă n-aș munci în grădină și dacă n-aș avea alte atâtea lucruri de făcut, aș scrie mai mult și mai bine. De obicei, scriu un roman într-un an. Apoi îl pun la dospit. În sfârșit, trec la modificări. De pildă, sunt nemulțumit de* ***Ghețarul****, unde acțiunea se petrece simultan în*

trecut, prezent și viitor. La o nouă ediție, îl voi revizui serios. Redactorul volumului s-a mărginit să taie cuvintele care încep cu ***p*** *și* ***c****, răpind textului farmecul oral inițial. Aș modifica toate romanele mele, cu excepția* ***Călugărului Negru.*** *Viitorul roman ? E scris pe jumătate, are un titlu frumos, dar nu vi-l dezvălui acum. Îi va fi dedicat tot fiicei mele, Nicolle Daliss. Toate cărțile mele îi sunt dedicate ei. Deocamdată pregătesc un volum de povestiri al cărui nucleu va fi o nuvelă pseudoistorică, scrisă cât se poate de modern. Să văd spre ce editură mă voi orienta.*

C.B.: Ce roman, dintre cele scrise de dumneavoastră, vă place cel mai mult ?

Ș.T.: *Îmi îndrăgesc cărțile așa cum își iubesc musulmanii nevestele: ultima îmi place cel mai mult. Apoi penultima. Și tot așa. Cea mai încărcată de așteptări este însă opera la care încă lucrez.*

C.B.: Modele ? Scriitori preferați ?

Ș.T.: ***Aș fi vrut să semăn cu Faulkner, Knut Hamsun sau Ștefan Bănulescu****, dar am ajuns vecin cu Bulgakov, Gogol și Mircea Eliade. Firește, păstrându-ne lungul nasului. Îmi plac mai mulți poeți, prozatori și critici – îi consider scriitori și pe aceștia – dar făcusem o lungă listă care avea două dezavantaje. Primul, că îmi dădeam seama că am uitat de fiecare dată pe câte cineva. Altul, că nu încăpea în spațiul pe care îl avem la dispoziție.*

C.B.: Vă mulțumesc în numele redacției și cititorilor revistei ***Sud*****,** rugându-vă să le adresați câteva cuvinte în încheiere.

Ș.T.: *În primul rând, îi asigur pe cititorii revistei* ***Sud*** *că* ***mă consider, din punct de vedere spiritual, un fiu al Bolintinului****. Acolo m-am format, acolo m-am îndrăgostit fără speranță, acolo am primit primul mare premiu literar, acolo am amintiri de neuitat. Tot când trăiam și învățam în Bolintin, am debutat în literatură. De altminteri, localitatea mea și Bolintinul fac parte din fostul județ Vlașca. Suntem vlășceni, facem parte din aceeași familie.*

În al doilea rând, îi asigur pe prietenii dumneavoastră că lectura cărților îi face pe oameni mai buni și mai generoși. Îi sfătuiesc să citească revista ***Sud*** *în formatul actual, fiindcă înțeleg că noul redactor-șef, Vasile Grigorescu, dorește să promoveze în forță valoarile culturale contemporane și să canalizeze, prin Sud, toate energiile intelectuale care se manifestă în vechea și eterna noastră Valahie. Îi doresc succes și Domniei Sale !*

Constantin Bărbuță

Poezie, istorie și politică

Un cotidian (re)cunoscut și prin subtitlul său de „ziar vertical”, a dedicat recent (5.09) o întreagă pagină relatării unui eveniment cultural remarcabil, lansarea în prezența unui public avizat, a volumului de versuri intitulat *Fluturi sărutându-se* (Editura Curtea Veche) al poetei Carmen Sylva, nimeni alta, decât, principesa Elisabeta de Wied, devenită prin căsătoria cu Carol I (1869) prima regină a României (1881).

Având în centru poezia care dă titlul cărții, reportajul, profesionist, elevat și consistent în informații, date, fotografii din diferite etape ale vieții și cugetări ale reginei-poetă, reușește să amplifice interesul cititorului, iubitor de poezie și istorie față de o personalitate complexă, care, deși a marcat semnificativ istoria noastră modernă, culturală îndeosebi, a rămas, decenii dea rândul, puțin cunoscută.

Vorbitorii, poeți, istorici, alți oameni de cultură, s-au străduit să suplinească, desigur contextual, neajunsul istorico-literar, prin intervenții ce au adus în atenție momente și aspecte relevante, adesea inedite, ale vieții și operei reginei-poetă, educație, caracter, talent, prețuirea și atașamentul pentru cultura țării care a adoptat-o și unde își doarme somnul de veci. Unele pasaje din aceste expuneri, în dezacord cu realitatea istorică, îi atribuie reginei Elisabeta și o prezență în viața politică și conducerea țării „alături de soțul său, regele Carol I” deși este de notorietate că acesta a interzis categoric, orice ingerință a membrilor familiei în viața politică, prin reguli și rigori asociate severității, pe care nu a ezitat să le aplice, inclusiv reginei, așa cum s-a întâmplat, în cazul idilei, celebră în epocă...

Aserțiunea unui distins membru al prezidiului, potrivit căreia, prima regină a fost „unul dintre cei mai mari oameni de stat pe care i-a avut România”, ar putea fi înțeleasă până la un punct, dacă luăm în seamă un anume statut al vorbitorului, însă, istoricește, nu se susține, în absența oricărei funcții sau rol al reginei în administrarea puterii alături de marii și autenticii oameni de stat ai epocii de sfârșit și început de veac. În același discurs și în aceeași notă, cititorii, iubitori de istorie, vor fi derutați, aflând că, prima regină a țării și primul rege, soțul său, „au inventat totul în stat, noi nu mai avem ce inventa”, un merit gratuit pe care ilustrele personalități, din demnitate și respect, nu l-au asumat și nici nu-l revendică post mortem, fie și prin faptul că societatea, economia, politica, statul, mecanisme dinamice și complexe, nu pot progresa prin reguli și norme „inventate” cu un secol în urmă.

Este cunoscut, iar relatarea de la lansare confirmă, adevărul că, regina-poetă și-a scris cea mai mare parte a operei în limba germană, pe care o vorbea în familie, în timp, însușindu-și limba și istoria țării de adopție, tradițiile, obiceiurile, portul popular și apropiindu-se astfel de sufletul poporului. Pe acest fundal apare ca excesiv și „omagiul” adus, la lansare, reginei Elisabeta și regelui Carol I care „ne-au învățat să fim buni români !”, cu atât mai mult cu cât afirmația aparține unui specialist, descendent al unei familii ilustre de istorici.

Astfel se poate afirma, în afara oricărei îndoieli, faptul că, sensul generos al unui act de cultură poate fi afectat acolo și atunci când politicul se insinuează, chiar discret, între poezie și istorie.

Victoria Milescu

TRUPUL DE PROBĂ

Dimineața, în soarele neînceput
în aerul încă nerespirat
cu întuneric pe pleoape
trupul tău
prin porii căruia curg
spaimele trezirii
trupul de probă
prin care universul experimentează
suferința umană
va fi mușcat, sfârtecat, defăimat
ziua întreagă
va veni și cel care
va scuipa înjurătura lui preferată
arde-te-ar Spica (steaua norocului)
dar tu atunci, mort fiind
nu vei ști, fericit…

trupul tău sinonim cu păcatul
desprinderii de himere
topindu-mi-se sub piele
mai adevărat decât adevărul

stăm pe veranda noastră de oase
ciocnind pentru împăcare
cu bufnița albă pe umăr
pedepsită de orbi
să rămână-nțeleaptă
exersând existența

unde să mai găsesc un altul atât
de bun și de prost
printre atâtea trupuri care moarte fiind
se tem și mai mult de moarte

dimineața, în zori
te arăți gol în fața crucilor
strigi soarelui
și răspunde luna ca un lup
cine te apără mai bine, apa sau focul
cui mă vinzi și cui mă dăruiești ?

trupul tău – neputința cerului
de-a merge-n picioare prin glod
neputința glodului de-a prolifera
fără să-și mistuie progeniturile

trupul tău căruia-i găsești
atâtea hibe-n splendori
el, care ți-a greșit de o mie de ori
prin labirintul cu litere palatine
pe urmele unui poem cerșetor

el este îndelung-răbdător
organele-i cântă Oda bucuriei
ochii îi ies din orbite
ca doi trandafiri uriași

cum să-te dobor dacă stai în genunchi
cu mâna la ochi
să nu orbească trecutul prezent
politically corect
costând enorm, valorând mai nimic

uneori îți pierzi o mână, un picior
mimând nenorocul, orfan și el
te-nchizi în viermele crisalidei
te deschizi celor ce te preamăresc
să cazi mai ușor în plasa unui mic visător

gândul se-mpiedică-n simțuri
ele înșală, noi le-nșelăm
să-ți merit orice greșeală
mă sprijin de vânt, mă agăț de apă
numai o inimă ce n-a bătut niciodată
mai poate găsi altă inimă sinucigașă
să vină cu capul pe scut
în ziua lăcustei, în ziua bivolului

viața a venit din curiozitate
pe strada ta
într-o călătorie de probă
călărind un trup secetos

de ce cânți dacă niciun cântec
nu te știe pe dinafară
exersând pocăința
o mână e rece, iar cealaltă caldă încă

tu strigi și strici lumea cuvintelor
în țara poemelor călduțe
spun criticii cu mânuțe la tâmplele putrezite
colectând lacrimi într-o cutie

în fiecare zi îți tai un deget
îți aprinzi părul -
torță prin intestinele putride
viața verifică siguranțele, patinează
pe gheața gheenei
cu sens interzis

lasă-i zilei de mâine bucuria întâmpinării
morții cu pâine și sare
în catedralele clătinându-se
pe țeasta morților
iartă aerul implicându-se curajos
în strategia modificării planetei
pentru sprintul final

încet, fără durere
îți cad unghiile…
să facem ca mâine să nu mai vină
pământul se clatină
sub greutatea furnicilor
încetinește printre visurile
ce-i depășesc jurisdicția
a muri sau a scrie poeme…

cu mâinile
până la cot
în carnea cuvântului
neajutorat, răvășit
tristețea se lăfăie pe chipul
celor cu adevărata putere
ce storc soarele, stelele
și alte corpuri cerești

trupul tău de statura
meteoritului rătăcit
întorcându-se de unde-a venit
cu mâl pe buze
disputat de vânzători de sticleți
aerul trecând prin ei
iese palid, stângaci

nu poți fi invidios pe moarte
pe pasărea ce cântă mai luminos
când lumina se luminează
drumul pleacă la drum

eu stau și drumul merge
trece prin miezul pământului
viermii îmi numără perii din cap
creșterea solzilor
ce-i lipsește perfecțiunii să fie intactă
e încă în tine

un trup numai astăzi, acum
să ude moartea la rădăcină
să crească mai viguroasă
raclelor le-au crescut plete și barbă
crucile înfloresc
calc pe aripa rece a unui zbor
îndrăznesc să nu mor
de față cu moartea

am auzit păsări plângând
apoi te-am auzit pe tine
crucificat între uitare și-aducere-aminte
luptând fără arme și fără șansă
lângă lebede ruginind
în apa de piatră

a trebuit doar să-ți pierzi
biletul de tren, pașaportul, identitatea
îngerii au făcut stânga-mprejur
cel din stânga, din dreapta

o noapte, ce e o noapte
își zice el mergând la tăiere
sub cortul luminii oraculare
fii mut până traversezi
larma peripatetică
fii mut cum adevărul pascal
sub clarul umbrei ispititoare
chiar și fără cele 21 de grame

chiar transparent și ambiguu
neatins de dorință
sunând cristalin în sărbători dionisiace
nimeni nu știe cum de-ai venit
neînsoțit și devreme

eliberat de cuvintele-cheie

eliberat din trupul
legat de trireme
cu kilometri de vase liberiene
și hectare de piele
prizonier al prizonierilor
într-o țară a somnului, a foametei
într-o țară care nu vrea nimic pentru ea
ci doar pentru moarte

moartea la care te uiți cu milă
pentru ce-i vei oferi la final
unde mă duci, trădător credincios
știu, cineva trebuia să trădeze

nu te-ntreb unde dormi
ce mănânci
care este numele patriei tale
ce te-a cedat
pentru un pumn de grăunțe deshidratate
ex toto urbe Romano

într-o zi vom cuceri alt pământ leonin
două comete ciocnindu-se
îngurgitându-și viețile paralele
cu pasta verde a sângelui te vopsești
pentru războiul ospețelor

trupul tău înghițit de alt trup
lângă alte trupuri fremătătoare
în laboratoarele morții
unele prelucrate pentru dragoste
altele pentru neîndurare

te uiți în mine ca într-o fântână
cu vipera în adânc
scoți găleți cu sânge gros
și scrii
trupul se lungește, încolăcind pământul
unde fugi cu lumea la piept

tu – neputința cerului
de-a ne premia la sosire
hrănind moartea cu bucurie

uneori mă tem că îngerii
din vina cărora suntem aici
nu ne mai aud prin vacarmul
poemelor dezmembrate
mă tem că cerul ne va pica în brațe
scâncind ca un prunc…

câtă viață atâta moarte
în pieptul
cu zeci de brațe naufragiate
scrijelindu-și mesajul
cu un cui înroșit

trup bun și cald, vei fi iarbă amară
cosită de analfabeți
îndrăgostiții prăbușiți în tine
vor zămisli un alt trup
revendicându-și invenția eternității

viața mea dulce cu tine s-a dus
zăpadă albă peste carnea albă
arată-te cu chipul cel bun
despăturește cerul pe apă
ploaia te-a cărat în spinare
din muntele Ararat
din insulele lui Solomon
cu smaraldele orbind șerpii

purtător de miliarde de gânduri
fără de care universul s-ar stinge
sub pleoapele zdrențuite
de vise

unde pleci, când mai aveam
atâtea de-nspăimântat
sunetul stelei asurzește
unde plec lăsându-te corbilor
cu vechile incantații
topindu-ți coaja de scorțișoară
în care am șezut și am hohotit
putere a puterilor
infinitul vine spre noi
ca spre alt infinit

câte lupte în miezul parfumat
al unei singure anemone
topindu-se în zăpadă
fără să fi sângerat vreodată
orașul își pune mânușile de hingher
pentru o lume de câștigat
pentru frumusețea ca o pedeapsă
în trupul promis…

Recitiri...

Biblioteca lui Noe

Constanța CRUDU

Romanul *Biblioteca lui Noe* de Șerban Tomșa, finalizat în 1997 și publicat la Editura Mondocart Pres a reprezentat o apariție inedită în literatura noastră, o scriere valoroasă, fapt ce a fost reflectat în aprecierile unor critici literari și confrați ai săi, membri ai Uniunii Scriitorilor.

Începând cu primele pagini, volumul se dovedește a fi captivant, amintind de scrierile valoroșilor prozatori ai generației optzeci, în rândul cărora Șerban Tomșa poate fi inclus fără niciun fel de reținere.

Structurat în patru părți: *Pădurea lui Noe*, *Povestirile lui Tehur*, *Noua zidire a lumii*, *Marea Bibliotecă*, abordează tematica existențială, sugerând viziunea autorului asupra lumii.

Multiplicarea și relativizarea perspectivei narative, sunt specifice modernismului. Naratorul este când subiectiv – personaj, când obiectiv – introducând naratorii în discursul epic: „în aceeași vară, Eli îl vizită pe fostul său coleg de facultate, Tehur. Plăcerea de a-l asculta pe acesta era cu atât mai mare, susținea Eli, cu cât fostul student știa să povestească aceeași întâmplare în mii de variante".

Titlul cărții trimite la un personaj biblic, Noe, care a fost ales de divinitate să salveze omenirea de Potop. Bibilioteca pe care încearcă să o salveze Tehur în pădure se împrăștie, din cauza micimii sufletești, a ignoranței, a luptei pentru supraviețuire într-o epocă bulversată, în care ierarhia valorilor se răstoarnă.

Cadrul temporal e greu de stabilit, redat doar prin câteva elemente: în timpul colectivizării, într-o revistă scrie despre „primii oameni care au pus piciorul pe lună", o vară în care „la radio se anunța că australianul Rod Loover l-a învins pe olandezul Tom Okker, apărându-și titlul de campion mondial la tenis".

Trecuse deja perioada canalelor și a închisorilor de exterminare și începuse, cu ură, otrăvirea ideologică. Locul este unul ficțional, fostul sat Pădurea lui Noe, despre care naratorul notează: „Deși știu că e o iluzie, am visat să fac din Pădurea lui Noe un spațiu al libertății". Totodată satul aproape părăsit se află în apropierea unor vestigii ale unor cetăți dacice.

Latura autobiografică iese în evidență în paginile în care Tehur, un alter ego al scriitorului, în a patra dintre povestirile sale, amintește de „un târgușor caraghios" unde a urmat liceul, „construit chiar pe proprietatea poetului D.B. – fost ministru, apoi muritor de foame", ridicat chiar peste drum de biserică, motiv pentru care a rămas cu impresia că zilnic aveau loc 5-6 înmormântări, anunțate de dangătul parcă perpetuu al clopotelor.

Personajele, ca în orice creație romanescă, sunt numeroase, iar numele lor, ciudate: Mok, Onai – copilul hoinar, Baronul, Marele Tâmplar Moise, Bibiloi, Cliti, Blainșteineru, Ciobu și Cioaba, Șobolanul – hoțul veritabil și „ciripitor" în același timp etc. Oricum, prin fața ochilor trece o lume diformă: „copii, tineri, oameni în toata firea, moși, babe, obezi, chiori, ciungi și chiar șchiopi", toți reduși la instinctele primare, deposedați de bunul cel mai de preț – omenia, trăind în teroare, suspectându-se reciproc.

Personajele principale, sunt doi prieteni: Tehur și Eli. Primul – „înalt, blond, luminos, senin", din ai cărui irișI „izvora parcă o veselie abia reținută", cu gesturi domoale și priviri liniștitoare, gata oricând să povestească ceva cu haz. Al doilea – figură austeră de învățător exigent, chiar prea exigent, purtând rame metalice, în fața căruia te simți nevoit să mărturisești totul pentru a nu crede că îi ascunzi ceva. Ei supervizează satul, oamenii, ascund cărțile valoroase în podul unei case abandonate, în speranța ca le-ar putea salva de cei care le vânează cu asiduitate.

Ceea ce atrage atenția este faptul că autorul acordă un larg spațiu comentariului privitor la actul creației. Metaromanul reușește să dezvăluie mecanismele de producere a textului, felul în care o lume imaginară ia naștere prin intermediul cuvintelor: „Când nu întâlnești în jurul tău o lume ospitalieră, un eden, îl inventezi. Prin creație te iluzionezi și devii liber, fără să îngrădești în același timp libertatea celorlalți. Aceasta este adevărata creație... Lasă-mă să mă joc de-a Dumnezeu. Aici, la Pădurea lui Noe, visam un spațiu al libertății mele. Deseori văd în vis acest pământ al făgăduinței care mă așteaptă. Un oraș-bibliotecă..." iar „locuitorii să fie cărți".

Întreaga operă amintește de lecturile scriitorului: *Sf. Scriptură*, Hamlet și Dostoievski, *Frații Karamazov* sau *Locul unde nu s-a întâmplat nimic*, Sadoveanu etc nu sunt singurii menționati ca atare căci mulți alții sunt incluși prin subtile aluzii: Faulkner, Canetti, Kafka, Dino Buzzati, vinovați pentru devenirea sa.

Registrele stilistice se întrepătrund, iar pentru a-și caracteriza succint personajele, Șerban Tomșa nu ezită să utilizeze limbajul argotic: „Tu belești pula toată ziua prin grădini, iar eu muncesc până mă ia dracu !" Limbajul lor poartă indici al statutului social, ai vârstei, ai culturii, și îndeosebi de ordin moral.

Așadar, romanul *Biblioteca lui Noe* atrage prin noutatea surprinsă la nivelul perspectivei narative atât de maleabile, prin măștile personajelor care creează un adevărat joc, prin alternarea tonalității grave cu cea ironică sau ludică, prin spațiul ficțional în care se întrezărește sudul valah.

Don Pillat

ACI SOSI PE VREMURI

La casa cu obloane și pridvor,
Păienjeni zăbreliră și poartă, și zăvor.
Iar hornul nu mai trage alene din ciubuc
De când luptară-n codru și poteri, și haiduc.
În drumul lor spre zare îmbătrâniră plopii.
Aci sosi pe vremuri bunica-mi Calyopi.
Nerăbdător bunicul pândise de la scară
Berlina legănată prin lanuri de secară.
Pe-atunci nu erau trenuri ca azi, și din berlină
Sări, subțire, o fată în largă crinolină.
Privind cu ea sub lună câmpia ca un lac,
Bunicul meu desigur i-a recitat *Le lac*.
Iar când deasupra casei ca umbre berze cad,
Îi spuse *Sburătorul* de-un tânăr Eliad.
Ea-l ascultă tăcută, cu ochi de peruzea
Și totul ce romantic, ca-n basme, se urzea.
Și cum ședeau departe, un clopot a sunat,
De nuntă sau de moarte, în turnul vechi din sat.
Dar ei, în clipa asta simțeau c-o să rămână
De mult e mort bunicul, bunica e bătrână

Ce straniu lucru: vremea ! Deodată pe perete
Te vezi aievea numai în ștersele portrete.
Te recunoști în ele, dar nu și-n fața ta,
Căci trupul tău te uită, dar tu nu-l poți uita
Că ieri sosi bunica și vii acuma tu:
Pe urmele berlinei trăsura ta stătu.
Același drum te-aduse prin lanul de secară.
Ca dânsa tragi, în dreptul pridvorului, la scară.
Subțire, calci nisipul pe care ea sări.
Cu berzele într-însul amurgul se opri
Și m-ai găsit, zâmbindu-mi, că prea naiv eram
Când ți-am șoptit poeme de bunul Francis Jammes.
Iar când în noapte câmpul fu lac întins sub lună
Și-am spus *Balada lunei* de Horia Furtună,
M-ai ascultat pe gânduri, cu ochi de ametist,
Și ți-am părut romantic și poate simbolist.
Și cum ședeam departe, un clopot a sunat
Același clopot poate, în turnul vechi din sat
De nuntă sau de moarte, în turnul vechi din sat.

AN MORT

Casa veche cu coloane albe,
Parcul și mai vechi ca ea;
Cerul vânăt peste care salbe
Pier cocorii-n seară grea.
Nucii negri, pajiștea deșartă
Și pustie, ca și parc și nuci,
Amintirea care-mi bate-n poartă
Lung, în sufletul de tuci.
Miros jilav de trecut și ploaie –
Și mai putred și mai stins
Calendarul veșted ce-n odaie
Stârvul timpului l-a strâns.

Toamna Culturală Bolintineană

Bolintinul din Vale este o mică localitate așezată pe interfluviul dintre Argeș și Sabar, spre vest și la nu mare depărtare de București. Având o atestare de peste 580 de ani îl depășește pe cel din urmă ca vechime, cândva și ca importanță. Oricum, dintotdeauna, Bolintinul s-a mândrit cu o identitate proprie, pe care a cultivat-o cu asiduitate prin oamenii pe care i-a dat, prin putere economică și prestigiu cultural.

În anul 2013, ***Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu*** a desfășurat un bogat program de evenimente culturale, care ar fi putut fi mai multe și mai ample dacă posibilitățile materiale ar fi permis: *Bolintin – 580 de ani*; *Gala filmului bolintinean*; *Bolintinul istoric povestit celor tineri*; *Proiectul Cultural „Școala Veche"; Ștefan Pârvu – cinci ani de la trecerea în veșnicie*, *Fotograme – Albumul bătrânului Bolintin*.

Acum, la sfârșit de octombrie, cu ocazia sărbătorii patronului spiritual al Bolintinului – **Sf. Dumitru** – *Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu* vă invită să participați la **TOAMNA CULTURALĂ BOLINTINEANĂ**, proiect cultural care se va desfășura în zilele de 25 și 26 octombrie 2013.

Programul manifestărilor va fi următorul:

- ***România în sfera geopoliticii contemporane***: prezentarea și discuții pe marginea cărților domnului general de brigadă Gheorghe Dragomir: *Recviem pentru spioni* (vol. 1 și 2); *Europa cu capul în stele și trupul însângerat*; *Între scutul antirachetă și Katiușa rusească: România – timp și destin* – 25 octombrie, ora 14, Sala de Consiliu a Primăriei Bolintin Vale.
- ***Virginia Pilat – un destin în bătaia timpului***: lansarea cărții *Manuscrisul cu scriitori*, aparținând Virginiei Pilat, cu o prefață a prof. Mihai Zamfir, ed. îngr. de Vasile Grigorescu, Constanța Crudu, Șt. Crudu, Editura RawexComs, București, 2013 – 26 octombrie, de la ora 13 în Sala de Consiliu, Bolintin Vale.
- **Șerban Tomșa, *Călugărul negru***: lansarea ultimului roman al scriitorului Șerban Tomșa, Editura Tracus Arte, 2013 – 26 octombrie.
- **Victoria Milescu, *Existențele fastuoase***: lansare ultimului volum de versuri al scriitoarei Victoria Milescu, apărut la Editura Semne, 2013 – 26 octombrie.
- **Dumitru Dumitrică, *Albastrule cer, albastrule cer !...***: lansarea volumului de poeme alese aparținând poetului originar din Bolintinul din Deal și publicat la Editura RawexComs, 2013 – 26 octombrie.
- ***Călinescu și Carbarău – corespondență culturală***: comunicare științifică susținută de profesorul Nicolae Scurtu pe baza scrisorilor inedite schimbate de marele critic literar George Călinescu și profesorul bolintinean Ion Carbarău – 26 octombrie.
- **Proiectul Cultural *Școala Veche***: premierea elevilor participanți la concursul organizat de Asociație pentru conștientizarea importanței *Școlii Vechi* pentru devenirea socio-culturală a Bolintinului – 26 octombrie.
- ***Târgul creatorilor bolintineni***: carte, anticariat și manufactură – 26 octombrie.

La evenimente sunt invitate personalități ale culturii românești, membri ai Uniunii Scriitorilor din România și ai altor uniuni de creație, personalități din ambitul social-politic și local. Manifestările sunt organizate cu sprijinul Consiliului Local al orașului Bolintin Vale și al domnului primar Nicolae Sugurel.

Oameni de lângă noi

OSCAR HAN şi REYMONDE

Constanța CRUDU

Sunt pe lumea aceasta locuri binecuvântate, în care dărnicia pământului se împletește cu înțelepciunea oamenilor. Uneori, când una e în lipsă, cealaltă suplinește, dând naștere unui echilibru de bunăstare și bunăcuviință ce face să izvodească lucruri durabile, în materie și spirit. Nu este cazul despre care vom vorbi în continuare.

Din vechea Mârșa

Satul Mârșa, din vechiul județ al Vlășcii, azi la o margine a Giurgiului, așezat pe cursul molcom al Drâmbovnicului – rîul vlahilor – are o existență știută de mai bine de cinci veacuri și jumătate. Cândva, a dat țării dregători ai sfatului domnesc, viteji luptători împotriva „agarenilor" în vremea lui Radu de la Afumați, neamuri de boieri, mai mici sau mai mari, însă care și-au lăsat semnele în Istorie.

Tot de aici, de la Mârșa, își trage o parte din rădăcini familia boierilor Bolintineanu. Prin veacul al XVIII-lea marea moșie a satului și-o împărțeau Bolintinenii, Floreștii și Drugănești, după care urmează fărâmițarea, vânzările, împroprietăririle. Ele vor duce la intrarea unor oameni noi care, dincolo de scăpările omenești ce li s-ar putea reproșa, au adus la Mârșa un spirit novator, deschis către cunoaștere, către cultură, către lume: Lazarovici, Severin, Christu, Cioflec, Atanasiu etc. Erau oameni pe care, poate nu încă de la prima generație împământenită aici, astăzi i-am numi intelectuali, cu nevoi și creații din domeniul spiritului, al artelor, al scrisului. Așa a devenit (oricât de surprinzătoare ar părea această afirmație) Mârșa, cu aproape un secol în urmă, un adevărat creuzet cultural.

Bustul lui Eminescu din Constanța

Un bun exemplu îl oferă Virgil Cioflec, urmașul lui Nicolae Cioflec, scriitor, critic de artă și colecționar, autor al romanului *Mălurenii* inspirat din evenimente și personaje din Mârșa începutului de secol. Virgil Cioflec a fost unul dintre cei mai mari colecționari de artă interbelici, operele adunate și dăruite de el constituind baza Pinacotecii din Cluj.

În această Mârșa, înspre sfârșitul veacului al XIX-lea, sosea un tânăr neamț de peste munți pentru a se îngriji de una din moșiile „boierilor" de aici. Căsătorit cu o româncă – unii spun că localnică, alții că de prin părțile Vrancei – la 3 decembrie 1891 avea să i se nască un fiu, Oscar; Oscar Han pe numele complet.

Oscar Han, cu o precoce aplecare spre frumos, după studiile de început avea să urmeze Academia de Arte Frumoase din București, având-l mentor pe Dimitrie Paciurea (sculptură), desenul studiindu-l cu Frederic Storck.

Bustul lui Constantin Brâncoveanu din București

Scapă repede de sub influența rodiniană a profesorului Paciurea, creîndu-și un stil personal în care abordează o tematică de construcție masivă, stilizată static, cu suprafețe granulate, ieșite direct din loviturile ciocanului. Se remarcă foarte devreme, la nici 20 de ani, în 1911, cu lucrarea „Cap de fetiță". Colaborează intens la ziarul *Curentul* și participă la expoziția românească de propagandă prin orașele Europei: Paris, Veneția, Anvers, Haga, Barcelona, Bruxelles, Amsterdam.

Din punct de vedere al creației va aborda toate subiectele: bust, nud, compoziție, având predilecție pentru monumentele publice. Dintre lucrările sale ar fi de amintit: *Arcașul* (Muzeul Zambaccian), Statuia Regelui Carol I din curtea Castelului Peleș, Monumentul *Victoria de la Mărășești*, Monumentul lui Mircea cel Bătrân din Turnu Măgurele, Statuia ecvestră a lui Mihai Viteazul de la Alba Iulia, bustul lui Vasile Voiculescu din Pârscov etc. Oscar Han a scris o monografie despre profesorul său Dim. Paciurea, iar cronicile și articolele publicate de-a lungul vremii le-a strâns într-un volum, apărut în 1970, *Dălți și pensule*.

Cariera lui Oscar Han se poate împărți în două mari perioade: cea de dinainte de instaurarea comunismului și cea din timpul comunismului. În prima, din 1927 este numit profesor suplinitor la catedra de sculptură a Școlii de Arte Frumoase din București, unde, după moartea lui Paciurea, devine profesor titular, post pe care îl ocupă până în 1946. Între 1934-1937, este deputat liberal de Mureș, însă fără vreo implicare deosebită. După instaurarea regimului comunist, Oscar Han se adaptează noilor condiții, fiind unul dintre creatorii apreciați ai epocii. Murea pe 14 februarie 1976, la București.

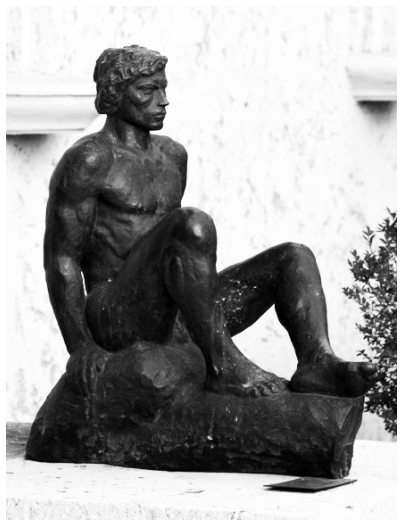
Pe soția lui Oscar Han a chemat-o Reymonde, fiind născută în anul 1894, la Focșani. După un debut cu un grupaj de versuri în *Gândirea*, avea să dețină cronica muzicală la *Curentul*. A mai colaborat la *Viața românească*, *Azi*, *Viața literară* etc. A publicat *Iubirea aproapelui și baptismul*, Arad, 1930, *Cartea dimineții*, București, 1939.

Oscar Han și Reymonde au făcut parte din peisajul cultural al satului Mârșa, unde erau proprietarii unui conac și unei căsuțe, cu grădină și livadă. Conacul fusese mai înainte în proprietatea lui Nicolae Cioflec, ajungând apoi la Oscar Han care-l va transforma într-un loc apreciat de mulții vizitatori și prieteni din lumea culturală românească interbelica care l-au vizitat. Aveau să vină la Mârșa, în plimbare sau pentru a crea, tovarășii lui Han din *Grupul celor patru* (Ștefan Dimitrescu, Nicolae Tonitza, Francisc Șirato), Luchian etc. Despre Mârșa ne-au parvenit niște amintiri extraordinare de la Eugenia Popescu Judetz, una din vizitatoarele acelor vremuri (Victoria Dragu Dimitriu, *Povești ale Doamnelor din București*, Editura Vremea, București, 2005, p. 358-379):

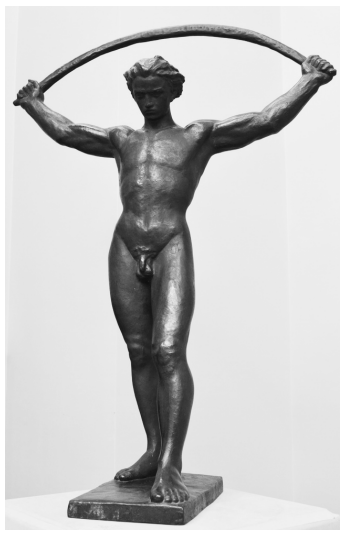
Pe Oscar Han l-am cunoscut de pe când eram foarte tânără, în timpul războiului (al doilea mondial, n.n.). *Aveam vreo cinsprezece ani, când un prieten, Sandu Deszy, membru în cvartetul meu, m-a dus într-o vizită în satul Mârșa, la sora lui, măritată acolo cu un moșier...*

La Giurgiu, orașul meu natal, exista acest cvartet – Danubia – format din Nicu Paisi, vioara întâi, grec cu familia în Giurgiu, excelent violonist, student al lui Carl Flesch, din Sandu Deszy, vioara a doua, ungur din Giurgiu, Fruebauer, un vienez, [...] și Votopal, un ceh, om foarte fin, la violă. Eu cântam la pian, cu acest cvartet...

Prin Sandu Deszy, am ajuns la Mârșa, unde l-am cunoscut pe Han... Și prima impresie a dăinuit. Era un om foarte inteligent, dar cu o educație sumară. Tatăl lui era un grăjdar neamț, angajat la o moșie din Vlașca, în satul Mârșa. Acolo își făcuse Han reședința lui de vară. Han lucra foarte mult. Scria articole interesante, avea o orientare de dreapta și după 1944 a fost vânat de comuniști, din cauza articolelor sale antisovietice. În tot timpul războiului publicase în ziarele centrale articole antibolșevice și atunci când armata sovietică a ocupat România, a trebuit sa se ascundă pentru un timp, îmi amintesc că s-a refugiat într-un bordel... Era un tip abraziv, cu o fire atroce, insulta pe toata lumea, chiar atunci când făcea simple glume. Cultiva umorul negru. Era greu să-i faci față. Totuși am rezistat și am învățat multe despre artă de la el și de la soția lui. Ideile lor, conversația cu ei era foarte rodnică. Discuțiile, în casa lor, erau numai despre artă și literatură. Vizitele la ei erau pentru mine un fel de academie liberă, de la ei am învățat ce înseamna o operă de artă. Han avea idei minunate. Spunea întotdeauna că creativitatea se bazează pe admirația față de ceilalți creatori și pe continuarea, prin mijloacele tale, a operei și gândirii înaintașilor...

Omul primitiv

Arcașul

Prietenia cu familia Han era de fapt o relație între oameni din generații diferite. Eram adolescentă când i-am cunoscut. Și amândoi m-au ajutat să cresc pe plan intelectual, i-am iubit mult pe amândoi. Dar el era un om ciudat...

După ce ne-am apropiat la Mârșa, am început să-i vizitez și în București, uneori de două-trei ori pe săptămână...

Soția lui, Reymonde, venea dintr-o familie aristocratică, mama ei era o Fălcoianu, iar tatăl, un inginer belgian. După ce tatăl a murit, maică-sa a plecat să trăiască în străinătate. La început la Berlin, unde avea un salon literar și se împrietenise cu fratele Isadorei Duncan, un poet excentric, care umbla îmbrăcat într-o togă și purta o singură sanda, imitând un antic...

Reymonde era o romantică. Înainte de căsătorie, lucrase la Banca Marmorosh Blanc și făcuse o fată cu patronul ei... Fiica nelegitimă, Cici s-a căsătorit la vremea ei cu un prinț Mavrocordat, au avut un copil, apoi au divorțat și ea a părăsit România, cu un negustor ungur, în timpul celui de al doilea război mondial. Pe fiul ei l-a lăsat aici, în grija bunicilor Han. Reymonde mai avea o fiică, Tyrra, făcută cu un suedez, cam bețiv de felul lui. Tot înainte de a se căsători cu Han, căruia nu-i spunea niciodată Oscar, spunea „domnul Han".

Când s-au căsătorit, nu i-a pomenit nimic despre fetele ei, care erau crescute de ursuline, la o mănăstire din Sibiu. Când a aflat despre ele, Han s-a mâniat cumplit. Și mai erau probabil și câteva escapade romantice ale ei, după căsătorie, și atunci a exilat-o, într-un fel, la Mârșa, și viețile lor se desfășurau aproape separat. Adică, a obligat-o să rămână acolo vreun an sau doi, în timp ce el făcea naveta de la București. dar asta s-a petrecut înainte ca eu să-i cunosc. La Mârșa, aveau, în afară de mica lor proprietate, încă o căsuță, situată lângă moara satului, unde Reymonde se refugia întotdeauna când vroia să se ferească de soțul ei. Și acolo, ea a avut o aventură cu violonistul Sandu Deszy, cel prin care i-am cunoscut pe Hani. Cântau împreuna muzică de cameră. Reymonde era cu douăzeci de ani mai în vârstă decât el, dar nu a contat. Se duceau în pavilionul de lângă moară. Han a știut, pentru că știa tot, și niciodata nu l-am văzut pe Deszy în casă la Reymonde, când Han era acolo. Mie îmi plăcea mult Reymonde. Avea clasă, era înaltă, subțire, juca tenis, cânta la pian, era o persoană impresionantă. Și scria poezii...

Se ducea la cenaclul din Casa Slătineanu, o dată pe săptămână. Acolo veneau adesea Șerban Cioculescu și Vladimir Streinu... Han disprețuia salonul acesta de la Slătineanu, și, cu felul lui aspru, înjura, când vorbea de ei...

Toți prietenii familiei Han erau intelectuali fini, Cioculescu, Streinu, Milița Pătrașcu, Zambaccian, Slătineanu. Han mai avea și alți prieteni, Tudor Vianu, Păstorel Teodoreanu, mulți critici...

Mârșa e un sat din nordul județului Vlașca. Pe ulița principală, de-o parte și de alta, erau, pe vremea aceea, case boierești. Sandu Deszy, avea acolo o soră, măritată cu un bogat proprietar de pământ. M-a invitat la sora lui, la Mârșa, și am cunoscut toată lumea din cercul lor, deci și pe Hani. Era minunat acolo, petrecerile durau zi și noapte. Han avea și el o soră în zonă, venea adesea pe la casa lui. Nu știu de ce, odată, Reymonde s-a înfuriat și s-a năpustit asupra ei. Hanii se aveau, de altfel, destul de rău și cu țăranii și cu boierii de acolo... Veneau mulți prieteni la ei, între alții, Tonitza, pe care îl aduceau verile acolo, le plăcea să bea împreună, erau băutori grei ! Tonitza ședea cu familia, în casa din apropierea morii. În timpul războiului, Han a adăpostit la Mârșa mulți polonezi refugiați, dar și boieri români scăpătați. Întâlneai tot felul de lume la ei. Exista un autobuz care ducea de la București la Mârșa, cred că trecea prin Bolintin și o lua spre Videle. Era întotdeauna mare înghesuială și cursa dura mult, dar nu mai avea nimeni mașină în timpul războiului. Îmi amintesc că, odată, am venit împreună cu Han în acest autobuz, de la București la Mârșa. Era un loc frumos, dealuri cu arbori și pământ lucrat. Noaptea ne duceam

(continuare în pag. 15)

Oscar Han și Reymonde

(urmare din pagina 14)

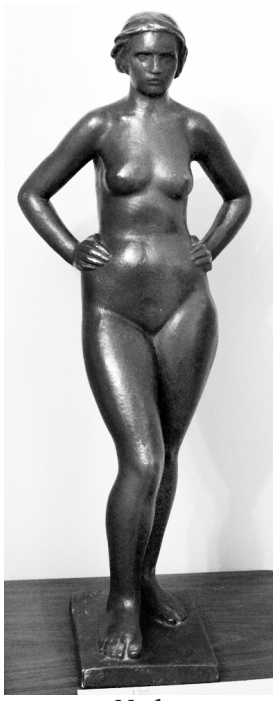
pe dealuri să privim luna, spectacolul cosmic. Îmi plăceau grădina lor și casa. Aveau și struguri, puțină viță de vie. În grădină așezaseră câteva sculpturi și cred că exista un atelier și la Mârșa. Și mai am o amintire, Reymonde lucra cu niște țărănci care lucrau stofe de casă, știi că în timpul războiului era mare lipsă de țesături. Stofele ei erau un amestec de borangic, lână de la oile din sat și bumbac. Femeile creșteau viermi de mătase anume pentru asta. Nu știu când și cum Hanii au pierdut sau au renunțat la proprietatea de la Mârșa. Li s-a luat, au vândut-o ? Nu știu...

Elegie

M-am uitat prin fotografiile vechi și am găsit o poză a mea, de pe la șaisprezece ani, în grădina de la Mârșa, în fața unei statui de Han, pusă pe un piedestal înalt, frumos și bine articulat, statuie reprezentând un fel de comentariu al „Sărutului" lui Rodin...

Odată cu venirea comuniștilor povestea s-a rupt. Fosta casă a lui Oscar Han, sub ce formă nu știm precis, ajunge a fi sediul CAP-ului local. Clădirea, despre care se spune că ar fi fost construită pe la 1850, deși cea mai veche din sat, avea o somptuozitate care-i permitea să-și ascundă anii. La aceasta contribuiseră, desigur și îmbunătățirile aduse de Han. CAP-iștii au îngrijit-o așa cum știau ei să îngrijească de toate pe atunci – mai mult cu lehamite decât cu avânt. Oricum, casa a avut zile și a prins „liberarea" din decembrie 1989. Noua epocă însă a „eliberat" și spiritul cel rău al românului, care-l împinge mai repede să distrugă decât să lase altuia ceva, să pună mâna cu orice preț mai înainte să vină și vecinul.

Nud

Clădirea, după moartea CAP-ului și a orânduirii „samavolnice", a fost considerată a nimănui și a tuturora: au sărit cu sape, cu târnăcoape, cu mâinile și au ras-o întreagă de pe fața pământului, cărându-și acasă tot ce ar fi putut fi de folos și nu numai. Autorități și lege ? !

Conacul lui Oscar Han, fost loc de adăstare al atâtor strălucite nume ale culturii române, a dispărut ca și cum n-ar fi fost. Ca o tristă ironie, greu de înțeles, „clădirea" figurează încă pe *Lista Monumentelor Istorice* sub forma: *Conacul N. Cioflec, ulterior Oscar Han, sat Mârșa, comuna Mârșa, 1850. Cod LMI – GR-II-m-B-15033*. O resimțim ca o palmă dată bunului simț.

Ne mai rămâne să o ascultăm pe Reymonde Han cântându-ne cu atâta tristețe vremurile ce se scurg de sub coastele Mârșei, zgomote depărtate, agale, înfipte în zloată:

Când ninge pe cheiul pustiu
Aș vrea să știu să pictez.

Să fiu un artist chinez
Și cu cerneală de aur să scriu
Un poem despre zăpadă
Și despre o pasăre care s-a dus.
Să zugrăvesc o cracă de bambus
Împodobită moale, cu zăpadă.
Apoi poem și cracă pe hârtia de orez
Să mă împace și să meditez
Asupra morții care, nu vine diferit
Când ninge sau când e prunul înflorit.

Cineva să spună: „e poetul satului
Când se tângue trestiile scrie
Și răvașul, împodobit de mâna lui
Îl trimite prietenului din copilărie
Însurat într-o casă la margine de rîu
Și care poartă pe zale și la frâu
Un rotocol brodat cu balaur".

Când ninge, aș vrea să-mi fie cerneala de aur.

Mersul târgului

Ștefan CRUDU

Micii – veșnica ispită sau (ne)reguli de protecția consumatorilor pentru grataragii din târg:

- cleștele cu care se răsucesc cărbunii aprinși (nu) se va folosi și la întors micii pe grătar;

Care pe care

- halatele se vor purta numai la controalele (anunțate) ale Sanepidului;
- maximum 20% din produsele semipreparate se vor cumpăra din METRO. Restul vor proveni din surse protejate de secretul profesional;
- cei mai gustoși mici (având în compoziție carne de măgar) se vor servi prietenilor;
- carnea de la animalele expiate (cea mai atrăgătoare la culoare și evident cea mai căutată de nepricepuți) se va vinde numai pe sub tejghea, ca specialitate pentru clienții fideli și având grijă să scoateți în fața lor toate tendoanele, oasele vizibile, gest suprem de negustor cinstit !

Obs. Cel mai bun vânzător te va convinge că și osul este carne. Ferește-te de el !

23.06.2013: *Zi de Rusalii*

Început de vară (astronomică). Târg supraaglomerat ore în șir. Mai bogat ca niciodată în produse de sezon, a atras cred mii de cumpărători. Practic, nimic nu lipsea (deci nici banii). Spre ora 10 nu mai găseai unele legume. Să sperăm că va fi în continuare o vară bogată și poate și cu produse agricole ieftine.

30.06.2013: *Pleașcă după ploaie buimacă*

Ploaie, multă ploaie (poate cea mai abundentă din acest an). În târg de-abia intrai. Oricum nu aveai cum să te ferești: de sus curgeau șuvoaie iar pe jos bălți. Puțini cumpărători. Se vindeau în special legume și verdețuri care erau pe alese și la prețuri destul de mici. Stare de buimăcire pentru că ploaia nu a contenit deloc încă de cu seară. Și nu o ploaie oarecare, ci foarte abundentă (cod galben în zonă, cantități de 20-40 litri/mp în timp scurt). Cumpărătorii care și-au învins reținerile pentru că fie li s-au golit rezervele de lactate, carne, legume sau fructe, fie au simțit că vor fi prețuri mici au învins. În plus, până sâmbătă seara nu se putea ști precis evoluția vremii cu toate atenționările meteo iar producătorii aveau marfă de sezon din belșug. Drept urmare, prețuri mici ca niciodată: cartofi 1 leu/kg; roșii 1-1,5 lei/kg; ardei gras 2 lei/kg; vinete 3 lei/kg. Lapte la ofertă: 5 lei/bidon de 2 litri. Brânza 13-15 lei/kg, funcție de proveniență: de vaci sau telemea de oaie. Vișine scumpe: 7 lei/kg.

Instantaneul zilei: 2 copii măricei ai unei familii de vânzători-producători ațipeau sub tejgheaua tarabei de metal cu acoperișul plin de găuri. Sculați de la ora 3:00 îi ajunsese oboseala în atmosfera adormitoare de ploaie.

21.07.2013: *Târg bogat, târg sărac de Sf. Ilie*

Dimineață surprinzător de rece pentru luna lui Cuptor, dar convenabilă pentru cumpărături. Deși suntem după încasarea pensiilor, nu există aglomerație ca alte dăți. Era chiar loc de parcare lângă intrare. Oamenii, grăbiți, cumpărau și plecau repede, fără să lungească plimbarea printre tarabe. Semn că veneau pentru ceva anume. Evident că legumele și fructele, în plin sezon, nu lipseau. Cam prea scumpe roșiile (2 lei/kg) deși foarte frumoase. De vină a fost mana care „a ars" culturile din câmp. În rest prețuri diferite, funcție de vânzători: marfă proprie sau cumpărată din en-gros-uri. Ca exemplu, ardeii roșii lungi (capia) de la 2,5-5 lei/kg. Evident că țineau la preț. Și aveau prețuri atrăgătoare. În orice caz, pe fiecare tenta și prețul. Eu am luat (la rând, nu pe alese) pe cei mai ieftini, mai răsuciți, dar pentru mâncare nu pentru „expoziție" (conștient că cei uriași sunt umflați cu chimicale). Restul legumelor la prețuri medii: 2 lei/kg ardeii grași și vinetele (erau și la 1,5 lei mai târziu). Varza: 0,5-0,7 lei/kg. Pepenii verzi 0,8 lei/kg iar cei galbeni 1,5 lei/kg. Prunele 3-3,5 lei/kg. Cartofii 1 leu/kg.

Mulți pui de găină, curci și bibilici. Câteva rațe. M-au tentat puii mai mari: 10 lei/buc. Din păcate, din cei 10 cumpărați (care s-au dovedit bolnavi din start), după 2 zile au murit patru. Sigur proveneau din loturi bolnave. Încă o dată m-au (m-am) păcălit. Deși i-am întrebat dacă au fost tratați, mi-au răspuns cu jumătate de gură că da. Iată ce înseamnă cam 50% din marfa din târg: țepe mai mari decât ale lui Țepeș care-ți afectează grav buzunarul.

Ouă multe, brânză de toate felurile (10 lei/kg cea proaspătă, 15 lei/kg cea de oaie, parțial cu completare de vacă în mod sigur, deși neagă). Laptele proaspăt sau bătut: 5 lei/bidon de 2 litri. Și încă răsaduri, cele mai multe de varză de toamnă, praz și chiar de roșii pentru solar și înlocuirea celor mănate (isteți cei care au sesizat momentul). Una peste alta, belșug de legume, zarzavaturi și fructe de Sf. Ilie.

28.07.2013 - *Canicula și control = acalmie, apatie*

Zi de târg. Deși abundență de legume, zarzavaturi și fructe de sezon, târgul a fost slab animat. Chiar dacă oamenii au venit devreme în târg, spre ora 10 era subțiat mult ca și cumpărători. Fructe ieftine: 2,5 lei/kg prune și piersici. Cartofii: 1 leu/kg, ceapa și morcovii 2 lei/kg, vinetele 1,5 lei/kg. Castraveții și ardeii grași: 1,5-2 lei/kg. Capia roșu: 2-3 lei/kg. Varza: 0,5-0,7 lei/kg. Cea mai ieftină pentru iepuri. Sectorul brânzărie: activ. Sectorul carne închis (doar o tarabă, a lui Vișa, deschisă). Mirarea mea avea să se lămurească rapid: control acte, documente de proveniență, de către o „echipă de jandarmi". Alții decât cei care se plimbă duminical printre tarabe, fac observații și-și iau la sfârșit zeciuiala, că de, oameni suntem și știm să închidem ochii când trebuie. Instantaneul zilei: două căruțe din lemn, tradiționale, erau expuse dar nevândute. Prețul cerut era meritat dar nu se caută.

Căldură mare, monșer ! (38° C). E doar luna lui Cuptor !

4.08.2013 - *Căldură copleșitoare*

Târg copleșit de căldură. Marfă din belșug. Roșii scumpe (2 lei/kg). Ardeii roșii la fel: 3,5-4 lei/kg. În rest prețuri mici. Varza: 0,5 lei/kg, vinete 1-1,5 lei/kg. Pepeni verzi: 0,6-0,7 lei/kg. Fructe (prune, piersici) 2,5 lei/kg. Ardei grași 1,5-2 lei/kg. Ouă: 0,3 lei/buc. Brânză telemea bună: 15 lei/kg. Bani să ai că marfă e destulă.

Sectorul albitură

Notă: Familia d-nei Dida – educatoare din Târgoviște – are o lungă tradiție în cultivarea legumelor. Surplusul îl valorifică la târgul din Bolintin. Săptămânal, din primăvară până toamna târziu, este prezentă cu legume și zarzavaturi proaspete și ecologice. În piață este foarte cunoscută și apreciată pentru calitatea produselor și arta negocierii. De aceea are clienți fideli de zeci de ani.

11.08.2013 - *Târg fără noroc*

Deși în plină canicula și uscăciune (zilnic temperaturi peste 35° C) pe la ora 8 a început să plouă aproape din senin, fără semne prevestitoare (furtună, etc.). O ploaie locală, caldă, de circa 2 ore cu intermitențe a izgonit cumpărătorii. Din motive obiective am fost de trei ori în târg de la 8 la 11 și ca atare am observat rărirea rapidă a cumpărătorilor și ieftinirea galopantă a prețurilor (toate legumele între 1 și 2 lei/kg). Imaginea zilei a fost la sectorul lactate pe care o prezint alături cu comentariul propriu:

„Folosind orice fel de detergenți, mai alb nu se poate" – spune reclama. Dar laptele și brânza, albul-alb, mai jos chiar că nu se poate… expune (imagine târg Bolintin Vale, elevație zero a curățeniei, organizării și expunerii mărfurilor pe care, noi, le cumpărăm… la prețuri europene totuși). Ziceți zău că n-ați văzut (și nici n-ați cumpărat).

1.09.2013 - *Sub semnul lui doi*

Prima zi de toamnă calendaristică. Târg bogat și ieftin. Aproape toate prețurile 2 lei/kg.

8.09.2013 - *De Sf. Marie, prețuri mari sub pălărie*

Zi de sărbătoare creștină recunoscută și respectată. În târg lipsă inexplicabilă atât de marfă cât și de producătorii consacrați. Lipsă totală de roșii și ardei. Multe tarabe goale. Explicația mi-a fost dată de faptul că la Brezoaiele se ține târgul anual și deci vânzătorii au preferat să meargă acolo, unde au posibilitatea să vândă toată ziua, nu doar câteva ore ca într-o zi obișnuită de târg la Bolintin. Deci, iată cum oscilează mersul târgului: După interes, coane Fănică !

MĂNĂSTIREA DERVENT – TRADIȚIE ȘI SPIRITUALITATE

Victoria MILESCU

Mănăstirile au constituit dintotdeauna focare de menținere și răspândire a creștinismului autentic, iar așezarea lor nu a fost niciodată întâmplătoare. Se spune că uneori locul cheamă oamenii, întâmplările, faptele. Acest lucru este cum nu se poate mai adevărat și în cazul sfintei mănăstiri ortodoxe Dervent, situată în sud-estul țării, în Dobrogea, județul Constanța, care s-a ridicat pe locul unde au ieșit din pământ așa-numitele „cruci de leac", ele, la rândul lor, ivindu-se acolo unde au fost martirizați patru creștini. Istoria se amestecă cu legenda și cu duhul sfânt lucrător. Cu secole în urmă, prin aceste locuri, a trecut Sfântul apostol Andrei, cel dintâi chemat la propovăduirea noii credințe a lui Hristos, împreună cu ucenicii săi, pe vremea când Scythia Minor, Dobrogea de azi, era sub stăpânirea romanilor, care-i prigoneau pe creștini, astfel explicându-se numărul mare de creștini martirizați aici, unora consemnându-li-se numele, altora nu, în timpul împăratului Dioclețian. Unde azi se înalță mănăstirea Dervent au fost martirizați patru ucenici ai apostolului Andrei, un preot și trei fecioare. Numele lor nu s-a păstrat, dar după moartea lor în cazne înfiorătoare, au crescut din pământ patru cruci, care s-au dovedit a avea puteri tămăduitoare pentru suferințe trupești și sufletești, puteri ce s-au păstrat până în zilele noastre.

Mănăstirea Dervent a apărut așadar pe un loc al miracolelor, un miracol fiind chiar faptul că a rezistat numeroaselor încercări, unele venind din exteriorul, altele din interiorul țării. De fiecare dată însă a renăscut, a crescut precum „pietrele de leac", ștergându-și lacrimile și zâmbind sub soarele generos al Dobrogei, căci credința mai înseamnă și zâmbet, iertare și bucurie spre slava divinității creatoare. Mănăstirea este așezată într-o zonă deosebit de pitorească, pe malul drept al Dunării, pe dealul Ostrovului, în apropiere de fosta cetate Dervent ce avea o garnizoană romană, distrusă de pecenegi odată cu alte cetăți ca: Dinogeția, Capidava, Sucidava. Numele în limba turcă înseamnă „trecere peste ape", lăcașul de cult situându-se între Dunăre și Marea Neagră. În apropiere se află peștera Sfântului Andrei, pescarul din Betsaida Galileii, care a venit în secolul I în Scythia Minor spre a propovădui în ținuturile „lupilor de la Istru", iar în depărtare se văd ruinele cetății bizantine Păcuiul lui Soare, considerată de cercetători ca fiind vechea cetate Vicina, din care a fost adus în 1359 la Curtea de Argeș primul mitropolit al Țării Românești, Iachint.

Istoria mănăstirii seamănă cu vremurile prin care a trecut, vremuri de nesiguranță, de zbucium, de lupte. La început a fost un schit modest, apoi o biserică de mănăstire, care a suportat pe rând distrugerea de către pecenegi, stăpânirea otomană, vicisitudinile Războiului de Independență, ale celui de Al Doilea Război Mondial, schimbarea regimului politic în România etc. Din documente aflăm că în 1923, IS Ilarie Teodorescu al Tomisului înființează la Dervent (fostul județ Durostor) o mănăstire pe terenul donat de familia Andreevici și Paraschiva Gheorghiu, teren ce cuprindea și crucile de leac. În 1934, paraclisul ce adăpostea crucile va arde, dar acestea împreună cu icoanele rămân neatinse de flacără. La 5 iulie 1936, pe timpul domniei regelui Carol al II-lea, PS Gherontie al Tomisului, în prezența autorităților locale, a numeroși clerici și a unui număr impresionant de oameni veniți din toată Dobrogea, pune piatra de temelie a actualei biserici, ridicată după proiectul arhitectului N. Săndulescu, „să fie spre închinarea credincioșilor ce vor alerga la minunile sfintelor cruci de aici, numit Dervent, județul Durostor, de pe marginea șoselei ce duce de la Târgul Ostrov la Constanța". Construcția a durat peste trei ani. Monahul Elefterie

umbla cu căruța prin sate pentru a strânge bani, materiale de construcție sau produse agricole pe care apoi le vindea apoi pentru a procura bani.

Evenimentele din 1940, respectiv Al Doilea Război Mondial, au fost impedimente serioase în realizarea construcției. Dar crucile au făcut și acum minuni, țăranii din jur venind să ajute „cu cai, cu căruțe, cu brațele lor". La 13 septembrie 1943, preacuviosul părinte Elefterie Mihai este numit stareț, dar în 1959, comuniștii care vin la putere închid mănăstirea prin Decretul 410, spațiile dându-se în folosință IAS-ului Ostrov. Abia în 1990, mănăstirea se redeschide, iar părintele Elefterie, după trei decenii de surghiun, se va reîntoarce aici, pentru ca la doar câteva luni să plece la Domnul, în vârstă de 90 de ani, fericit că a apucat să se reîntoarcă la mănăstirea căreia i-a fost și ctitor și stareț, fiind înmormântat în partea dreaptă a sfântului altar al bisericii. I-au urmat la stăreție părintele Gheorghe Avram, apoi Andrei Tudor, acesta din urmă având la data ungerii sub treizeci de ani, de loc din Niculițel, loc ce i-a dat pe primii martiri români.

Astăzi, mănăstirea Dervent este unul dintre cele mai importante lăcașuri de cult ortodox în spațiul dobrogean, având patru hramuri: Izvorul Tămăduirii, Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, Înălțarea Sfintei Cruci și Sfânta Cuvioasă Parascheva. La o primă impresie, călugării de aici par toți la fel, noroc cu veșmintele negre și barba ascunzându-le tinerețea, pe care o ghicești totuși după mersul sprinten, agerimea ochilor senini, după fața niciodată cernită. Sunt harnici și fac tot felul de treburi cu bucurie, meșteresc, repară, îngrijesc pomii și animalele care le asigură traiul, iar părintele Andrei este un adevărat părinte pentru ei, îndumându-i pe unii să-și desăvârșească talentul, în special în pictură. Ca să ajungi la mănăstire, trebuie să treci Dunărea cu bacul, apoi să străbați un urcuș lin, după care îți apare în față silueta grațioasă a bisericii cu ziduri albe, acoperișuri roșii și turle argintii, în stil bizantin, cu trei altare – nucleul complexului monahal. Curtea este plină de flori, iar printre alei se află obiecte ce se încadrează specificului local: o ancoră din secolul al XVIII-lea găsită pe fundul Dunării, un sfeșnic de piatră, două cruci de piatră din 1876, care au străjuit inițial mormântul celor 28 de soldați a căror barcă s-a scufundat încercând să traverseze Dunărea pentru a participa la Războiul de Independență etc. În interiorul bisericii, în dreapta, te întâmpină o icoană a Maicii Domnului făcătoare de minuni, donată de o familie din Cadrilater, icoană scăpată neatinsă dintr-un incendiu, iar în stânga este crucea mare de leac având dimensiunile 0,71/0,60m, în vecinătatea căreia oamenii se roagă și dorm o noapte sau două. Cealaltă cruce de leac, mai mică, de 0,67/0,32m, se află în curtea bisericii și este pentru vindecarea animalelor, lângă ea oamenii lăsând pungi cu grăunțe, pentru a primi puteri tămăduitoare stând lângă cruce.

De-a lungul anilor, cei care au venit, oameni de tot felul, dorind să aibă o bucățică din aceste cruci, le-au ciobit, astfel că acum sunt protejate cu o tablă nichelată, frumos ornamentată, având pe o față icoana Sfântului apostol Andrei, iar pe cealaltă o imagine cu Răstignirea Mântuitorului. Doar acestea au mai rămas din cele patru, două pierzându-se în negura timpului. Legenda spune că în urmă cu secole, chiar un turc, Ahmet, le venera, convins fiind că îl apără de rele și pagubă, fiindcă mulți oameni veneau să muncească pe moșia lui doar pentru a se atinge de cruci pentru a se vindeca. Fiul său însă, un musulman fanatic, va încerca să le distrugă, dar nu va reuși, atrăgând asupra sa și a familiei un lanț întreg de nenorociri. Puterea de vindecare a acestor cruci este atestată încă din 1933, într-un document aflat la Mănăstirea Cernica, în care s-au înregistrat cazurile de vindecări miraculoase ale unor orbi, surzi, ologi, cârjele și bastoanele abandonate lângă zidul mănăstirii fiind o dovadă a însănătoșirii celor care plecau pe picioarele lor. Primul caz care a trezit atenția asupra puterii lor neobișnuite a fost cel al ciobanului Ionică Dima din Coșlugea, surdomut, care, cuprins de oboseală, a adormit lângă o cruce, după care s-a trezit speriat de zgomotul tunetelor de ploaie alergând să-și caute oile risipite.

Dar Derventul mai are o comoară pentru dreptcredincioși – *Izvorul Sfântului apostol Andrei*, care, se spune că a țâșnit când apostolul a lovit în pământ cu toiagul, și a cărui apă nu se strică și alină și ea multe beteșuguri. Acest izbuc pare viu, fiindcă atunci când apa lui curgea pe o țeavă avea momente când se oprea, iar unii nu puteau lua apă sfințită. Cineva mi-a spus că a văzut cu proprii ochi cum izvorul s-a oprit din curgere când au vrut să ia apă un copil obraznic sau un om vizibil turmentat. Apa Izvorului Tămăduitor, icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni și crucile de leac pot ajuta și vindeca doar pe cei care se roagă cu desăvârșită credință. Cel ce vine cu sufletul deschis la mănăstirea Dervent va simți că a păși într-o altă lume, una blândă și așezată, unde îl poate regăsi pe Dumnezeu dar se poate regăsi și pe sine, departe de o lume grăbită, ce pune mai presus de toate partea materială în detrimentul îmbunătățirii spirituale. Oriunde ți-ai arunca privirea, înspre: chiliile călugărilor, casa pentru oaspeți, trapeza, arhondaricul, muzeul, magazinul de obiecte religioase, toate sclipesc de curățenie și bună rânduială. Viața monahală autentică de aici nu exclude însă legătura cu lumea exterioară, iar actualul stareț Andrei a reușit să pună tezaurul spiritual al mănăstirii într-o lumină nouă, înscriind mănăstirea în circuitul marilor pelerinaje, dar promovând-o și ca centru de dezvoltare a valorilor culturale creștine, găzduind aici, anual, o tabără de pictură în parteneriat cu Universitatea „Ovidius" din Constanța și cu reprezentanți din Republica Moldova, sub egida Arhiepiscopiei Tomisului.

Mănăstirea Dervent este o mănăstire unicat, un loc binecuvântat și ocrotit de Dumnezeu, clădită spre tainică și trainică statornicie pe sângele știuților și neștiuților martiri jertfiți pe altarul creștinismului, acesta asigurându-ne prin timp continuitatea, unitatea, identitatea.

Durere de Nistru

(urmare din pagina 9)

fost teamă să meargă prin dreptul tancului cu țeava amenințătoare. S-au întors la autocar.

Ceilalți am mers mai departe. Curaj ? Nici vorbă. Nu știam ce este acolo. Netrăind mereu amenințarea, spaima războiului, ci viețuind în afara lui, nu cunoaștem o asemenea teamă.

Auzim câteva focuri de armă. Vedem soldați prin strujenii de pe câmpul Nistrului. Să tot fie până la zece. Nu mai mulți. Sau, poate, nu-i vedem noi. Cineva dintre noi spune: „Împușcă ciorile !" Da, îmi zic în gând, se joacă și ei, ce să facă ? Liniște. Ajungem pe pod. Nistru ! Privesc în jos. O apă curgătoare mai mare... Parcă aș fi pe podul de peste Olt, la Sfântul Gheorghe, unde însă apa este mai puțină, iar malurile mai abrupte. Acolo, acea apă curgătoare se află la poalele Carpaților. Carpații o apără. Aici, Nistru își unduiește apele în plină câmpie. Vadul lui e întins. Câteva terase. Când apa e mare, rar sunt inundații, deoarece învolburata apă se poate întinde până hăt departe. Casele sunt ridicate pe culmea unor dealuri. Ca cele din satul Gura Bâcului. Privesc în depărtare sărăcăcioasele gospodării cu case vopsite în albastru.

Îmi doresc să fotografiez Nistru. Îmi amintește de *Rusoaica* lui Gib Mihăescu. Am fost anunțați să lăsăm aparatele de fotografiat la autocar. Nu avem voie să facem fotografii. Este front, război. Mă uit mai atentă să înregistrez totul în suflet. Pe o terasă a Nistrului, văd o turmă de capre. De ce mi-au atras atenția ? Capre – lângă ele, un păstor. Se sprijină într-un ciomag.

Ajunși la jumătatea podului, nu ne îndurăm să plecăm. Toamnă frumoasă. Soarele ne privește palid, dar încă strălucește, pregătindu-se să plece la odihnă. Frunze galbene pe jos. Pe malurile Nistrului, de-o parte și de alta, smocuri de pădure. Îngălbenită. Mi se oprește privirea pe niște insulițe care s-au format pe malul dinspre noi. Partea opusă este abruptă. Îmi fixez în suflet fotografiile. Sunt pe Nistru !

Pornesc spre autocar. Trebuie să trec din nou granița. Văd sârma ghimpată și țărâna proaspăt arată, ca altădată marcarea hotarelor. Aici marchează hotare între frați. Trec din nou pe lângă tancul cu țeava îndreptată spre... Doamne ! Ce văd ? Țeava este îndreptată spre trei copii care stau cuminți de partea cealaltă a barierii. Unul lângă celălalt. De înălțimi diferite. Nu formează scara măgarului – cel mic este la mijloc. Ajung aproape de ei. Observ că nu-i interesează țeava tunului. Cei trei copii privesc în depărtare. Mă opresc în fața lor. Îi salut. Toți trei îmi răspund frumos la salut. „Ce faceți aici ?" Îmi dau seama că lor nu le pasă de țeava tunului. Nu le este teamă ? ! Desigur s-au obișnuit să vadă zilnic tancul. Nici nu luau aminte la țeavă. Nouă, celor străini ne era teamă. Ei priveau mai departe. „Așteptăm", îmi răspunde cel mai mare. Auzisem că locuitorii celor două sate, aflate de-o parte și de alta a Nistrului, puteau trece granița. Aveau permisiunea armatei, dacă dovedeau cu buletinul că locuiesc în cele două localități. În gândul meu, mi-am zis că băieții își așteaptă părinții. Dau să plec. „Așteptăm caprele !", îl aud pe cel mijlociu. Caprele ! ? Turma de capre pe care am privit-o de pe podul Nistrului ? ! „Voi aveți capre ?" „Da, avem două capre, un țap și un ieduț", îmi răspunde, mândru, cel mare. Caut să răspund mândriei lui: „Da ? ! Și le iubiți ?" „Cum să nu le iubim, dacă ele ne țin ?" Extraordinar – ele ne țin ! Iubirea este motivată. „Cum ele vă țin ? N-aveți părinți ?" Cel mare îmi răspunde simplu, indiferent parcă: „Tata ne-a părăsit de mult". Săracii, mă gândesc, au părinții divorțați, vai de capul lor în sărăcia asta ! „Mama lucrează toată ziua pe la oameni", îl aud pe cel mare, numit de ceilalți Nicu. Mi se trezește curiozitatea de a afla cât mai multe despre viața lor. Desigur o viață amărâtă. Le privesc ochii. Sunt inteligenți și curajoși. „Dar voi sunteți mici. Cine vă face mâncare ?" Îmi răspunde cel mare, îndrăzneț, demn, uitându-se în ochii mei: „Surioarele noastre. Maria e mai mare ca mine, iar Niculina e ca Gicu. Acu ele deretecă-n casă". Vorbește corect românește. Aflu că Gicu este cel mijlociu. Pe cel mic îl cheamă David. Doamne ! Cinci frați de vârste atât de apropiate ! Doi gemeni. Mă bucur că au priviri inteligente, sunt curăței. Desigur trăiesc într-o gospodărie modestă, dar curată. Mă bucur mai ales că stau fără teamă în fața tunului cu țeava îndreptată spre ei.

Atunci nouă de ce să ne fie frică de o țeavă de tun ? De ce să nu vedem, când vrem și fără teamă, Nistru ? Totuși...

Unirea Valahiei, Ardealului și Moldovei sub Mihai voivod Viteazul – *Încununarea afirmării conștiinței de neam (I)*

Prof. dr. Marin Alexandru CRISTIAN

1. Preliminariile

Unitatea națională fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbaților noștri cei mari, care întrupară în sine individualitatea și cugetarea poporului...
Nicolae Bălcescu

Principalele forme ale unității de neam a locuitorilor din Ardeal, Valahia și Moldova au fost: comunitatea de teritoriu, de limbă, de tradiții, de religie, de cuget și simțire. Munții Carpați, Dunărea, Oltul, Marea Neagră au constituit elemente de unitate, artere importante de comunicație între provinciile românești. Deseori valahii din cele trei țări dacice în cazuri de restriște și năpaste au trecut dintr-o parte în cealaltă prin pasurile și potecile transcarpatice, cunoscute numai de ei, și s-au așezat la frații lor de sânge. Drumurile comerciale străbătute de negustorii valahi la sud de Dunăre și la nord spre Marea Baltică au contribuit la întărirea vieții economice pe același criteriu etnic.

Ideea conștiinței de neam, adică înțelegerea că făceau parte din marea familie a vlahilor, urmași ai dacilor, a fost prezentă în gândirea boierilor și a altor stări sociale din cele trei țări române. Este cunoscut faptul că Petru Rareș (1527-1538, 1541-1546) a încercat să-și impună autoritatea în Ardeal. Boierii transilvani le comunicau solilor voievodului moldovean că „Țara noastră și Țara Măriei Sale au fost totdeauna o țară". În acest context un călător străin arăta că „Din vechime gândul transilvănenilor a fost acela de a se despărți de Ungaria".

Un grup de boieri din Valahia, nemulțumiți de politica lui Mihai Vodă, scriau la 5 septembrie 1599, foștilor dregători, vistierul Dan Danilovici și clucerul Vintilă, fugiți în Polonia, să-l roage pe Ieremia Movilă „... să nu ne lase să perimu, ci să se milostivească pre noi și pre această saracă de țeară... să facă mare pomeană cu noi să ne scoată și pre noi cumu au scosu și Moldova și într-acel chipu să fimu și noi plecați și sa fimu suptu arepile luminatului măririi craiului leșescu cumu e și domnul Eremie voievoda cu țeara Moldovei, căce că suntemu toți de o lege și de o limbă...".

Cu o zi înaintea bătăliei de la Șelimbăr, Mihai Vodă Viteazul îi explica nunțiului papal Malaspina că a sperat să trateze cu Andrei Bathory lărgirea alianței Alianței pe care o avusese cu Sigismund Bathory, deoarece „țara lui și această țară, Ardealul, sunt atât de unite și legate una de alta încât căzând una, cade și cealaltă". Cu alt prilej, voievodul Valahiei, se confesa împăratului Rudolf al II-lea: „... nu cred că dezlipită de Transilvania, Țara Românească ar mai putea să rămână singură sub protecția creștinătății. Deoarece atât mai înainte, cât și acum, țara mea se află sub protecția Transilvaniei..." La 12 noiembrie 1598, Mihai Viteazul îl ruga pe Rudolf al II-lea să-l ierte pe Sigismund Bathory, care încălcase înțelegerea și revenise de la Oppeln pe tronul Ardealului, argumentând: „Ba chiar și boierii și toate stările sociale din țara mea, fiindcă au fost întotdeauna uniți și înțeleși întru toate cu Transilvania, prea sunt străini de ideea ruperii legăturilor cu Transilvania".

Cărturarii din diverse țari din Europa au evidențiat originea comună a locuitorilor din Ardeal, Valahia și Moldova. Voievodul Latcu (1365-1375) era numit într-o scrisoare emisă de cancelaria Statului papal „dux Moldavie partium seu nationis Wlachie". Cronicarul polon Jan Dlugosz scria în anul 1476 că moldovenii și valahii „au aceleași limbă și obiceiuri". Umanistul Nicolaus Olahus consemna în lucrarea sa *Hungaria* (1536) că valahii din Ardeal, Moldova și Muntenia au aceeași unitate etnică. Grigore Ureche nota că moldovenii, valahii și vlahii transilvani vorbesc o limbă comună. În lucrarea *De neamul moldovenilor*, Miron Costin afirma că românii trăiesc în Moldova, Muntenia și ținuturile ungurești (Ardeal). Cronicarul mai preciza că deși locuitorii Moldovei se numesc „moldoveni", ei își numesc limba „rumânească" și nu „moldovenească". Marele învățat Dimitrie Cantemir susținea în *Descriptio Moldaviae*, apărută la Berlin în anul 1714, că moldovenii vorbesc aceeași limbă cu valahii și transilvănenii.

Ideea că Ardealul, Moldova și Valahia au alcătuit în antichiate Dacia, este prezentă în operele scriitorilor europeni care au trăit în veacul al XVI-lea și mai târziu. Francezul Jacques Augustin de Thuanus afirma în lucrarea *Historium sui temporis* că împăratul Rudolf al II-lea l-a convins pe Mihai Viteazul să intre în Ardeal „dându-i speranța că-l va face domn sub protecția Austriei peste cele două Dacii". Italianul Lazzaro Soranzo scria în opera sa *L'Ottomano*, apărută în anul 1598 la Ferrara, că locuitorii celor „trei Dacii", adică „ardelenii, împreună cu moldovenii și valahii, sunt vechii daci atât de temuți de romani". Aceeași opinie o împărtășește și reverendul napolitan Paolo Sartorio care susținea că „transilvănenii... moldovenii și valahii sunt anticii daci". Cărturarul german Ioannis Bisselis amintea la începutul unuia din capitolele operei sale *Aetatis nostrae gestorum eminentium Medulla Historica*, apărută la Amberg, că „vor fi amintite nu arareori Daciile, adică Transilvania, Valahia și Moldova". Istoricul englez James Samuelson scria în lucrarea *Rumania – past and present*, apărută la Londra, ca dupa cucerirea Moldovei „voievodul Mihai a devenit stăpânitor independent asupra a ceea ce fusese Dacia antică, anume Valahia, Moldova și Transilvania". În acelasi sens se exprima și francezul Jean Vaillant că „Mihai Vodă a gândit și a luptat pentru a constitui în regat vechea Dacie întreagă". Lombardul Jean Henri Ubicini, arăta în lucrarea *Provinces d'origine roumaine Valachie, Moldavie, Bucovine, Transylvanie, Bassarabie*, apărută la Paris în 1856, că „Mihai Viteazul, bazându-se pe comunitatea de origine, de limbă și de religie", „a încercat să unească într-un singur corp național pe toți locuitorii vechii Dacii". Cercetătorul englez William Miller scria în opera sa *The Balkans*, că voievodul valah a reușit, după obținerea victoriei de la Șelimbăr, să plaseze „citadela anticii Dacii sub puterea sa".

Cronicarii și istoricii care au făcut referiri la Dacia, cunoșteau cu exactitate părțile componente ale anticei provincii. De pildă, Nicolaus Olahus nota în lucrarea amintită că „în Dacia se găsesc provinciile Valahia Mare numită și Transalpina, Moldova, Transilvania, Maramureșul, Țara Someșului, Țara Crișului, Nyr și Țara Timișului". Iezuitul italian Giovani Botero menționa în lucrarea *Le relationi universali*, apărută în anul 1956 la Bergamo: „Provincia pe care anticii o numeau Dacia, cuprinde astăzi Transilvania, Țara Românească și Moldova.

(Urmare în numărul viitor)

Clubul de istorie

În răstimpul dintre ultima apariție a revistei *Sud* și cea de acum s-au desfășurat două ședințe ale Clubului de Istorie.

Cea din data de 13 iulie 2013 a avut tema *Mihai Viteazul – Faptele și neamul*, temă propusă de prof. Constantin Bărbuță și având ca pretext publicațiile unui autor din apropiere de Bolintin, doctorul în istorie Marin Alexandru Cristian.

Următoarea ediție a Clubului s-a desfășurat pe 14 septembrie 2013 și a avut în centrul discuțiilor evenimentele celui de al doilea Război Mondial, cu predilecție în zona Bolintinului. Tema aceasta, îmbrățișată cu interes de participanți, a fost propusă de Sorin Chiva.

De la ambele întâlniri am selecționat o serie de imagini menite să ilustreze pasiunea pentru cunoaștere a membrilor Clubului de Istorie. Următoarea întâlnire a fost programată pentru data de 16 noiembrie 2013, la ora 17, la locul binecunoscut din strada Partizanilor, nr. 41A. Tema: *Neoliticul în Arealul Bolintinean*.

Duminica a XVIII-a după Rusalii

(*Pescuirea minunată*)

Pr. Vasile Valeriu DUMITRESCU

Minunea săvârșită astăzi în pagina Sf. Evanghelii (*Lc. 5,1-11*) este un semn dumnezeiesc, complementar celui înmulțirii pâinilor.

Două elemente erau comune în hrana cea trupească a omului din vremea aceea: pâinea și peștele reprezentau mâncarea săracului, mai ales acolo unde marea era aproape.

Aspectul social al hranei este, desigur, foarte important. Omul nu se poate lipsi de hrană. Dumnezeu i-a dat omului întotdeauna acest minim necesar: pâinea și peștele.

Dar Dumnezeu nu este doar Hrănitorul nostru, nu este doar Cel care asigură fondul material al existenței; Dumnezeu este Cel care creează o alta lume pentru om. El începe de la un alt nivel al umanului, fără să excludă proprietatea și aspectele economice, sociale și chiar politice. Ar fi cel mult un administrator, un „împărat" peste toți, dacă vreți. Ca dovadă amintiți-vă că, după înmulțirea pâinilor în pustie, oamenii au vrut să-L proclame rege pe Isus, pentru că le-a asigurat ceea ce a năzuit omul dintotdeauna. Acești oameni au vrut să-L facă rege. Mântuitorul se duce pe munte unde se roagă tocmai pentru înțelegerea adevărată a faptelor pe care El le săvârșea atunci. Întotdeauna actele Domnului îmbracă două aspecte: unul văzut, material, făcut din milă pentru ființa trupească care suntem; celălalt aspect, cel care cu adevărat ne interesează și cel care rămâne viu și lucrător din veac până în veac, din ziua în care l-a făcut și până în vecii vecilor, acest aspect ne este pus în față astăzi și în fiecare Liturghie în care se citește Evanghelia.

Astăzi, în pagina Evangheliei, vedem că acea lume a plinătății originare, ieșită din mâna lui Dumnezeu, nu mai avea nimic din ea. Toată noaptea ucenicii pescuiseră în zadar. Se sfârșise bogăția aceea de la începuturi. Unde dispăruse ? Unde poate să dispară lumea lui Dumnezeu ? Nu are unde dispărea, cel mult se ascunde. Pentru că și Dumnezeu nu este un Dumnezeu vuzibil. Numai lucrurile ieftine sunt agresiv de evidente. Dovadă că astăzi omul este cel mai ieftin lucru din Univers, tocmai pentru că a ieșit gol în față. Nu a mai acoperit nimic, nu a mai căutat adâncurile. Vorba proverbului: *Peste tot îl vezi pe om ca păduchele, în față*. Omul nu știe sau nu vrea să se ascundă, să se acopere în taină. Numai taina este nesfârșită. Nu ai cum să epuizezi taina.

Apare Dumnezeu exact în această lume lipsită de minimul necesar unei vieți obișnuite. El umple golul cu cuvânt, căci de cuvânt era lipsă.

Adevărata criză nu este niciodată naterială, socială, politică. Adevărata criză este criza de cuvânt creator, de cuvânt de viță dătător. Mai întâi Dumnezeu umple spațiul acela din corabie. El reface universul cuvântător și redă oamenilor care Îl ascultau bucuria și sensul de a fi, nu pe acela de a mânca și de a trăi. Dumnezeu Le spune oamenilor cine sunt ei. După ce îi spui omului cine este el, universul celălalt vine de la sine. Aceasta este ordinea suitoare, afirmativă: omul și după el celelalte.

După ce I-a spus omului cine este și ce poate să facă el, în prezența lui Dumnezeu, Le spune: „acum aruncați mreaja de-a dreapta corăbiei". Adică, lucrați drept ! A lucra drept este să lucrezi după voia lui Dumnezeu. Tot ce face omul drept este ascultare de Dumnezeu.

Aruncând mreaja au prins pește. Au redescoperit plinătatea, care nu dispăruse. Nimic nu poate să dispară din lumea Lui Dumnezeu, care este afirmație; doar că era ascuns undeva, într-un adânc. Acest adânc ne obligă să-L căutăm pe Dumnezeu în toate. Dovadă că, în momentul în care a prins atâta pește, Petru strigă: „Doamne pleacă de la mine căci sunt om păcătos". El se spăimântase tare. Mântuitorul îi spune: nu te teme, căci nu spre temere te-am făcut. Te-am făcut spre iubire și spre bucurie.

Frica bunăoară, este cel mai rău lucru care i se poate întâmpla omului. Niciodată nu a fost mai multă frică în omenire ca astăzi. De ce ? Pentru că nu mai este Dumnezeu. Ne întrebăm unde s-au ascuns toate. De ce suntem atât de săraci astăzi ? De ce suntem atât de fricoși ? De ce suntem atât de mici ? De ce suntem atât de deznădăjduiți ? De ce suntem atât de plictisiți ? De ce nu mai avem de lucru astăzi ? Niciodată în lume nu a existat o omenire inutilă, într-un șomaj existențial ca astăzi. De ce ? Pentru că niciodată nu a lipsit Dumnezeu mai mult ca astăzi.

Iată ce trebuie să căutăm, ce vrea să spună Evanghelia. Omul adevărat, scormonind pământul, lucrând pământul, trebuie să descopere în el pe Dumnezeu care a binecuvântat pământul. Iar din marea pe care Dumnezeu a umplut-o cu pești, trebuie să-L pescuim pe Dumnezeu. Ce face Petru ? Ce a prins de fapt Petru astăzi în mreaja lui ? Pește ? Nu: pește prinsese de atâtea ori. Nu peștele propriu zis l-a uluit. Altceva descoperă Petru și strigă: Doamne !

Dintr-un act aproape banal, (pescuitul) apare Dumnezeu. Petru a pescuit pe Dumnezeu și strigă: Doamne, pleacă de la mine ! Să nu înțelegem greșit; Petru nu Îi spune cu același înțeles în care I-au spus gadarenii să plece de la ei. Trebuie să înțelegem câte fețe are cuvântul. Este aceeași poruncă și la Gadareni și la Petru: să plece Dumnezeu ! Petru spunea aceste vorbe având un înțeles exact invers: Doamne nu mai lipsi niciodată, pentru că marea este seacă. Gadarenii, pentru că pierduseră porcii, I-au spus lui Dumnezeu să plece pentru a rămâne cu animalele.

Ne întrebăm ce se va întâmpla dacă mai vine Dumnezeu astăzi ? Ne-a spus că vine din nou. Va mai găsi oameni de-o mreajă ? Unde s-au dus oamenii ? Să punem întrebarea mai limpede: mai sunt creștini astăzi de-o masă, de-o Liturghie ?

Eu de multe ori cârtesc cam tare împotriva omului de astăzi. Îi zic cam cu asprime că n-ar mai fi, că e mic, că nu mai este credincios, că nu mai e bun, ca este prea multă răutate, că este multă urâțenie, că este mult păcat. Tot eu vă spun: este atât de mult om bun ! Chiar în această mare de păcate – mai ales în România, în aceasta țărișoară ticăloșită aparent, atât de vitregită. Dacă Dumnezeu ar vrea să arunce astăzi năvodul Lui spre o pescuire minunată, nicăieri nu ar găsi atâta mulțime de pește bun ca în acest pământ.

Avem foarte mult popor bun. Dovadă că nicăieri ca în țara aceasta nu se lăfăie prostia puternică, șmecheria și toate aceste urâțenii ca deasupra acestui popor de care nu poți spune că ar fi deosebit de păcătos, de rău, de viclean. Dacă ar fi așa, s-ar scutura cu violență de această povară sinistră ce-i stă în cârcă de atâta amar de vreme. Faptul că urâțenia supraviețuiește și se înmulțește deasupra arată că fondul, dedesuptul, este precum pământul acela bogat în gunoi. Adică în smerenie, în bunătate, în dulceață. Numai într-un asmenea pământ pot crește asemenea bălării. Acest pământ ar putea fi ucis de toată micimea și prostia de deasupra, La urmă însă, tot fondul va birui. Când va veni Hristos va găsi în România, în adâncul ființei acestui popor, suficientă frumusețe, bunătate și bogăție să-și umple năvodul împărăției Lui.

Nucăieri în lume nu se săvârșește Liturghie mai bună, mai dreaptă, mai smerită ca a noastră. Marea Galileii, cea care hrănește pe omul adevărat dintotdeauna, este Sfânta Liturghie. Este un ocean de minune din care Dumnezeu Își va pescui nesfârșita Lui bogăție de suflete frumoase, omenești, creștinești și românești.

Nădejdea lumii este Liturghia și nicăieri ca în țara asta nu se face Liturghie mai frumoasă și mai adevărată. Tocmai pentru că este o Liturghie asuprită din toate punctele de vedere: politic, economic, religios. Suntem striviți, dar numai așa rodim bine. Grâul rodește prescura numai strivit. Nu poți face prescură dintr-un grâu nestrivit. Iar noi românii, nu ne putem plânge de strivire. Istoria noastră este o continuă măcinare între zimții și roțile vremurilor.

Acum se lucrează cu putere demonică la strivirea noastră nevăzută. Din această strivire puternică apare pâinea cea mai frumoasă și dulce. Să nu ne sperie nimic, ci doar să fim atenți să nu cumva să vină Hristos și să nu-L descoperim așa cum l-a descoperit Petru. Să-i strigăm și noi: Doamne, nu Te mai duce de la noi, că fără Tine marea vieții seacă ! Cu Tine, nu avem năvoade să cuprindem.

Să ne rugăm Mântuitorului să ne dea năvod nesfârșit să cuprindem cât mai mult din Dumnezeul care ni Se oferă spre pescuire. El vrea mereu să-L pescuim, chiar dacă Se ascunde. El se ascunde tocmai pentru ca noi să-L căutăm. Căutându-L, trecem noi prin dificultăți, căci ce se face ușor, ușor cântărește; pescuirea minunată se face în abisul tainei.

Să ne ajute bunul Dumnezeu ca năvodul ortodox românesc să rămână nespart, neciuntit !

Amin.

BÂRLOGUL de Marian Rădulescu sau *Reinventarea povestirii prin amintire*

(urmare din pagina 5)

aciuată cu fiul său Ionică, undeva într-o casă izolată, pe deal și vor s-o linșeze. Împiedicându-se în invălmășeală, Ionică își pierde cunoștința, dar își revine miraculos și dă răspunsul care-i contrariază pe săteni: fetița este la bârlogul lupilor, al căror stăpân este chiar câinele său, Dolfu. De acum încolo, Ilenușa (fiind salvată) și Ionică se au ca frații. Autorul schimbă direcția și trece la alte povestiri legate de familia fetiței, de sat, de preot și ajunge la vrăjitoarea satului, baba Gherghina care, spre final, scapă Gicăi, mama fetei, o propoziție pe care aceasta nu o bagă în seamă: *N-o să poarte coroniță de mireasă pe* picioare. Altă cascadă de povestiri urmărește familia Celestinei, izgonită de tatăl său, țigan, pentru că a iubit un român. Cei doi tineri, Ionică și Ilenușa cresc, învață la școală, se îndrăgostesc, iar într-o duminică ajung la Drăgaică, unde, fericiți, fac o poză. Este poza de pe peretele bunicului său, Arion. Finalul este imprevizibil, iar interpretarea lui este deschisă. Fata, ajunsă în pragul măritișului, de ziua Sf. Arhangheli Mihail și Gavril, are o vedenie: *Uite, mamă, acolo pe curcubeu eu îl văd pe Dumnezeu !*, apoi pleacă la Săritoare, unde alunecă în prăpastie. Lumea o scoate moartă, pe targă, în timp ce haita de lupi în mijlocul căreia se află Dolfu, schelălăie de durere, petrecând-o. Finalul e rupt din *Hanul lui Mânjoală*. Inexplicabil, casa babei Smaranda a luat foc, arzând împreună cu stăpâna. Nuvela are și un epilog în care cititorul află că moș Arion a căzut de pe cal și s-a prăpădit. Este povestea bunicului său moș Arion, nepotul lui... Ionică.

Încă o dată, naratorul menține firele spre cititor: *Mă temeam ca nu cumva să nu fiu în stare s-o transpun în toată splendoarea și tragismul ei, să o scriu și pentru dumneata, dragul meu cititor ! Sper că am reușit.* Ca în orice povestire, accentul nu cade pe niciunul dintre personaje, ci pe întâmplări. Aici scriitorul a izbândit.

Următoarea povestire, *Frânturi de viață* este un fel de oglindă compozițională a celei dintâi, cu deosebirea că, aici nu miraculosul este fundal, ci tragismul realității. Debutează cu imaginea țăranului doborât de tristețe că este nevoit să dea la colectiv pământul, dar mai ales animalul cel mai drag din gospodărie, calul Micu. Nepotul simte durerea bunicului și, ca să-l scoată din letargie, îl provoacă să-i spună o poveste din război. Dacă pentru copil este doar curiozitate, pentru bătrân amintirea devine o terapie la durerea actuală. Povestea de război se petrece în munții Tatra, undeva în Karlovițe. Soldații români așteptau începerea atacului, ghemuiți și extenuați, în șanțuri. Telefonistul Gheorghiță (acum bunic) primește ordinul să refacă circuitul telegrafic întrerupt de un obuz. Îl reface și rămâne în groapa obuzului, unde cade și un câine rănit la un picior, pe care îl îngrijește. Între timp, retrăiește propria biografie: cum s-a căsătorit cu Matița, cum și-a crescut copiii, face planuri de viitor când se va întoarce din război. Tehnica este tot cea în cascadă, povestirea fiind intreruptă de suspansul necesar: *Dar ia să ne culcăm, că-i târziu, îți spun mâine restul !*, îi propune bunicul nepotului. Urmează povestea tristă a vinderii calului, în stil El-Zorab, dar nu-l omoară. Povestirea revine la pâlnia de obuz, unde un neamț cade în groapă, nu înainte de a împușca animalul rănit. La rândul său, neamțul, acum prizonier în groapă, este dezarmat. Gheorghiță descoperă că neamțu-i doar un copil speriat, nemâncat și frânt de oboseală. Îl hrănește, îl îngrijește, apoi acesta cade într-un somn adânc. În final, primește ordinul să îi ia cartușele și să-l trimită la ai săi. De-abia apucă să iasă tânărul din groapă și este împușcat de nemți: *Nu am terminat gândul, că dinspre liniile nemțești am auzit o rafală de mitralieră și l-am văzut cum ridică mâinile spre cer, de parcă ar fi fost un gest de bucurie, sau poate a vrut să prindă în pumni Luceafărul de Ziuă, care încă mai ardea pe cer. Deodată s-a încovrigat adunând mâinile peste burtă. Un țipăt a străpuns geana dimineții după ce mitraliera a tăcut...* (p. 89)

Așadar, autorul și cartea sa, în ciuda unor mici scăpări inerente începutului, sunt o surpriză literară. Scriitorul reinventează povestirea ca specie literară, având ca suport literar amintirea. Depășește, prin tehnica impecabilă a narațiunii, prin componenta morală, dar mai ales prin relația aparte ce o stabilește cu cititorul, multele experimente moderne și moderniste ce se tot fac în proza românească actuală, dându-i dreptate lui Eugen Simion care aprecia undeva că a sosit vremea ca scriitorii români să reînvețe să povestească.

Comemorarea scriitorului *Ștefan Pârvu*

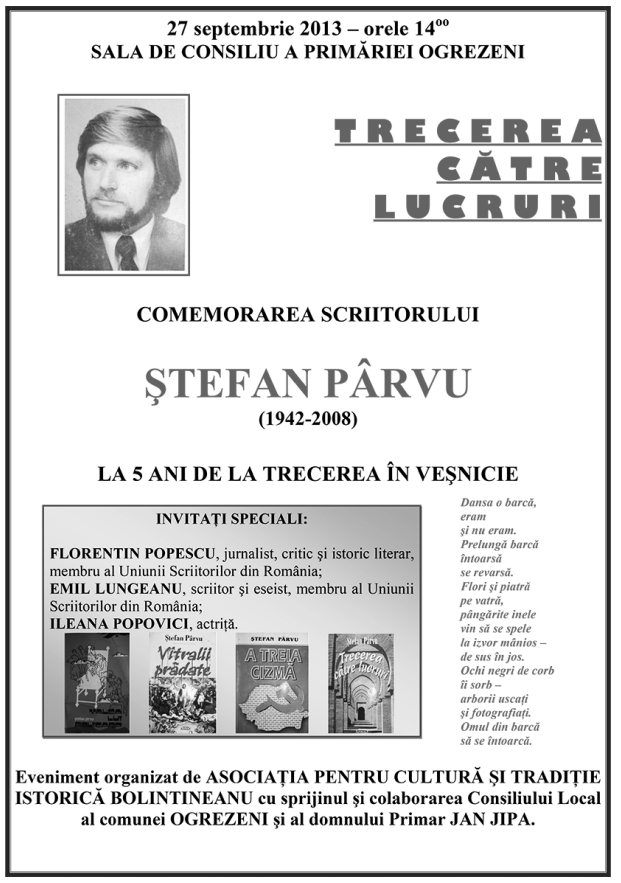

Vineri, 27 septembrie 2013, în Sala de festivități a primăriei comunei Ogrezeni, a avut loc comemorarea scriitorului Ștefan Pârvu (1942-2008) la împlinirea a cinci ani de la trecerea în veșnicie. Evenimentul a fost organizat de *Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu*, cu sprijinul și colaborarea Consiliului Local al comunei Ogrezeni și, în mod special al domnului primar Jan Jipa.

Într-o atmosferă de sărbătoare, marcată de emoția momentului, s-a vorbit despre personalitatea și creațiile lui Ștefan Pârvu din cele două ipostaze care i-au marcat existența: cea de preot și cea de scriitor. Au luat cuvântul Florentin Popescu, pr. Valeriu Dumitrescu, Ioan Păun, Dumitru Dumitrică, Mihai Plămădeală, Raluca Tudor și Vasile Grigore (din partea Asociației), în încheiere vorbind domnul primar Jan Jipa, care a mărturisit aprecierea și respectul pe care le-a purtat lui Ștefan Pârvu și spijinul dumnealui în acțiunile de punere în valoare a creației acestuia.

Cu acest prilej a fost prezentată placa comemorativă ce urmează a fi amplasată pentru cinstirea memoriei celui care a fost preotul și scriitorul Ștefan Pârvu, membru al Uniunii Scriitorilor din România, fiu al satului Ogrezeni.

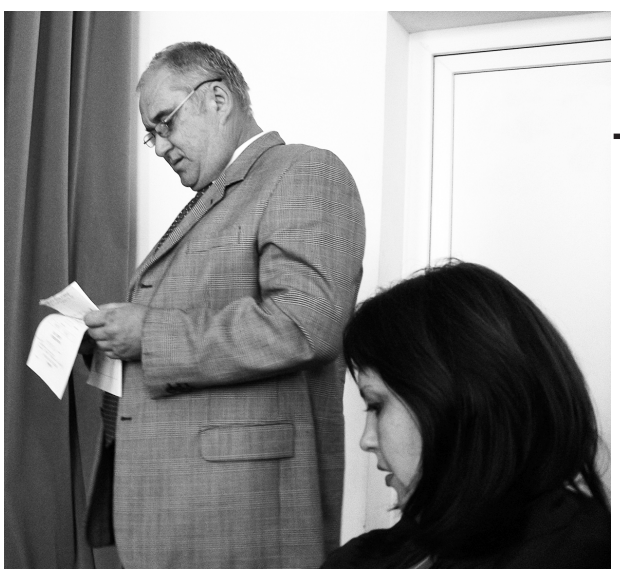
Evenimentul nu ar fi fost posibil fără implicarea personală a domnului primar Jan Jipa, care trebuie felicitat pentru sprijinul acordat în cunoașterea și promovarea valorilor și culturii localității pe care o conduce. O contribuție cu totul specială în organizarea evenimentului a avut-o pr. Valeriu Vasile Dumitrescu, prieten de suflet și prețuitor al celui comemorat, manifestarea bucurându-se de participarea cadrelor didactice ale Școlii Gimnaziale Ogrezeni, a membrilor familiei și a localnicilor. Din partea Asociației trebuie menționați pentru o implicare specială Marian Grigore, Ștefan Crudu și Fănela Constantin.

Revista "SUD" recomandă autorilor sudiști și din alte părți de țară Editura - RAWEX COMS, București, pentru publicarea unor volume de poezie, proză, teatru, eseu etc.

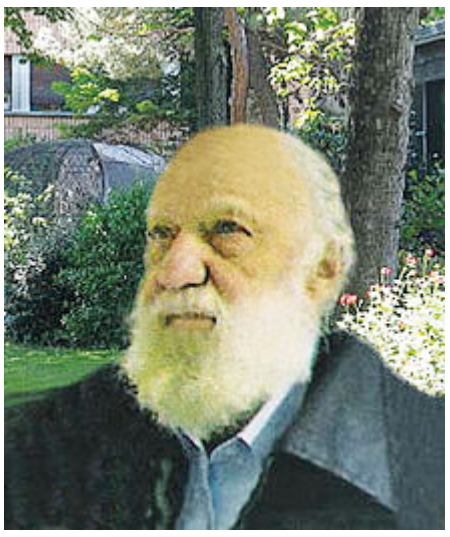
Indiferent de tiraj, pentru debutanți se oferă o reducere de 10%; pentru autorii publicați reducerea este de 5%.

Editor: Raluca Tudor
Telefon editură: 0720 773209
Consilier editorial: Vasile Grigorescu
Telefon revista "SUD": 0786 455702

Inconfundabilul COJAN

Florin COLONAȘ

Trecând pragul chioșcului cu publicații al Muzeului Literaturii Române, din bulevardul Dacia, primul lucru care mi-a atras privirea dintre sutele de titluri și reviste, a fost coperta revistei *Lettres Internationale*, numărul din primăvara 2013, proaspăt adusă de la tipar. Vorba ceea, cu cerneala încă umedă, răspândind acel parfum al tipăriturii fragede.

Pe coperta prestigioasei publicații, o compoziție a lui Cojan, la fel și pe coperta a patra. Răsfoiesc nerăbdător paginile și în interiorul ei aflu două articole semnate de Ruxandra Garofeanu și Tudor Banuș, materiale elaborate atent, dovedind o cunoaștere a operei și a omului Cojan.

Parcurg materialele în diagonală. Interesante din prima clipă. Merită, însă, citite cu toată atenția. La anul, în martie 2014, se împlinesc o sută de ani de la nașterea artistului. Centenarul va prilejui, oare, o expoziție retrospectivă așa cum merită artistul ? Greu de crezut ! Este foarte adevărat că o asemenea manifestare expozițională nu este deloc simplu de

realizat și nu știu să se fi început demersuri în acest sens.

În ce constă dificultatea organizării unei expoziții de mari dimensiuni ?

În primul rând artistul, neegalabil, care a fost Aurel Cojan, nu numai că a pictat în diferite tehnici, realizând un număr impresionant de lucrări, de la desen, la acuarelă, tempera, ulei sau în diferite modalități de gravură (așa cum a procedat la senectute, la Paris).

Nu numai atât, dar fiind o fire îndeajuns de dezordonată, nu avea grijă de propriile lucrări, pe care le considera de cele mai multe ori indemne de exigența spiritului său critic, nemilos cu el, dar și cu alții.

Maestru Cojan era un analist profund al spiritului operei de artă și mulți dintre colegii de breaslă, chiar de generație, dintre care mulți foarte importanți, de multe ori speriați de critica sa severă, îl evitau, pur și simplu. Cine se entuziasma însă, asemenea unui copil, în fața unei lucrări valoroase, cu mai multă sinceritate decât o făcea Cojan ?

Avea o mare cultura plastică, un simț înăscut al frumosului, un ochi desăvârșit, putându-se extazia în fața unui obiect de artă. Iubea obiectele din ceramică, sticlă sau porțelan, o mobilă, un covor sau o țesătură, care ochiului obișnuit putea trece neobservată. Era capabil să se extazieze în fața unui ciob dintr-o lucrare, care părea pentru cei mai mulți un desen.

Străbătuse toate magazinele bucureștene până la naționalizare, apoi consignațiile și anticariatele, iar în exilul parizian tot timpul său liber era dedicat parcurgerii magazinelor de acest fel. Devenise foarte cunoscut pentru pasiunea sa și foarte stimat de negustorii francezi pentru competența în domeniul artelor decorative. Din puținii bani pe care-i avea cumpăra tot felul de mici obiecte sau chiar fragmente din piese pe care le aprecia ca realizate artistic.

Îi plăcea să se laude cu colecția de cioburi din locuința sa de la periferia marii metropole, de la Aubervillers.

De acolo, din *Rue de Lilas*, numărul 5, își începea periplul artistic, în fiecare dimineață „conu Ricu", așa cum era cunoscut între prietenii de la București.

După o scurtă escală la băcănia din colț, pentru un aperitiv și o cafeluță, consumație plătită de multe ori prin mici lucrări, făcute ad-hoc, la masa de pe trotuar, sau aduse cu grijă într-o mapă, din care cu un surâs șiret maestru scotea o lucrare la mezat. Băcanul, ageamiu în materie de artă, dar înzestrat cu spirit negustoresc, devenind treptat-treptat, un mic colecționar. Și nu era singurul. Cojan a însămânțat microbul acesta de-a lungul itinerariului cotidian. Nu era foarte darnic, pentru că era conștient că este un artist, dar tentația unui meniu presărat cu delicatese și stropit cu o băutură aleasă era mai atrăgătoare decât orice vizită la câte un galerist. Și-apoi prin bodegi, de groaza singurătății își „alunga urâtul", așa cum însuși scria familiei.

Ca să pătrunzi, mă refer la a expune în galeriile pariziene, era greu. A bătut la multe uși, unele nici măcar nu s-au deschis. Altele s-au întredeschis și chipul morocănos al unui galerist l-a expediat nervos. A trebuit să lucreze o bună perioadă ca paznic, în diferite locuri, printre care și Muzeul Cluny, unde trona cu figura sa de sfânt, la trecerea spre primul nivel. Era un personaj care făcea parte din peisaj. Sculptorul Iliescu-Călinești l-a imortalizat într-un portret în peniță, cu chipiul de paznic al lăcașului de cultură.

Timpul cât era gardian îl obliga să-și restrângă hoinăreala prin galerii, expoziții și muzee. Îi restrângea timpul de lucru. Dar nu s-a lăsat, proiecta mental lucrări după lucrări. Odată ajuns în fața unei simple hârtii îl năpădeau ideile. La el, în acea „dezordine suverană" care domnea începând cu atelierul din strada Covaci, nr. 3, din vechiul centru al Bucureștilor, unde lucrările erau aruncate peste tot și aflate în cele mai năstrușnice ipostaze, talentul răzbătând de pretutindeni. Lucrul se desfășura mereu la „foc continuu".

Azi așa, mâine așa, într-o bună zi un galerist mai copt la minte și-a dat seama că românul merită atenție. I-a cumpărat lucrări cu prețuri mici, dar i-a oferit posibilitatea de a-și câștiga existența. Cojan era foarte încântat să-și *flituie* banii prin cârciumi și în acel *bavardage* specific acestor locații.

Galeristul respectiv i-a tot luat și după spusele lui ar fi acumulat câteva mii de lucrări, de tot felul, vreo cinci mii declarate de maestru. Dar într-o zi galeristul s-a sfârșit din viață și a început o nouă căutare.

Cojan era un autor prolific; el lucra cu o frecvență demnă de invidiat. Inspirația era la ea acasă. Și într-o zi a apărut un alt galerist, un om care fusese bancher și care la un moment dat a avut curajul de a se ocupa cu arta plastică. I-a plăcut ceea ce făcea Cojan, l-a căutat prin marele oraș și după vreun an l-a aflat pe pictorul român pe care avea să-l promoveze prin galeria sa. Domnul acesta, Alain Margaron, i-a asigurat și un stipendiu cu o condiție, de a-i livra lui operele. Ei bine, Cojan, care nu-și permitea să facă în opera sa compromisuri, a trișat, vânzând și pe de lături...

Galeristul Margaron l-a impus, i-a organizat expoziții personale, l-a promovat în cele mai importante expoziții colective ale galeriei pe care o conduce în Marais și, sunt sigur, cătot el, îl va introduce

într-o bună zi pe simeza Centrului Pompidou.

Băiatul timid care expusese prima dată în florăria mamei sale, de pe Bulevard, vecină cu Biserica Italiană, care a expus la ultimele ediții ale Saloanelor Oficiale atât de pictură cât și de grafică, apoi marginalizat, de multe ori, neacceptat la Municipale și Republicanele de pictură, pentru pictura lui neangajată, avea să-i fie acordată marea onoare, ca în cadrul Brâncușiadei, din 1967, să aibă expoziție la Sala Dalles, după ce participase cu succes la Bienalele de la Veneția și Sâo-Paolo.

Și apoi s-a așternut liniștea. Cojan s-a autoexilat. Lumea l-a uitat. În 2004, în ziua de 3 martie, când împlinea nouăzeci de ani, am reușit să-l aduc în țară și să-i deschid o expoziție într-o sală de protocol a Ministerului Culturii, de la Șosea.

Problema cea mare este ce facem în anul când se împlinește centenarul ? Cine face o expoziție și un catalog pe măsură ? Cine oferă o sală în care să punem în valoare opera unui artist de anvergură ? Nu am ni un fel de indiciu și timpul devine presant !

Sud

Director fondator: Constantin Carbarău
Redactor șef: Vasile Grigore. **Senior editor:** Florentin Popescu (tel.: 0246.270.633; 0720350555, revistasud@yahoo.com)
Colectiv de redacție: Ștefan Crudu (secretar de redacție), Constantin Bărbuță, Constanța Crudu, Marian Grigore, Dumitru Dumitrică, Ciprian Necșuțu, Gabriel Stegărescu
www.revistasud.ro

Redacția și administrația:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, județul Giurgiu

ISSN 1224-7367
PREȚ 5 lei

Concepție grafică:
Raluca Tudor

RAWEXCOMS

Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com;
0720 773209

Tipar: Oscar Print

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea. Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.